

WESTERN ROMAN

LANDO

CIJENA 5 DIN BROJ 239

LANDO

LOUIS L'AMOUR

LANDO

»Laso« Nova serija 1978.

Louis L'Amour: LANDO

Naslov originala: LANDO

Copyright: Bantam Books

Recenzija: Gordana Mikulić, profesorica

Prijevod: Tomislav Odlešić

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli

»Laso« — Izdavač OOUR Informativno-revijalna izdanja NISP »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Glavni i odgovorni urednik Borivoj Jurković — Tisak OOUR Novinsko revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1978.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA Zagreb

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 260 d ili 234 d s popustom od 10% a za 6 mjeseci 130 d odnosno 117 d s popustom. Samo unaprijed uplaćena pretplata osigurava popust od 10%. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-42, »Vjesnik«, s oznakom za LASO.

Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00.

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US \$ 15,00.

Uplata na devizni račun: 30101-620-37-7210-256 Privredna banka Zagreb (za »Vjesnik«)

Ekonomska propaganda: »Vjesnik« Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Cijena oglasa 1/1 kolor zadnja stranica 7.000 d ili US \$ 480

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 — 1973. od 26. XI 1973.

I

Mi, Sacketti, pravi smo gorštaci, navikli na pucnjavu ali ne i na putovanja. Baš zbog toga sam i zavidio Tinkeru.

Kad sam ga opazio, bio je tako daleko da ga nisam mogao jasno razabrati, pa sam uzeo pušku i sakrio se iza hrpe drva, spreman da prvi opalim ako ustanovim da se približava Higgins.

Čim sam otkrio tko dolazi, nastavio sam pritezati mlin, jer mi je upravo ponestalo brašna a bio sam ogladnio.

Tinkera su poznavali svi brđani. Bio je litalica i petljao se oko svega što je trebalo popraviti (tinker kotlar, krpež, prtljar — nap. prev.). Znao je popraviti sat, nabrusiti pilu, izraditi kotač za kola ili konjsku potkovu.

Zapravo, mogao je učiniti sve što se može zamisliti, a lutao je planinama od Virginije do Georgije.

Stigavši do moje kolibe, skinuo je s leđa tešku naprtnjaču i čučnuo kraj nje.

— Ako si mislio da sam ja Higgins — reče — prevario si se. Više nije potrebno da misliš na tu porodicu. Tvoj rođak Tyrel uklonio je prije nekoliko mjeseci i posljednjeg Higginsa. Vi, Sacketti, potpuno ste ih otjerali.

— Ja nisam. Nisam nikada opalio na nekog Higginsa, premda to ne znači da ne bih da su navalili na mene.

— Tyrel i Orrin su krenuli na zapad. Čini mi se da si ti posljednji Sackett u Tennesseeju.

— I ja sam već mislio da odem na zapad — rekoh. — U ovim brdima

mogu raditi cijelog života a neću postići ništa.

Tinker je šutke sjedio. Nije ni potvrdio moje riječi niti ih porekao. Naslutio sam da mu je nešto na pameti i da će, ako mu dam vremena, progovoriti.

— Ti lijepo živiš — nastavih. — Ne prestano dolaziš u brda i napuštaš ih. Spuštaš se povremeno u naselja.

Čeznuo sam da siđem s planine, jer sam već dugo živio u samoći, znao svaki krivudavi potok i sva stabla kilometrima uokolo.

Osim moje kolibe, bila mi je poznata jedino crkva u Crossingu kamo su odlazili ljudi nedjeljom, i škola u Clinch's Creeku gdje smo se subotom sastajali radi plesa i tučnjava.

— Tinkeru — rekoh — čekao sam da ti dođeš. Znaš, kad svane, namjeravam otići iz ovih gora na zapad.

Napunivši koš mlina, okrenuh ručku kako bih provjerio da li je sve kako treba.

— Ako se slažeš — dodah — htio bih da ti pođeš sa mnom.

Tinker je bio pravi samotnjak, tamnopot poput Indijanaca. Žučkaste su mu oči čudno svjetlucale. Pričalo se da potječe iz neke strane zemlje, ali ja nisam znao ništa o tome. Nesumnjivo je, međutim, bilo da zna više nego bilo tko drugi. Uvečer bi kraj vatre njegovi spretni prsti izrađivali od konopaca ili pređe čudne ukrase koji su se sviđali ženama, a koje mi nismo nikada vidjeli.

— Razmislio sam o tome, Lando — odgovori mi on — no ja sam samotnjak i nisam sklon društvu.

— Takav sam i ja. Međutim, sada sam odlučio da odem na zapad i tamo se obogatim. Ti si vješt u izrađivanju

različiti predmeta a ja u trgovanju, pa bismo zajedno mogli postići ono što ne bismo ako ostanemo sami.

— Da, ti vješto trguješ, to je istina. Dva-tri puta si nadmašio čak i mene.

— Dva-tri puta? Ta, uvijek sam prošao bolje od njega. I on je to znao, ali nisam htio biti sitničav.

— Ipak, nisam uspio dobiti od tebe tvoj čuveni nož — rekoh.

On izvadi lulu i zapali je. Slutio sam da mi kani reći ono što mu je sve vrijeme bilo na pameti.

— Imaš neprijatelje — prozbori. — Zbog toga si odlučio otići?

Ljutilo me što misli tako, ali sam se obuzdao; kad sam napokon progovorio, glas mi je bio blag.

— Misliš na Willa Caffreyja i njegova sina? Treba da se oni boje mene, a ne ja njih. Otac je pogriješio što me ostavio kod Willa Caffreyja da me on othrani, no bio je izvan sebe od tuge i nije mogao sabrano misliti.

— Caffrey je u to doba bio na dobru glasu — reče Tinker — premda se znalo da je škrt. Tek kad se obogatio, uzoholio se.

— Obogatio se zato što mu je moj otac dao zlato za moje uzdržavanje i izobrazbu. Nije se obogatio svojim radom.

— Udesio si mu sina.

— Izazvao me. Navalio je na mene mašući rukama.

Pošto sam izmljeo žito prvi put, ponovno sam ga natrpao u koš, jer ga mlin pri prvom mljevenju nije mogao dovoljno usitniti.

— Još se priča o tome kako si se pred crkvom suprotstavio Willu Caffreyju i zatražio od njega novac koji mu je ostavio tvoj otac. I to s kamata-ma. Zbunio se i izbrbljao laži, no svi znaju da si prije pet godina pobjegao s njegove farme i od tada živiš sam u ovoj kolibi. Osim toga, svi znaju da je Will Caffrey, pošto je otišao tvoj otac, najednom imao dovoljno novca da kupi zemlju i stoku. Will Caffrey ti to neće zaboraviti do smrti. On je gord, a ti si ga osramotio pred svima.

— Novac je moj, Tinkeru. Kad je zaključio da se moj otac neće vratiti, ispisao me iz škole i natjerao da radim na polju, a umjesto mene poslao je u školu svog sina. Slušaj, ako

imam neke neprijatelje, onda su to Caffreyjevi. Ne znam ni za kakve druge.

On me čudno pogleda.

— Ne znaš ni za kakvu trojicu visokih brkajlija, tamne kose i dugoljastih lica? Trojicu koji sliče kao jaje jajetu... a zovu se Kurbishaw?

— To je djevojačko prezime moje majke.

— Tragaju za tobom. Zele te ubiti.

— Gdje si ih vidio?

— U naselju Čerokijâ. Raspitivali su se ondje.

— Indijanci su mi prijatelji. Neće im ništa reći.

— Kad sam ih posljednji put vidio, upravo su častili pićem starog Vuka Midaha.

Midah je bio starac, sklon piću i bogatih mladenačkih uspomena koje je moglo oživiti jedino piće. Kad bi se napio, nije bio nikome neprijatelj i otvoreno je pričao. Kasnije bi se pokazao no to nije moglo više nikome pomoći.

— Kurbishawi su majčini rođaci. Vjerojatno me traže zbog nekih drugih razloga — rekoh.

— Čuo sam ih kako govore: »Ubili smo vuka, pa ćemo sada ubiti i štenec.«

Ubili su vuka? Ako su time mislili na mog oca, nisam im mogao vjerovati. Moj je otac možda imao svakakvih mana, a ali mu se nikako nije moglo prigovoriti da nije dovoljno domišljat i razborit. Dobro sam se sjećao da je uvijek bio svjestan opasnosti i da opasnost nije mogao zaboraviti ni za tren.

Pa ipak, nije se vratio. Zar su ga uistinu ubili?

— Imam sam očevu staru pušku — rekoh. — Osim toga, gadi mi se nasilje.

Tinker me lukavo pogleda, te se upitah što se zbiva iza tih žućkastih očiju. Da li mi je on zaista prijatelj?

— Ako stignu u Crossing, Caffrey će im brzo odati gdje si. — Tinker uperi u mene svoje žućkaste oči. — Zar se nikada nisi upitao zašto je tvoj otac došao sa svojom mladom ženom u ovu pustoš? U nizini se priča o tome ponešto.

— Imao je neprimljiva kad se oženio mamom. Njezina je obitelj bila protiv njega.

— Da, bili su toliko protiv njega da su unajmili jednog čovjeka da ga ubije, jer su njegovi šurjaci zaključili da je pametnije okaniti se takva pokušaja. Tvoj je otac ubio plaćenika i pobjegao u planine kako ne bi morao pobiti i ženinu braću. Bar, tako se priča. No, šapuće se da je posrijedi bilo i nešto drugo, a ne samo ponos obitelji. Govori se da su oni mrzili tvoga oca zbog nekog razloga i prije nego što je on upoznato tvoju majku.

Mi, Sacketti, doselili smo se davno u planine. Potječemo iz Walesa i Irske, a stigli smo u Ameriku stotinu i pedeset godina prije nego što je počela borba za nezavisnost. Moj je otac prvi iz naše obitelji doveo iz nizine mladu.

Kurbishawi su se isticali među ravničarima i oduvijek su gledali prezirno nas brđane. Uvijek su se pravili važnima.

Mi, Sacketti, cijenimo jedni druge, ali se nikada ne hvališemo svojom porodicom. Kad zaprijeti opasnost, priteknemo jedni drugima u pomoć, no ne pričamo o precima ni o tome kako su visok položaj zauzeli u društvu.

Ipak, nije nimalo čudno što se otac svidao djevojkama u dolini. Upadao je u oči zbog svog dostojanstvenog držanja, imao je uvijek lijepo odijelo, jahao je na divnu vrancu a džepovi su mu bili puni zlata što ga je inspirao iz potoka koji su mu pokazali Čerokiji. Imao je zlata i iz nekog drugog izvora. te sam kao dijete vidio dva-tri puta te spremljene grumene. Svidio mi se njihov mutni odsjaj dok sam ih gledao noću pored vatre.

— Ondje gdje sam ih našao, ima ih još, dečko — govorio mi je otac. — Jednog ćemo ih dana pokupiti ti i ja.

— Neka ostanu ondje — umiješala bi se majka. — Najbolje je da budu u zemlji.

U takvim bi joj se trenucima otac kratko osmjehnuo i pogledao je svojim crnim očima.

— Da su se vladali drukčije prema nama, možda bih im bio otkrio gdje je zlato — govorio bi. — Ovako će se gadno namučiti da bi ga se dokopali.

Majčina su braća htjela da se ona uda za imućnog i utjecajnog čovjeka pa su se, kad je pobjegla s ocem, razbjesnili i izazvali ga. On je odbio taj izazov. Izvukao je oba revolvera i bacio u zrak bocu. Hicem iz jednog revolvera razbio je bocu, a metkom iz drugog pogodio je krhotine dok su padale. Nakon toga su Kurbishawi unajmili plaćenog ubojicu.

Otac i majka bili bi živjeli u nizini da su im to dopustili Kurbishawi, no majčina su braća iskoristila svoje bogatstvo i moć i istjerali ih iz Virginije i Caroline. Napokon su se moji roditelji zavukli u brda i živjeli u planinskoj kolibi koju je otac sagradio vlastitim rukama. Koliba je bila prilično udobna, smještena među stijenjem i drvećem. Iza nje izvirala je hladna voda a samo stotinjak metara dalje tekao je potočić, bogat ribom. Tu su sretno živjeli sve dok majka nije umrla.

— Ako ostaneš ovdje — nastavi Tinker — oni će te ubiti. Imaš samo jednu pušku, i to staru, a njih su trojica. Naoružani su i vični ubijanju.

— Ipak, oni su mi ujaci.

— Oni su ti neprijatelji, a ti nisi poput svog oca. Oni su borci, a ti nisi.

Srdito sam digao glavu, jer je povrijedio moj ponos.

— Znam se boriti! — pobunih se.

— Borio si se protiv dječakâ nespretnjakovićâ — odgovori Tinker nestrpljivo. — To nije prava borba. Upamti, ta se vještina mora naučiti. Gledao sam te kad si premlatio trojicu mladih Lindsaya, no mogu ti reći da bi te spretni protivnik lako porazio.

— Pa, bila su trojica protiv mene — napomenuh.

— Lando, ti si jak, jedan od najjačih ljudi koje poznajem, i neobično si brz, ali to nije dovoljno da budeš pravi borac. Sve dok ne budeš znao kako da se u borbi služiš glavom, a ne samo srcem i mišićima, nisi dorastao iskusi-
nim borcima.

— A ti pretpostavljam, dobro znaš kako se treba tući? — rekoh prezirno, jer mi je bilo smiješno i pomisliti da bi se Tinker znao boriti. Bio je visok i mršav, naoko nespretni i neopasan.

— Znam desetak načina borbe. Naučio sam se boriti stisnutim šakama, otvorenim šakama, zatim rvati na japanski i kornvolski način. Ako budemo putovali zajedno, naučit ću te.

— Naučit će mene? Jedva sam zadržao bujicu gnjevnih riječi što su mi navrle na usta, jer me je gadno uvrijedio što me je shvaćao tako lako. Zar nisam, premda još dječak, premlatio Ducana Caffreyja, a on je bio dvije godine stariji od mene i desetak kilograma teži? Od tada sam pobijedio još osam — devet dječaka i muškaraca. A sada on, najednom, govori kako će učiti mene!

Otvorivši naprtnjaču, Tinker izvadi iz nje smotuljak kave; upotrebljavao je pravu kavu, a ne sušeni grah i cikoriiju kao mi, brđani. Nakupi kore i grančice, te upali vatru.

Nerado je ulazio u kuće; uvijek je najradije bio vani, pod otvorenim nebom. Pričalo se da je nekoć bio zatvoren, ali ja nisam obraćao pažnju takvim naklapanjima.

Dok je kuhao kavu otišao sam u sušu i odrezao poveći komad srnetine. Izrezao sam je na debele kriške kako bismo je ispekli na vatri.

Potom sam nastavio mljeti žito. Namjeravao sam prodati mlin prije odlaska iz tog kraja. Ako je istina da me traže Kurbishawi i žele ubiti, onda će me naći ovdje, jer nijedna planina nije tako velika da se ne bi znalo za ljude koji žive na njoj.

Međutim, pomisao da ću napustiti to mjesto, rastuži me. Sve su uspomena na majku i oca bile vezane uz to mjesto. Eto, ondje je prvo drvo na koje sam se popeo, a kako mi se visokom činila tada i najniža grana! U blizini je izvor s kojeg sam ponosno donio majci prvi kabao vode.

Nitko ne može lako presjeći stare veze. Čak i prizori teška života i žalosti očaravaju svojom bliskošću, a svi volimo ono što nam je poznato. Koliko sam puta, dok sam sadio bilje, prevrnuo lopatom tu tamnu zemlju! Koliko sam se puta naslonio na ovo ili ono drvo i divio očevoj graditeljskoj vještini, kolibi sagrađenoj od besprijekorno složenih debala!

Tinker mi napuni tanjur i šalicu.

— Razgovarat ćemo o borbi nekom drugom zgodom — reče.

Iznenada me napusti smirenost i vrati se razdražljivost. Nitko ne podnosi da ga shvaćaju olako, a ja sam bio mlad i jak, ponosan na izvojevanu pobjedu.

— Razgovarajmo sada — rekoah ratoborno — a ako me želiš iskušati, nema nikakvih razloga da čekaš.

— Govoriš gluposti! — odgovori on nestrpljivo. — Ja sam ti prijatelj, a sumnjam da imaš još nekog. Kad te netko izmlati, dođi k meni, pa ću ti pokazati kako se to radi.

— Pokaži mi sada — rekoah ustavši — ako misliš da možeš. On uzdahne i polako se dignu.

— U redu, možda ćeš tako izbjeći teže batine. Navali ako hoćeš.

Stajao je obješenih ruku i najednom mi je postalo jasno da sam budala što izazivam prijatelja. No tada ovlađa mnome ponos, stisnuh šaku i zamahnuh.

Završit ću sve jednim udarcem, mislio sam, i poštediti ga teških batina. To mi je bilo na pameti kad sam zamahnuo. Iznenada me za zglavak uhvatiše nevjerojatno snažni dugački prsti, i poletio sam kroz zrak. Tresnuh na zemlju. Od pada sam izgubio dah, a napustila me i ratobornost. Međutim, tada ugledah njega kako stoji dva-tri metra od mene i hladno me promatra.

Opet se razljutih. Skočio sam na noge, spreman da izbjegnem zahvat kojim me srušio. Ovaj put tresnuh na zemlju još jače. Bacio me na neki drugi način, tako neočekivano i snažno da nisam imao pojma kako je to učinio.

Ipak je u meni ostao trun razuma, jer ga pogledah i nakesih se.

— Vidim, znaš nekoliko trikova. Njih mi želiš pokazati?

— Njih i još neke — odgovori on. — Popij sada kavu. Ohladnjet će.

Moj se bijes ispario, a zdrav me razum opominjao da me Tinker mogao, da mi je neprijatelj, ubogaljiti ili ubiti. Kad sam se našao na tlu, mogao me udarati čizmama ili skočiti na mene. U takvim tučnjavama nema nikakvih pravila, one nisu igra, već nemilosrdna borba za pobjedu.

— Jesi li čuo za Jema Macea? — upita me on.

— Nisam.

— On je bio svjetski prvak u boksu. Premda nije bio osobito krupan, pobijedio je sve protivnike, i to zato što se služio mozgom. On me naučio boksati, a mnogo sam mu puta bio protivnik na treningu. Rad nogu nije puko skakutanje. Ako dobro radiš nogama, možeš dovesti protivnika u takav položaj da te on ne može uspješno udariti a istodobno se tebi pruža prilika da udariš njega. Kad se naučiš izmicati, saginjati i izbjegavati udarce, možeš se približiti protivniku i tada ga napasti. Neki udarci otvore protivnika i omogućuće ti da ga opet udariš. — On ponovno napuni svoju šalicu. — Tko putuje sâm, mora znati kako će se obraniti.

— Pa, imaš svoje noževe.

— Ruka može biti, ako se upotrijebi kako treba, opasna kao i nož — zašuti, a onda doda: — Nikoga ne linčuju zbog onoga što učini rukama.

Nakon toga smo obojica zašutjeli i dopustili logorskoj vatri da nam podgrijava uspomene. Kakve je uspomene imao Tinker, ne znam, no ja sam se sjetio onog dana kad me otac ostavio kod Willa Caffreyja.

— Ovo je moj sin o kojem sam vam govorio — rekao je Caffreyju, pošto mu je predao tri teške vrećice pune zlata. — Brinite se o njemu kako valja, pa će svaki treći zlatnik biti vaš.

— Znači, vi odlazite? — zapitao je Caffrey.

— Da. Lutanje pomaže zaboravu. Moja žena i ja smo bili vrlo bliski, znate. — Otac mi je stavio ruku na rame. — Vratit ću se, sine. Budi dobar.

Rekao je Caffreyju da me pošalje u najbolju školu i da postupa sa mnom dobro, a on će se nakon nekog vremena vratiti.

Prve su godine postupali sa mnom prilično dobro, ali sam već naslutio blisku promjenu. Često sam noću čuo gospođu Caffrei kako se žali da sam im teret i kakvu bi mi korist donio novac kad se ne bi morali brinuti o meni. A Caffrei je naglas razmišljao o tome kakve bi kamate mogao donijeti novac i koliko bi se zemlje i stoke moglo kupiti takvom hrpom zlata.

Njezine su me riječi uznemiravale više nego njegove, jer sam naslutio da je opaka što on nije bio. On je bio pohlepan, sebičan i škrt, ali je sebe smatrao kreposnim. Ona bi me, međutim najradije bila ubila. Doista sam vjerovao da se bavi takvim mislima.

Caffrey je bio poznat kao pošten čovjek, no mnogi se takvi poštenjaci nisu nikada našli u iskušenju. Za Willa Caffreyja su one vrećice sa zlatom bile preveliko iskušenje. Godinu dana nakon očeva odlaska ispisali su me iz škole, nastavio se školovati njihov sin, i natjerali me da radim na polju. Bilo mi je tada jedanaest godina, a nisam mogao nikamo otići niti se bilo kome obratiti.

A onda je osvanuo dan kad me udario Duncan. Često se vladao prezrivo prema meni, ugledavši se u svoje roditelje, rugao mi se i psovao me, ali kad me udario, suprotstavio sam mu se.

Bila je to izjednačena borba dok nisam shvatio da su svi njegovi udarci upućeni prema mom licu. Tada sam se, kad je navalio na mene, sagnuo i snažno ga udario u trbuh.

Izgubio je zrak. Zastenjao je i zinuo, a ja sam se raskoračio i zamahnio prema njegovoj bradi. Dok je tako zijevao, opuštere čeljusti i djevojčica bi mu bila mogla slomiti vilicu. Dabome, ja sam i to učinio.

Zateturao je natraške i naslonio se na hrpu drva koja sam upravo cijepao. Problijedio je i čudno me gledao, bio sam izvan sebe od bijesa, te sam ga udarao još i po nosu i raskrvario ga.

Uto su se zalupila vrata. Prema meni su trčali njegova majka i otac. Will Caffrey je podigao štap a ona je raširila prste kao kandže.

Pobjegao sam.

Ništa mi se nije isprijetilo na putu. Kad sam prestao trčati, bio sam već u borovoj šumi i spuštala se noć. Odlučio sam da se uputim prema kolibi, jer sam se jedino ondje osjećao sigurnim. Htio sam se vratiti tamo gdje sam nekoć sretno živio.

Trebalo je da prijeđem pedesetak kilometara kroz planine i šume, pa sam tri puta prenoćio u divljini prije nego što sam stigao na cilj. Kad sam

se napokon približio kolibi, bio sam već potpuno iznemogao.

Ne znam da li su me ikada tražili. Možda su došli prije nego što sam ja stigao do kolibe ili su došli poslije, kad sam otišao u lov. Najvjerojatnije je da su se obradovali što su me se oslobodili, jer im je pripalo zlato.

Pet godina sam proživio sam u planini.

To ne znači da nisam za sve to vrijeme vidio nikoga. I mnogo prije što mi je umrla majka, odlazio sam u lov s mladim Čerokijima, te sam se naučio služiti lukom i strijelom i postavljati zamke baš kao i oni. Ti su Čerokoji pobjegli u planine kad je država počela seliti Indijance na zapad. Otac je bio s njima u prijateljskim odnosima, pa su voljeli i mene. Za prve sam se godine često svraćao k njima kad me mučila glad. Znao sam da ću se kod njih dobro najesti.

Lagao bih kad bih rekao da sam bio hrabar, jer sam se noću bojao i često sam plakao, sjećajući se majke i želeći da se otac vrati kući.

Tih prvih godina hrabrila me samo pomisao na očev povratak. Caffrey je bio uvjeren da mi je otac mrtav i u svakoj mi je prilici to bio napominjao, ali mi nije bilo jasno kako to može tvrditi. Tek kad sam navršio petnaest godina, izgubio sam nadu. Zdrav razum mi je govorio da se otac neće vratiti, ali sam ipak naćulio uši svaki put kad bih začuo konja na stazi.

Uzgajao sam dinje, kukuruz, kumpir i drugo, i tako se prehranjivao. Sjeme sam dobivao od Čerokijâ.

Tinkera sam ugledao prvi put baš na svoj četrnaesti rodendan. Nakon toga je češće navraćao. Taj prvi put bio je još šutljiviji nego inače. Ponosno sam mu pokazao kolibu i sustav za natapanje iz potoka, koji je smislio otac, ali on je prozborio tek riječ-dvije. Tek nakon nekog me vremena upitao da li imam zlatnika. Objasnio mi je da bi mi za zlato mogao donijeti svašta.

Tada sam mu ispričao o zlatu koje je pripalo Willu Caffreyju, a on me zamolio da mu opišem te zlatnike.

— Tvoj je otac, očito, mnogo putovao — rekao je on.

— Sacketti baš nisu skloni putovanju — odgovorio sam — iako su navodno neki bili mornari prije nego što su došli u Ameriku.

— Kao i tvoj otac.

— Otac? Ako je i bio mornar, nikada mi nije govorio o tome. Ni majka to nije spominjala.

— Vrlo dobro si napravio čvor — rekao je tada, gledajući užu koje sam svezao. — Otac te tome naučio?

— Da, naučio me vezati svakakve čvorove.

— To su mornarski čvorovi — promrmljao je Tinker.

— Ne znam. Mislim da je dobar čvor potreban i drugima, a ne samo mornarima.

II

U zoru smo se spustili s planine. Zastao sam na stazi i osvrnuo se. Vrhunci su bili obavijeni oblacima. Koliba se jedna nazirala među drvećem. Vjerovao sam da je je više nikada neću vidjeti, a ni majčin grob što ga je otac iskopao pod visokim borom.

Na toj je planini ostao dio mene.

Kad smo ušli u Crossing, počela je kišica. Obratio sam se trgovcu i trampio mlin za ćoravu, šepavu kobilu.

Htio sam se obogatiti na Zapadu, ali nitko se ne može obogatiti sutra ako ne počne već danas, pa sam odveo kobilu na livadu i pustio je da pase. Tko se želi obogatiti, mora da razmišlja o tome kako će povećati ono, što ima, pa sam tako i ja namjeravao dobiti od te kobile jednog dana ždrijebe.

— Hvalio si se da si vješt trgovac — prigundao nezadovoljno Tinker — no šta će ti ta ćorava, šepava kobila?

Samo mu se nacerih. Već dvije godine razmišljao sam kako da se dokopam te kobilice.

— Jesi li ikada čuo za kobilu Planinku? — upitah ga.

— O njoj su svi pričali u ovim brdima prije nego što je slomila nogu, pa su je morali ustrijeliti.

— Prije sedam-osam godina nitko joj nije bio dorastao. Pobjedila je na mnogim utrckama i u dolini.

— Da, sjećam se.

— Dakle, dok sam radio na Caffreyjevu polju, na susjednom je pašnjaku trčkarala ta Planinka. Neki je krčljavi pastuh srušio ogradu i približio joj se.

— I ti misliš da im je ova žgoljava kobilica pomladak?

— Znam to. Zapravo, pomagao sam pri njenu dolasku na svijet. Stari Heywood, vlasnik Planike, tako se razbjescio da je poklonio ždrijebe jednom seljaku.

— Dobro, imaš čoravu, šepavu kobilu, potomka Planinke i nekog krčljavog pastuha — promrmlja zamišljeno Tinker. — I, što ćeš sada?

— Priča se da su Meksikanci i Indijanci na Zapadu vrlo skloni utrkama. Namjeravam dobiti mazgu koja će biti brža od bilo kojeg njihova konja.

— Zamijenit ćeš tu kobilu za mazgu?

— Ne — rekoh. — Ona će se pariti s nekim vrsnim magarcem, i tako ću dobiti brzu mazgu. Znaš, kad mi netko nešto duguje, onda rado naplatim taj dug. Znaš li gdje Caffrey drži svog magarca?

Nije mi odgovorio.

— Nitko se ne utrkuje s mazgama — reče.

— Tinkeru, čim nešto trči, ljudi se klade. To je bitno. U ovim bi se planinama ljudi kladili i na brzu kravu, a mnoge su mazge brže nego konj. Čini mi se što ih manje vjeruje da mazga može brzo trčati, to bolje.

Caffreyjev je magarac mogao ubiti čovjeka ili pastuha, a kao potomke je imao već nekoliko doista izvrsnih mazgi. U sumrak smo se sakrili u šumarku s desne strane Caffreyjeva pašnjaka, koji je bio ograđen. Magarac bi s vremena na vrijeme nanjušio moju kobilu, ali nije mogao pouzdano utvrditi gdje je. Stoga je trčkarao uokolo i pogledavao na sve strane.

Tinker i ja mirovali smo u zaklonu, ubijajući nasrtljive komarce i čekajući da se potpuno smrači. U grmlju su pjevali cvrčci i mirisalo je svježije sijećno.

Gledajući osvijetljenu veliku bijelu kuću koju je Caffrey sagradio tek prije dvije godine, pitao sam se hoću li ikada živjeti u takvoj kući. Da li ću imati oko sebe obitelj koja će me vo-

ljeti? Ili ću uvijek čamiti u mraku i gledati kako drugi uživaju?

Caffrey je dobro iskoristio oćev imetak. Dobio ga je u vrijeme kad je zlatno vrijedilo vrlo mnogo. Postao je jedan od najbogatijih ljudi u okolici.

Kad sam ga optužio pred crkvom i zatražio da mi vrati novac, nisam se nadao da ću ga dobiti, ali sam htio otvoriti svima oči i natuknuti da se nećasno dokopao novca. Htio sam mu nauditi i spriječiti ga da se doćepa nekakva službenog položaja, jer je već otvoreno pokazivao da i to namjerava. Tog dana kad sam ga optužio pred crkvom, namjeravao sam već napustiti planinu, jer mi je bilo jasno da on nakon toga neće mirovati sve dok me ne strpa u zatvor ili me ne ukloni na neki drugi način.

Šćućurivši se sada u šumarku, znao sam da stavljam sve na kocku i da ću upasti u velike neprilike ako me uhvati.

Ubivši jednog komarca, tiho sam opsovaćo.

— Privlaći ih sol u tvojoj krvi — promrmlja Tinker. — Na rijekama kroz prašumu oblijeću komarci oko bijelaca a domoroće ostavljaju na miru, jer bijelci jedu više soli.

— Ti si bio u prašumi?

— Čuo sam druge kako pričaju o tome — reče on.

Da, Tinker je bio takav. Nije htio govoriti o sebi. Vjerojatno mi se u tom ćasu smješćao u tami, no ja sam mogao vidjeti samo kako mu svjetlucaju zlatne naušnice. Bio je jedini muškarac s naušnicama kojeg sam vidio u životu.

Kad su utihnuli zvukovi iz staje: mućenje krava i lupanje vrata, približio se ogradi. Uzeo sam alata i skinuo obje gornje prećke.

Kobila uće na pašnjak kao da je znala zbog ćega smo je doveli, a magarac podigne glavu i puhne. Zatopće priblićuujući joj se.

Ćekali smo u šumarku, nipošto ne želeći da nas netko ustrijeli na tućem pašnjaku. Dremuckali smo, i tako su prošla dva sata. Ćak su se i komarci već umorili.

Iznenada mi Tinker dodirne ruku.

— Netko dolazi — reće, a ja opazih blijećak ošćrice u njegovoj šćaci.

Osluhnuhli smo. približavali su se konji. Dva, možda tri. Prvi glas koji začusmo pripadao je Duncanu Caffreyju.

— Potrebna su nam dva-tri dobra konja za te utrke na Zapadu — govorio je. — Biskupu se ne bi svidjelo da izgubi novac. Razdražljiv je kad je riječ o novcu.

Zaustavili su se baš kraj šumarka u kojem smo se skrivali.

— Pričaj mi o onom zlatu — progovori stariji čovjek. — Veliš da ga je tvoj otac dobio od nekog Sacketta? Gdje je taj čovjek sada?

— Nestao je. Otac smatra da je mrtav.

— Bježimo — prišapne mi Tinker.

Nevolja je bila u tome što mi je kobila ostala na pašnjaku, a nisam je htio ostaviti. Osim toga, htio sam čuti taj razgovor.

— Ti idi — prošaptah. — Dostići ću te ili ćemo se sastati na raskrižju za Tombigbee.

On stavi na leđa svoju naprtnjaču, zatim uzne moju prtljagu. Nestade hitro i nečujno.

— Zar je to važno? — govorio je nestrpljivo Dun Caffrey. — On je nitko i ništa.

— Varaš se — reče razdražljivo sugovornik. — Prava si budala, Dune. Falcon Sackett spada među najopasnije ljude na svijetu. Sudeći prema Biskupovim riječima, i te kako je važan. Nije Biskup bez razloga tragao godinama za svakim komadićem tog španjolskog zlata samo da bi ga pronašao.

— Ali, on je mrtav!

— Vidio si tijelo? Ništa drugo ne može uvjeriti Biskupa. Možda ne bi čak ni tada vjerovao.

— Zar ćeš cijelu noć govoriti o jednom mrtvacu? Hajdemo po konje.

Produžili su.

Nije imalo smisla da još čekam. Krenuo sam na pašnjak tražeći svoju kobilu, no nisam se osjećao nimalo ugodno. Magarci su ponekad opaki. Ako me uhvati nasred pašnjaka taj magarac ili njegov vlasnik, teško ću izvući živu glavu.

Bilo je vrlo mračno, pa sam svaki čas zastajao i osluškivao. Jednom mi se učini da čujem tapkanje s lijeve strane. Osluhnuo sam, ali se nije čulo

više ništa. Iza sebe začuh šuškanje u grmlju.

Izenada mi nešto gurne lakat. Kraj mene je stajala kobila. Cijelog sam joj dana bio davao mrkvice i komadiće bijele repe, pa me potražila. Po svoj prilici se prvi put netko brinuo o njoj.

Popevši se na nju, okrenuh je prema otvoru u ogradi.

Maloprije su oni jahači spominjali Biskupa, pa sam se osjećao nelagodno. On je bio dobro poznat kao kockar s riječnih brodova i jedan od najopasnijih ljudi duž rijeke.

— Tko god da je ušao — reče netko — još je ondje.

Smatrao sam da više nema smisla gubiti vrijeme, pa sam udario nogama kobilu u rebra, a ona je poskočila neobično hitro.

Projurila je kroz onaj otvor u ogradi, a kad se pred njom uspravio neki čovjek, udarila ga je bokom i odbacila da je pao naglavce u grmlje. Drugi čovjek skoči i pokuša me uhvatiti, no ja ga udarih nogom u trbuh tako da se čulo kako mu je izletio zrak iz pluća. Zateturao je natraške i nestao, a kobila je odjurila kao munja.

Tinkera sam sustigao na putu baš kad je zora prolila limunsko žutilo po sivom nebu. Zastao je kraj puta i spustio na zemlju obje naprtnjače. Učinilo mi se da je, kad sam mu se približio, upravo htio otvoriti moju.

— Držiš pogrešnu naprtnjaču — rekoh mu.

Naglo se okrenuo, spreman na neprilike. Bio je tako zauzet svojim mislima da nije ni čuo kobilu dok mu se približavala po mekoj prašini. Opazivši da sam to ja, opusti se i pusti moju naprtnjaču.

— Tražio sam kavu — odvrati. — Mislio sam da si je sinoć stavio u svoju naprtnjaču.

Nisam mu vjerovao, ali se nisam htio prepirati. Natjerao me na razmišljanje.

— Ako namjeravaš kuhati kavu — savjetovao sam mu — onda se makni-mo s tog puta. Možda nas traže.

On pokaže pred sebe.

— Ondje je jedna stara staza koja vodi preko brda. Prošao sam jednom njome.

Dva dana poslije toga zamijenio sam svoju staru pušku za kola na dva kotača. Puška nije vrijedila baš mnogo, no poznao sam je tako dobro da sam uspješno pucao iz nje i uvjerio farmera da je sasvim dobra. Iznenadio se kad sam srušio vjevericu. Međutim, vjevericu nije teško srušiti, i to znaju svi gorštaci. Opali se u granu na kojoj sjedi ili u neku susjednu, i to je sruši s drveta i omami. Katkad je i ubije iverje.

— Imate dobru pušku — kazao mi je taj farmer. — Biste li je htjeli trampiti?

Počeli smo se pogađati. Okolišao je i izmotavao se, no ja sam strpljivo čekao. Čvrsto je odlučio da se riješi svojih starih kola i dokopa puške, a tuda je prolazilo malo ljudi.

Razgovarali smo o okolici i različitim naseljima, zatim se opet pogađali. To je trajalo cijelo popodne i veče. Ujutro smo za doručkom nastavili. A onda sam počeo skupljati svoje stvari i spominjati odlazak, pa je pomislio da će me izgubiti. Ukratko, dao sam mu pušku i dobio za nju kola, hrpu lijepih jabuka, staru kosu i dvije tek uštavljene kože.

Trebalo nam je dva tjedna da stignemo do rijeke, a za to smo vrijeme trampili još štošta.

Kobila je izgledala dobro. Nije se umorila. Neprestano smo je tetošili i davali joj mrkve, repe, lubenice i zelenja što smo ga pronalazili uz put, pa se udebljala.

Trojici Kurbishawa nije bilo ni traga, no nismo ih ni za tren mogli zaboraviti.

Sve sam vrijeme pokušavao izmamiti od Tinkera barem jedan nož. Nosio ih je desetak u naprtnjači i dva za pojasom. Treći mu je bio na leđima, ispod ovratnika. Bili su savršeno nabrušeni i imali izvanredno tvrdu oštricu. Bili su tako dobri da smo se obojica brijali njima.

Hodajući jedan kraj drugoga, nismo baš mnogo pričali, te sam imao vremena da razmišljam. Sjećao sam se da me Tinker ispitivao o zlatu. Svakako, ima pravo da se zanima za zlato, ali zašto baš za to zlato?

Zašto je Tinker htio otvoriti svoju naprtnjaču? Da je našao ono što je tražio, da li bi nestao bez traga?

Da li me Kurbishawi traže zbog tog zlata?

Nemam zlata niti sam ga ikada imao. Prema tome, što žele od mene dobiti?

Ne mogu dobiti ništa.

Osim ako je nešto bilo u majčinoj kutiji s raznim uspomenu. Kad prvi put budem sam, ponovo ću pregledati te majčine stvari, odlučih. Nikada ih nisam pravo pogledao; čuvao sam ih uglavnom zato što su mi bile jedina uspomena na nju.

Kao što rekoh, dok sam pješačio, imao sam vremena da razmišljam, te sam počeo stvarati i nekakve zaključke. Otac nije, koliko se mogu sjetiti, nikada trošio ono zlato, ali Caffrey ga je trošio. U početku oprezno, jer se bojao da bi se mogao vratiti moj otac. Tinker se pojavio pred mojom kolibom ubrzo pošto je Caffrey počeo trošiti zlato.

Tinker nije bio društven, ali se trudio da se sprijatelji sa mnom. Posjećivao me, i ja sam povjerovao da mi je zaista prijatelj, no sada sam mislio da ga to zlato zanima zbog nekakvih drugih razloga.

Te smo večeri stigli do Mississippija i skele. Izbjegavali smo glavne putove. Skelom na koju smo naišli upravljao je neki kiseo, smrdljiv starac koji nas je sumnjičavo pogledavao. Čjenkali smo se s njim dok nije pristao da nas preveze za mjericu jabuka.

Gledao je naše naprtnjače kao da pokušava vidjeti kroz njih, no ponajviše je pogledavao Tinkerove noževe. Nismo imali nikakvo drugo oružje, osim što sam ja nosio dugačak prut kojim sam tjerao opake pse, kojih smo bili sreli poprilično.

— Ovaj kraj je pun luralica — reče skeledžija. — Kamo idete?

— Onamo gdje ne postavljaju pitanja — odgovorih mu.

— Imate, bez sumnje, razlog — reče on, pogledavši me podmuklo. — Mnogi žele izbjeći pitanja.

— Tinkeru, jesi li ikada upravljao skelom?

— Koliko se sjećam, nisam.

— Slutim da će se ovdje moći dobiti zaposlenje... osim ako netko može plivati sa čvorugom na glavi.

Skeledžija ušuti, ali kad smo pristali blizu nekoliko bijednih daščara, učinilo mi se da je dao znak skupini grubijana što su ljenčarili na obali.

— Nevolje — rekoh tiho Tinkeru.

U susret nam krene bradat čovjek s bocom u ruci. Hlače mu je pridržavao konopac. Pratilo ga je nekoliko protuha.

Bradonja je bio visok i nosio je revolver, kao i nekolicina ostalih.

Moj bi se prut mogao pretvoriti u spretno oružje, ako bude trebalo. Jedan me Velšanin u planinama naučio kako se mogu boriti prutom, te sam bio spreman.

Bradonja nam zakrči put kad smo sišli sa skele. Prijeđe pogledom s Tinkera na mene i opazi da nemamo revolvere.

Iza njega su stajala četvorica... prljavi i pripiti, ali naoružani i samouvjereni. Usta su mi se osušila a u trbuhu sam osjećao prazninu.

— Zaustavit ćete se ovdje?

— Samo prolazimo — rekoh. Prut sam naslanjao na vršak desne čizme, spreman da ga naglo podignem i ubodem njime protivnika. Onaj tko se služi prutom, ne zamahuje široko... već udara i ubada u trbuh, vrat ili oči.

— Popijte malo! — Bradonja pruži bocu Tinkeru.

— Nikada ne pijem — odgovori Tinker.

Meni se približiše dvojica. Nisam im smio dopustiti da mi priđu još više.

— Popit ćeš ovo i svidjet će ti se! — Bradonja iznenada zamahne bocom, no bio je prespor. Tinker munjevito ispruži ruku i trzne njome lijevo-desno kao da gladi bradonju vršcima prstiju, ali bradonja krikne i zatetura natraške. Niz lice mu je potekla krv.

Još dok je bradonja dizao bocu, ona dvojica blizu mene htjedoše mi se sasvim približiti. Imao sam vrlo malo prostora za prut, ali sam vrškom pogodio bližega u vrat tako da se srušio na leđa krkljajući. Ne povukavši prut, udario sam njime bočno, ne baš jako. No drugi je čovjek podigao ruku kako bi se zaštitio i pri tome je zateturao. Smjesta sam trznuo prut natrag i, uh-

vativši ga objema rukama, udario vrškom protivnika u lice.

Borba se završila. Tinker hladno pogleda ostalu dvojicu, koji su se povlačili. Sada kad su već trojica ležala na zemlji, izgubili su želju da se bore, a još prije dvadesetak sekundi bili su i te kako ratoborni. Bez sumnje, na tom su mjestu opljačkali već mnogo putnika, te su vjerovali da ćemo im biti lak plijen.

Ne obazirući se više na njih, počesmo se uspinjati na visoku obalu. Bradonja je bio mrtav. S vremena na vrijeme prisustvovao sam tučnjavama, ali još nikada nisam vidio nečiju smrt, pa gotovo nisam mogao shvatiti da je sve tako jednostavno. Još prije nekoliko trenutaka bio je pun sebe, samouvjeren i hvalisav, a sada je ležao mrtav u blatu.

Te se noći nismo zaustavili, želeći da se što više udaljimo.

Produžili smo na jugozapad, kroz sunce i kišu. Tinker je povremeno pokazivao svoju spretnost a ja sam trgovao.

Kobila se zaoblila i to me radovalo.

U Jeffersonu u Teksasu opskrbili smo se zalihama. Izišli smo iz grada i tek tada se ulogorili. Upravo smo htjeli početi jesti kad smo začuli tih topot kopita.

Okrenuvši se da upozorim Tinkera, opazih da on već stoji podalje od vatre i drži nož u ruci.

Ostadoh kraj vatre, želeći da uvjerim došljake da sam sâm.

Jahači se zaustaviše s druge strane vatre.

— Hej! — dovikne jedan. — Možemo li se približiti?

— Ako ste prijatelji, dobrodošli ste. Kava je kuhana.

U to se doba nije nitko približavao bez upozorenja vatri ili kući. Zaustavio bi se i najprije se javio.

Ugledah tri jahača. Jedan je bio moj vršnjak a ostala dvojica malo stariji. Imali su na sebi grubu odjeću, kao da žive u šikarama, i bili su dobro naoružani.

— Sjednite oko vatre — rekoh. — Mi smo miroljubivi ljudi.

Sjedili su na konjima i oprezno gledali oko sebe. Opazili su Tinkera s nožem u ruci.

— Hej, vi s nožem — progovori visok zgodan jahač, čupave tamne kose. — Želite neprimliko?

— Spreman sam za njih, ali ih ne tražim.

Visoki jahač sjaše, držeći konja između sebe i vatre.

— Izgledate kao litalice — reče prijazno. — I ja sam nekoč bio litalica... preselio sam se iz Tennesseeja u Teksas. — Mahne prema ostalima. — Ovo su pravi Teksašani.

Čučnuo je kraj vatre dok su se ostali spuštali sa svojih konja, i ja mu pružih lončić s kavom. Bio je naoružan do zuba. Imao je dva revolvera u koricama i treći za pojasom. Ako se nisam prevario, imao je još jedan manji u džepu kaputa.

Kad je Tinker prišao vatri, opaziše ostale noževe.

— Ne nosite revolver?

— Noževima se služim brže nego što se itko može služiti revolverom.

— Govorite to pogrešnom čovjeku — reče najmlađi došljak i nasmije se. — Cullen zna povući i opaliti u istom trenutku.

Tinker pogleda visokog čovjeka.

— Vi ste Cullen Baker? — zapita. — Čuo sam o vama.

— Jesam, ja sam Cullen Baker. — Pokaže na šutljivog čovjeka kraj sebe. — Ovo je Bob Lee a ono Bill Longley.

— Ja sam Tinker a ovo je Orlando Sackett.

— Tamnopusi ste poput Indijanaca — reče Tinkeru Cullen Baker — ali vidim da niste Indijanci.

Cullen Baker i njegovi prijatelji bijahu gladni, ali i umorni, te su umalo zaspali dok su jeli.

— Ako želite spavati — rekoh im — samo spavajte. Tinker i ja ćemo stržariti.

— Uvalili ste se u neprimliko već zato što ste nas nahranili — reče Bob Lee. — Suprotstavili smo se Sjevernjacima, pa nas progoni policija guvenera Davisa.

— Mi smo izopćenici — reče Baker.

— Moji su sunarodnjaci izopćenici od pamtiviljeka — napomene Tinker.

— Koliko znam — rekoh — Sacketti nisu nikada bili odmetnici ni izopćenici. S druge strane, nijedan Sackett

nije nikome zabranio da sjedi pokraj njegove vatre. Možete tu ostati.

Pošto su skinuli opremu s konja, ostala se dvojica povukoše u grmlje na spavanje, izbjegavajući vatru, a Cullen Baker ostade uz nas, pijuckajući kavu.

— Zbog čega ste krenuli na Zapad? — upita.

— Da budem iskren — rekoh mu — tu mi je misao usadio u glavu jedan vatrien propovjednik. Udarao se u prsa i vikao na sav glas protiv svih mogućih grijeha. Ponajviše je rogoborio protiv litalica. To su veliki grešnici, govorio je, jer želja Gospoda je da ljudi budu kod kuće, obrađuju zemlju i nedjeljom odlaze u crkvu. Lutajući, oni kreću bezbožnim putovima. Toliko je pričao o grijehu da sam se uistinu zainteresirao, te sam odlučio da bi bilo dobro da upoznam grijeh. Otac me učio da uvijek treba da upoznam obje strane kako bih se mogao pravilno opredijeliti. U brdima se rijetko može zgriješiti. Tu i tamo se ponekad napije i potuče, ali gotovo nitko ne poželi tako žarko susjedovu ženu da bi poduzeo nešto, jer susjed ima sačmaru. Eto, tako me taj propovjednik natjerao da putujem.

Baker je obuhvatio rukama šalicu i polako pio kavu. Upitah ga što mi može reći o brzom potezanju revolvera, o čemu sam već mnogo slušao.

— Nevolja se pojavi sasvim iznenađeno — reče on — i tada je i te kako potrebno oružje u ruci. Kad je izumio revolver, Sam Colt nam je svima učinio uslugu. Najbolje je povući i odmah opaliti. Nemojte ciljati... uperite revolver kao što biste uperili prst. Potrebno je dugo vježbati. Ja sam vježbao osam-devet mjeseci prije nego što sam se prvi put poslužio revolverom. Što manje ste pucali prije, to bolje. Jer, potrebno je osloboditi se navike da gađate. Sve je to vrlo jednostavno i razumljivo. Samo uperite prst. Koliko ste već puta čuli da je neka žena zgrabila revolver, koji možda nije prije toga imala nikada u rukama, i izrešetala muškarca koji ju je napastovao. Nitko je nije ačio pucati. Jednostavno, uperila je revolver u onoga koji ju je razbjesnio i počela pucati.

On zavuče ruku pod košulju i izva-
di revolver.

— Ovo sam oduzeo čovjeku koji mi
je stvarao neprimike — objasni — a
vama će biti potreban revolver na
Zapadu, pa ga uzmite. To je »Walch
Nevy«, kalibra 36, a može ispaliti dva-
naest metaka.

— Dvanaest? Izgleda kao revolver sa
šest metaka.

— Podjednako je i težak. Vidite
ovo? Ima dva obarača i dva kokota.
Dobar je, ali suviše zamršen za mene.
Uzmite ga.

Revolver je bio dugačak oko tride-
set centimetara i težak samo jedan ki-
logram. Imao je držak od orahovine i
bio je lijep. Opazio sam godinu proiz-
vodnje: 1859.

— Hvala. Bit će mi potrebno oružje.

— Vježbajte... dugo vježbajte prije
nego što pokušate pucati. Nemojte ga-
dati. Samo izvucite revolver i uperite
ga. — On spusti šalicu i ustane. Pogle-
da me svojim tvrdim zelenim očima. —
I, još nešto. Kad nosite revolver, onda
svi očekuju da ćete ga i upotrijebiti.
Nitko ne smatra da ga nosite samo
kao ukras.

U svitanje su osedlali konje i odja-
hali, a Tinker i ja smo pješice produži-
li na Zapad. Dok smo hodali, uporno
sam uvježbavao izvlačenje revolvera.

Negdje iza mene jahala su trojica
Kurbishawa, spremni da me ubiju.

III

Prošlo je već šest mjeseci od našeg
odlaska iz Tennesseeja kad smo ušli u
San Augustine u Teksasu. Bio je to
vrlo star grad. Imao sam dojam kao
da sam opet u svom zavičaju, jer su
po crvenkastim brdima rasli borovi.

Ulogorili smo se među drvećem na
rubu grada i Tinker je počeo poprav-
ljati pokvaren revolver koji sam do-
bio trampom. U blizini se zaustavi
neki starac promatrajući nas.

— U ovom kraju nedostaje oružar —
reče. — Mogao bi dobro zaraditi.

— Tinker može svašta popraviti. Čak
i satove.

— Ima u kući Blountovih jedan stari
sat. Lijep je, ali ne radi već neko vri-
jeme.

Tinker napuni šalicu i pruži je star-
cu, koji je čučnuo s druge strane va-
tre, željan razgovora.

— Grad su sagradili Španjolci oko
1720 — objasni starac. — Podigli su
crkvu, a pedeset-šezdeset godina posli-
je toga, kad se činilo da će u naselje
upasti Francuzi, sagradili su utvrdu. —
Ocjenjivao nas je pogledom, a onda
reče: — Da sam na vašem mjesu, mom-
bi, bio bih vrlo oprezan. Traže vas.

— Tri visoka čovjeka koji su među-
sobno vrlo slični?

— Aha. Projahali su jučer kroz grad.
Spretni su, rekao bih, kad se nađu u
škripcu.

— To su mu ujaci — objasni Tinker —
i na svaki ga način žele ubiti.

— Najgore su bitke s rodbinom. —
Starac popije kavu i ustane. — Znate,
neki mi se ljudi svide na prvi pogled,
a neki ne. Čuvajte se, momci!

Tinker me pogleda preko ramena.

— Ti nosiš onaj revolver? — zapita.
Rastvorih kaput i pokazah mu revol-
ver, zataknut za pojas.

— Nisam još osobito vješt — rekoh —
ali okušat ću sreću ako upadnemo u
nevolje. Naravno, najpametnije je da
odmah odmaglimo.

— Nisam očekivao da ćete bježati —
reče stranac. — Najbolje je da se suoči-
te s protivnicima i sredite račune.

— Oni su mi još ujaci, a nikada ih
nisam vidio. Ako žele sukob, neka me
traže.

Starac odgrize komad duhana i poč-
ne ga žvakati.

— Ne možete izbjeći sukob — reče. —
Oni vas žele pronaći na svaki način.
Ponudili su za vas stotinu dolara u
gotovu. Osim toga, žele vas mrtve.

Toliko novca mnogi nisu mogli zara-
diti ni za godinu dana, pa se moglo
očekivati da će većina protuha početi
tragati za mnom. Dakle, ti Kurbishawi
zaista nisu bili opterećeni obiteljskom
odanošću.

Tinker počne sastavljati revolver,
dok sam ja skupljao stvari i pripre-
mao se za polazak.

— Meksički zaljev nije daleko, zar
ne? — reče Tinker starcu.

— Produžite samo na jug, duž rijeke.

Tinker spremi revolver i poče trpiti opremu u kola, a ja odoh po kobilu. Vraćajući se, začuh ga kako govori: — Na takvu bi se mjestu svatko rado povukao u miran život... pogotovo pomorac.

Starac pljune, gledajući ga škiljavo.

— Mislite to ili pitate?

— Pa, iskreno rečeno — Tinker mu se osmijehne — pitam.

Starac mahne glavom prema cesti.

— Tom cestom — promrmlja. — Dva-desetak kilometara. Imanje Deckrowovih.

Krenusmo opet na put. Tinker i ja smo koračali svaki s jedne strane kola, na kojima smo napisali da brusimo noževe, pile i sve drugo.

Prešavši petnaestak kilometara, nai-dosmo na djevojku na konju; bolje reći, ona je naišla na nas. Moglo joj je biti četrnaest godina i vladala se drsko. Kestenjasta joj je kosa pokrivala ramena a po nosu i jagodičnim kostima imala je pjegice. Bila je zgodna, ali, kao što rekoh, drska.

Pogledala je Tinkera, zatim obavijest na kolima i napokon mene. Promatrala me vrlo pažljivo i kao da nije zapazila ništa vrijedno.

— Imamo sat koji bi trebalo popraviti — reče. — Ja sam Marsha Deckrow.

Izrekla je to tako slavodobitno kao da će joj riječi popratiti jeka truba ili tu njava bubnjeva, no ja sam za Deckrowove čuo prvi put tog jutra kad ih je spomenuo starac.

Međutim, kad smo stigli do kuće, iznenadio sam se. Još nikada nisam vidio tako veliku kuću. Nalazila se podalje od ceste, okružena hrastovima i brijestovima, dok se ispred nje pružalo pet-šest jutara travnjaka. Do vrata je vodio krivudav puteljak. Uokolo je pasla stoka, a spremište za kola bilo je dvostruko veće nego škola u Clinch's Creeku.

— Vi popravljate stvari? — upita me ona.

— Ne, gospodice. Ja sam Orlando Sackett, a uputio sam se na Zapad.

— O? — ona nabere nosić. — Vi ste litalica!

— Jesam — rekoh. — Većina ljudi luta u životu prije ili poslije.

— Nepostojan čovjek ne postiže cilj — odvratila ona oholo.

— Kad već ponavljate tuđe izreke — rekoh — onda se sjetite da pčela koja luta sakupi najviše meda.

— Ih, litalice! — ona prezirno zafrkne nosom.

— Čini mi se da je ova kuća stara — rekoh. — Vjerojatno je najljepša u okolini.

— Najljepša je — potvrdi ona ponosno. — I najstarija. Deckrowovi su se doselili iz Virginije!

— Znači, i oni su bili litalice? — zapitah.

Srdito me pogledala, a onda se više nije obazirala na mene.

— Ulaz za poslugu — reče Tinkeru — nalazi se sa strane.

— U zabludi ste — napomenuh, prije nego što je Tinker mogao progovoriti. — Mi nismo posluga i ne namjeravamo ući kroz sporedna vrata. Ući ćemo na prednja vrata ili nećemo popraviti vaš sat.

Tinker me čudno pogleda, ali se ne usprotivi mojim riječima. Šutio je i čekao.

— Obratila sam se ovome — odvratila ona hladno. — Dobro, što vi radite? Zapravo, radite li uopće nešto?

Prišao je jedan sluga i pridržao joj stremen kako bi sjahala.

— Tinkeru — reče ona ljupko — hoćete li poći sa mnom? — Zatim, i ne pogledavši me, doda: — Vi možete čekati... ako hoćete.

Pogledavši kuću, donekle sam se otrijeznio. Shvatio sam da imam na sebi otrcan kožni kaput, da sam prашan od duga putovanja i da su mi čizme već gotovo bez peta.

Sjedoh na kamen kraj pošljunčanog puteljka i pogledah svoju kobilu.

— Požuri — rekoh joj — i oždrijebi se. Pokazat ćemo mi njima.

Začuvši korake, digoh glavu i ugledah visoka čovjeka koji mi se približavao. Kosa i brkovi bili su mu bijeli, koža tamna kao u Španjolaca a oči najcrnije koje sam ikada vidio. Bio je mršav, ali se doimao žilavo i snažno.

Zastao je opazivši me i namrštio se malo kao da mu smeta nešto na meni.

— Čekate nekoga? — Glas mu je bio zvonak i podsjećao me na oficire.

— Putujem s Tinkerom — reko — koji je došao popraviti sat, a gospodica Deckrow, koja živi ovdje, htjela je da uđem kroz ulaz za poslugu, no davo me odnio ako to učinim.

Premda je stiskao usnice, oko njih mu zatitra nešto poput osmijeha. Izvadi dugačku crnu cigaru, odreže vrh i stavi je u usta.

— Ja sam Jonas Locklear, Marshin ujak — reče. — Razumijem vas.

Predstavih mu se i tada mu, ne znam zašto ispričah o kobili i ždrebetu i o svojim planovima.

— Orlando Sackett... hm, to mi je ime poznato. — Pogleda me zamišljeno. — Neki se Sackett oženio djevojkom iz obitelji Kurbishaw.

— Moj otac — rekoh.

— O? A gdje je sada?

Ispričao sam mu kako mi je majka umrla i otac otišao, ostavivši me kod Caffreyjevih, i kako poslije toga više ništa nisam čuo o ocu.

— Ne vjerujem da je mrtav — objasnih — niti da su ga ubili Kurbishawi. Uvijek mi se činilo da ga nije lako ubiti.

— Vjerujem da ste ga pravilno ocijenili — reče Jonas Locklear. — Falcona Sacketta je zaista bilo teško ubiti.

— Vi ste ga poznavali? — Iznenadio sam se, ali ta iznenađenost brzo prođe. Sjetio sam se da se Tinker raspitivao o imanju Deckrowovih. Svakako se raspitivao o nekom pomorcu.

— Dobro sam ga poznao. — Locklear izvadi cigaru iz usta. — Nekoć smo bili, tako reći, drugovi. — Okrene se prema vratima. — Uđite, Sackette. Uđite, molim vas.

— Tu nisam dobrodošao — reko ukočeno.

— Vi ste moj gost — odvrati on odrešito. — A ja vam velim da ste dobrodošli. Uđite, molim vas.

Prva osoba koju sam ugledao kad smo ušli bila je Marsha Deckrow.

— Ujače Jonase — reče ona odmah — taj momak je došao s Tinkerom.

— Marsha, Sackett je moj gost. Hoćeš, molim te, reći Peteru da će ostati na večeri? Ostat će i Tinker.

Ona zausti da kaže nešto, ali Jonas Locklear joj ne dade vremena.

— Marsha, Peter treba da to odmah dozna — reče joj glasom koji je odavao da je naviknut na zapovijedanje.

— Dobro, ujače.

Prošla je kraj mene ukočeno kao da je progutala metlu i u svakoj joj se kretnji mogla vidjeti srdžba. Htio sam se osmjehnuti, ali nisam.

Locklear me povede u krilo zgrade. Uđosmo u malen hodnik, gdje je na zidu visio čudan štít od nekakve debele kože a iza njega dva prekrížena koplja.

— Zulu... iz Južne Afrike — objasni on kratko.

Iz hodnika uđosmo u veliku sobu s visokim stropom, u kojoj su duž zidova bile police s knjigama. Na stolu sam ugledao kamenu glavu, lijepo isklesanu i sjajnu.

— Vrlo je stara — reče on opazivši što mi je privuklo pažnju. — Iz Libije. Lijepa je, zar ne?

— Da, lijepa je. Trebalo bi da je vidi Tinker.

— Obožava lijepe stvari?

— Više sam mislio na vještinu koja je bila potrebna pri izradbi. Tinker može svojim rukama napraviti sve. Trebalo bi da vidite njegove noževe. Obojica se njima brijemo.

— Znači, imaju dobru oštricu. A odakle je taj vaš Tinker?

— Zajedno smo došli iz brdovitog područja. I ondje je popravljao ljudima svašta.

Pošto sam se oprao, očetkao sam odjeću i vratio se u knjižnicu. Jonas Locklear je držao u rukama neku kartu. Kad ju je pustio, smotala se, pa više nisam mogao vidjeti što je prikazano na njoj.

On priđe ormariću i napuni vinom dvije čaše.

— To je madeira — reče mi — vino koje je najzaslužnije što se razvio ovaj kraj. Pili su ga i Washington i Jefferson. Svi brodovi s robovima Afrike dovozili su bačve tog vina.

Sjeli smo i okusili vino.

— Kakvi su vaši planovi, Sackette? — reče on. — Velite, idete na zapad?

— U Kaliforniju ili nekamo drugdje.

— A, Kalifornija je divna. Nekoć sam mislio da ću ondje provesti život, ali dogodilo se svašta neočekivano. — On me pogleda u oči. — Dakle, vi ste

sin Falcona Sacketta. Niste visoki kao on, ali ste plećati. — Opet okusi vino. — Je li vam ikada pričao o meni?

— Nije. Otac je rijetko govorio o sebi i svojim poslovima. Mislim da o tome nije razgovarao ni s majkom.

— Mudar čovjek... vrlo mudar. Oni koji nisu proživjeli takav život ne mogu to razumjeti. On upali novu cigaru. — Nije vam nikada pričao o ratu protiv Meksika? Ni o čovjeku kojeg je pokopao na sprudu otoka Padre?

— Nije.

— A kad je otišao.. je li vam ostavio nešto? Mislim, vama osobno?

— Nije. Uhvatio me za rame i dao mi poneki savjet.

Locklear se osmijehne, a onda se negdje iz kuće javi tiho zvonce.

— Hajdemo na večeru — reče on i ustane. — Molim vas, ne obzirite se na bilo kakvo omalovažavanje. Znate, ovo je moja kuća, ovo je moj posjed, sve je moje, no dugo sam bio odsutan, a kad sam se vratio, zdravlje mi je bilo loše. Moj zet, Franklyn Deckrow, kao da je pokušao preuzeti sve u svoje ruke dok mene nije bilo. Nije baš oduševljen mojim povratkom.

Ispije vino i spusti čašu.

— Bez straha se suočite s onima koji imaju u ruci revolver ili mač, Sackette, no čuvajte se knjigovođa. Oni vas unište, Sackette.

Na vratima blagovaonice zastadosmo, i na tren sam pomislio da pobjegnem, jer još nikad nisam jeo u takvoj prostoriji. Istina, majka mi je pričala o raskošnim blagovaonicama, ali nisam mogao zamisliti takav dugačak stol, toliko srebra i stakla. U tom sam času i te kako bio zahvalan majci što me naučila jesti pristojno.

— Da li će doći i Tinker? — upitah.

— Tako smo se dogovorili — odvrati Jonas Locklear.

Uto uđe žustro Marsha u bijeloj haljini, doimala se poput mlade princeze. U kosi je imala vrpcu. Mogu iskreno reći da još nikada nisam vidio nešto tako zgodno ni tako opako.

Naglo mi je okrenula leđa i podigla bradu, no to nije bilo ništa u usporedbi s gađenjem što se pojavilo na licu njezina oca kad me odmjerio pogledom od glave do pete i zapazio moju otrcanu odjeću.

Bio je osrednje visine, širokih ramena i uska nosa. Odijevao se vrlo pomnjivo. Imao je udubljene sljepoočice, a s takvim sam ljudima stekao loša iskustva.

— Jonase — reče on — nama su dobro poznate tvoje navike, ali držim da ih ne bi smio unositi u vlastiti dom, gdje su tvoje sestre i nećakinja.

Jonas se nije obazirao na njega.

— Orlando Sackett — upoznao nas je ravnodušno — i moj zet, Franklyn Deckrow. Znate, Sackette, kad on želi nekoga uništiti, čini to crvenom tintom a ne krvlju, perom a ne mačem.

Prije nego što je Deckrow mogao odgovoriti, udoše dvije žene. Bile su lijepo odjevene i ljupke.

— Sackette, to je moja sestra... Lily Anne Deckrow.

— Drago mi je — rekoh, naklonivši se malo.

Ona se iznenadila, ali mi je pružila ruku. Bila je vitka i skladna, po svoj prilici tridesetogodišnjakinja, privlačna ali prilično nepravilna lica.

— A ovo je moja druga sestra... Virginia Locklear.

Ona je bila tamnokosa i prava ljepotica. Mogle su joj biti dvadeset četiri godine. Imala je takvo tijelo da ga nikakva haljina nije mogla sakriti, i bila je toga svjesna. Usne su joj bile bujne, ali ne previše, oči tamne i tople, a vladanje joj je bilo vrlo odlučno.

— Gospodine Sackette — reče ona — hoćete li me povesti na večeru?

Gin Locklear... tako su je svi zvali... znala je u muškarcu stvoriti dojam da je on vrlo važna osoba. U trenutku kad mi je stavila ruku na nadlakticu, osjećao sam se bolje nego itko na svijetu.

Tada pristupi vratima jedan sluga, Crnac.

— Gospodin Cosmo Lengro! — najavi, i vrag me odnio ako to nije bio Tinker.

Da, bio je Tinker, ali sasvim drukčiji nego inače. Takva ga još nikada nisam vidio. Imao je na sebi crno otmjeno odijelo i bijelu čipkastu košulju. Kosa mu je bila uredno počešljana a brkovi podrezani. Jedno s drugim, doimao se vrlo lijepo.

Jonas Locklear bio mi je u vidokrug kad se okrenuo i ugledao Tinkera.

Ukočio se i stisnuo usnice, te mi se učinilo da će opsovati.

A Tinker je gledao samo njega. Dobro mi je bio poznat taj njegov položaj... svaki je čas mogao baciti nož.

— Dakle, vidimo se nakon toliko godina, kapetane! — prozbori Tinker i nakloni se.

Virginia Locklear zbunjeno pogleda svog brata, a i Franklyn Deckrow je zapanjeno stajao i čekao.

Ja sam, također, bio vrlo iznenađen. Prvi put sam čuo Tinkerovo pravo ime i vidio ga tako otmjeno odjevenog. Pojma nisam imao da nosi u svojoj naprtnjači to crno odijelo.

— Jeste li i vi sudjelovali u tome? — obrati mi se Jonas ne okrenuvši glavu. — Jeste li znali da me on poznaje?

Glas mu je bio, blago rečeno, neljubazan.

— Dosad mu nisam čuo čak ni pravo ime, niti sam znao za bilo kojeg njegova znanca izvan gorskog područja.

Tek kad smo sjeli, opet sam postao svjestan svog izgleda. U onako otrcanom odjeći, zaista mi nije bilo mjesto za tim stolom. Zakleo sam se da mi se to više neće dogoditi.

Ona zajedljiva Marsha nije me ni pogledala, no ispravila je to Virginia Locklear.

— Ne pristaje mi ime Virginia — reče mi ona. — Zovite me Gin. Jonas me tako zove, i to mi je drago.

Za stolom se razgovaralo o onome o čemu pojma nisam imao, te sam se osjećao kao da govore stranim jezikom. Na sreću, nikada nisam govorio mnogo u društvu, pa sam i ovaj put strpljivo šutio i slušao.

Međutim, Gin Locklear ne dopusti da ostanem po strani. Okrene se prema meni i počne me ispitivati o ocu, zatim o kolibi u kojoj sam tako dugo živio sam. Ispričah joj o šumama i divljači koju sam lovio, te o tome kako Indijanci postavljaju svoju zamku.

— Pričajte mi o svom ocu — reče ona napokon. — Zaista, pričajte mi o njemu.

Postidio sam se što sam joj mogao reći vrlo malo. Kazao sam joj da je visok, desetak centimetara viši od mene, premda sam ja visok skoro stotinu i osamdeset centimetara, i da je

petnaestak kilograma teži od mene, koji imam devedeset kilograma.

Dok sam razgovarao sa Gin, osjećao sam nekakvu čudnu napetost za stolom. U početku sam vjerovao da ta napetost postoji između Jonasa i Tinkera, i svakako sam donekle imao pravo, no trebalo je da ponajprije pomislím na Franklyna Deckrowa.

Poslije večere odosmo nas trojica... Locklear, Tinker i ja... u Locklearovu sobu. Deckrow je nestao nekamo, i najednom je pala krinka s naših lica.

— U redu, Lengro — reče odrešito Locklear — došli ste ovamo, i to ne slučajno. Zašto ste došli?

— Zbog zlata — odgovori jednostavno Tinker. — Predugo smo čekali.

— Tko to: mi?

— Nekoć nismo bili prijatelji — reče Tinker — ali sve je to prošlost. Dobro znamo da postoji zlato. Valja da zaboravimo staru mržnju i udružimo snage.

Jonas pokaže na mene.

— Koliko on zna? — zapita.

— Vrlo malo, mislim, ali otac mu je znao sve. Od onih koji su znali gdje je zlato preživio je jedino njegov otac.

— A da li je još živ?

— Na to biste pitanje mogli vi odgovoriti — reče Tinker. — Da li je živ?

— Ako time nagovješćujete da sam ga ja ubio, mogu vam reći da nisam. Zapravo, on je uvijek bio jedini čovjek koji me mogao pokolebati, stvoriti u meni sumnju da ga ne mogu ubiti.

— Ne znam o čemu govorite — reko — no ja sam uvjeren da mi je otac živ.

— Kazao si mi da se namjeravao vratiti — reče Tinker. — Misliš li da je namjerno ostao negdje?

Zamislih se za tren. Otac je uvijek bio, bez sumnje, opasan i nemilosrdan protivnik, ali istodobno pun ljubavi i pažljiv otac i muž. U kući nije nikada povišio glas u srdžbi niti pokazao bilo kakvu grubost.

— Da je mogao doći — reko — došao bi.

— Onda je, po svoj prilici, mrtav — promrmlja kolebljivo Tinker.

— Ili ga je nešto spriječilo da se vrati — dobaci Jonas — kao što je i mene sprečavalo četiri godine.

Razgovarali smo dugo u noć, i štošta mi je postalo razumljivije: na primjer,

zašto je Tinker došao u planine i odakle je stigao i zbog čega je uporno zahtijevao da idemo na jug a ne na zapad.

Zivjeli smo u 1868. i od rata s Meksikom prošlo je već dvadeset godina, no sve je, zapravo, počelo još u tom ratu.

Kapetan Jonas Locklear bio je plovio iz New Yorka za Rio Grande, sa zalihama hrane i municije za vojsku generala Zacharyja Taylora. Na Rio Grande bi se teret pretovarao na riječni parobrod, koji bi ga odveo skoro trista kilometara uzvodno do Camarga. Tinker je bio oficir na brodu.

Kapetan Jonas je uveo strogu disciplinu, te ga je posada poštovala ali ne i voljela... uključivši i Tinkera.

Usidrili su se na ušću Rio Grande.

Te prve noći na sidrištu, dok je sva posada spavala u potpalublju osim kapetana i Tinkera, pojavio se iz mora Falcon Sackett.

Tinker je upravo obilazio brod kako bi provjerio da je sva oprema na svom mjestu. More je bilo mirno a nebo vedro. Vladala je potpuna tišina. Tek povremeno bi doprla glazba iz krijumčarskog naselja Bagdada, skupine bijednih koliba i suša na meksičkoj obali rijeke.

Kapetan Jonas Locklear je polako koraćao palubom, uživajući u ugodnom noćnom zraku poslije dnevnih žega.

Obojica začuše hice.

Smjesta su se zagledali prema obali. Nisu mogli vidjeti ništa osim ponekog blijeska kad bi odjeknuo hitac.

Napokon pucnjava utihne.

Tada začuše veslanje i brodu se približi čamac.

Započe kratak razgovor na španjolskom. Govorio je Tinker. U to je doba Jonas znao vrlo malo španjolskih riječi, ali je poslije naučio taj jezik. Imao je dovoljno vremena da ga nauči... u zatvoru.

U čamcu su bili vojnici. Tražili su nekog pobjeglog zločinca, odmetnika.

— Onaj tko ga uhvati živog, dobit će pet stotina pezosa! — doviknuo je oficir iz čamca kad se već počeo udaljavati.

— Tko god bio taj bjegunac — rekao je Tinker — i te kako im je bilo stalo

da ga se dočepaju, kad plaćaju toliko. Zele ga živog. On zna nešto, kapetane.

— Zna — progovorio je tada glas iz mora. Neznamac se uhvatio za lanac sidra i počeo penjati na palubu. Bio je visok, divno građen i gol do pojasa.

— Da, znam nešto — rekao je mirno.

— Znam toliko da bismo se svi mogli obogatiti.

Govorio je kako bi spasio svoj život; znao je da treba smjesta privući njihovu pažnju. Stojeći na palubi, dok je kapala s njega voda, ispričao im je toliko da ih je uvjerio. Svoje je riječi potkrijepio jednim španjolskim zlatnikom.

Tada su već sjedili u kapetanovoj kabini i pili kavu. Stranac je bacio na stol zlatnik i gurnuo ga kažiprstom prema njima.

— Pogledajte ga — kazao je. — Ondje odakle potječe, ima milijun takvih zlatnika, a svaki vrijedi mnogo dolara.

Jonas Locklear i Tinker napeto su slušali Falcona Sacketta, koji će im postati otac, dok im je pričao povijest tog zlata.

Prije tridesetak godina plovio je pirat Jean Laffite, na sjever duž obale Meksičkog zaljeva. Imao je dva broda, teško natovarena blagom. Za oluje jedan se brod nasukao, no nisu mu znali položaj. Laffite je vjerovao, ili je samo tako izjavljivao da se brod nasukao na otoku Padre. No, brod se zapravo nasukao stotinjak kilometara južno od Padrea.

Na obalu su doplivala samo petorica. Jedan je umro već za nekoliko sati od ozljeda što ih je zadobio pri brodolomu. Drugog su ubili Indijanci Karankava dok se provlačio kroz šikaru u blizini obale.

Kad su stigli u naselje, ostala su trojica bili tako žedni da su zaboravili na razboritost. Pokisli i iscrpljeni, oturali su u krčmu i napili se kao životinje, plaćajući zlatom što su ga nosili u džepovima.

Probudili su se u zatvoru.

Zapovjednik sela bio je gramzljiv i okrutan, a tri su pijana mornara nosila u džepovima više od trista dolara... pravo bogatstvo u to doba i na tom mjestu.

Na obali, gdje se priče o zakopanom blagu i nestalim galijama upijaju već s majčinim mlijekom, to je zlato moglo značiti samo jedno: trojica su mornara naišla na neko takvo blago i može ih se, na ovakav ili onakav način, nagovoriti da odaju gdje je ono.

Zapovjednik nije znao s kakvim ljudima ima posla, jer ta su trojica bili pirati, navikli na grubosti i bol. Osim toga, gledali su istini u oči. Znali su da zapovjedniku, čim on dozna ono što oni znaju, više neće biti potrebni. Željeli su zlato i željeli su živjeti, a oboje je bilo na kocki. Stoga su uporno čuvali svoju tajnu. Poricali su da znaju bilo što o gusarskom blagu i tvrdili da su novac dobili kartajući u Callau u Peru.

Zapovjednik je čvrsto vjerovao da su oni naišli na neko davno zakopano blago i ni za tren nije posumnjao da su možda oni dopremili to zlato do meksičkih obala.

Jedan je mornar za vrijeme mučenja umro, pa se zapovjednik prestrašio. Ako i ostali umru, neće nikada doznati tajnu. Mučenje, dakle, nije bilo pravo rješenje.

Odlučio je da ih opije. Kada budu pijani, progovorit će.

Nezgodna je bila u tome što je potcijenio njihovu a precijenio svoju izdržljivost i stražara. Izdržljivost zarobljenika ocijenio je prema djelovanju prvih čaša, ne uzimajući u obzir okolnost da oni nisu jeli već tri dana i da piju na prazan želudac.

I tako se dogodilo da su se napili on i stražari, a zarobljenici su pobjegli. Na odlasku su ispraznili džepove zapovjedniku i stražarima, a i željeznu blagajnu u kancelariji (njihovo je zlato bilo skriveno negdje drugdje).

Bilo je to godine 1816.

Teksas je još pripadao Meksiku, pa su ukrali konje i uputili se na sjeveroistok prema Louisiani. Jedino su njih dvojica znala gdje je zlato, te postadoše sumnjičavi jedan prema drugima.

Jedno je znati gdje je blago, a sasvim je drugo dokopati ga se. Za takav je pothvat potreban novac, a nekakvo opravdanje ako vlasti počnu postavljati neugodna pitanja.

Oba su se mornara namjeravala odmah vratiti, ili zajedno, ili svaki za-

sebo, ali nisu u tome uspjeli. Nedostajao im je novac; da bi ga imali, morali su da rade, a raditi su mogli kao mornari. Stoga su obojica pošla opet na more, na odvojenim brodovima, i više se nikada nisu vidjeli. Obojica su znala gdje je blago, no isto su tako znali da ih čeka mjesni zapovjednik i da će ih lako otkriti.

A onda je 1846. upao u sjeverni Meksiko general Zachary Taylor slaveći pobjedu za pobjedom, ali su mu bile prijeko potrebne nove zalihe. Dovožili su mu ih mali riječni parobrodi, preuzimajući teret s morskih brodova na ušću Rio Grande.

Jednim od tih riječnih parobroda zapovijedao je kapetan Falcon Sackett.

Rat s Meksikom pružio je priliku brojnim pustolovima, odmetnicima i ništarijama, koji odmah počеше dolaziti na ušće rijeke... u Matamoras, Brownsville, Bagdad i obalna sela. Među tim došljacima bjehu i dvojica koje je vodila samo želja da se u ratnoj zbrci odšunaju duž obale i odnesu zlato.

Jedan je bio posljednji preživjeli član prvobitne petorke a drugi je bio sin onog drugog preživjelog. Prvi, Duval, bješe već star. Zaposlio se kao kuhar na parobrodu Falcona Sacketta. Bio je žilav starac i, na sreću posade, izvrstan kuhar.

Ericu Stoutenu bjehu dvadeset četiri godine, proveo je nekoliko godina na moru a prije toga je bio ribar. U Meksiko je stigao u konjaničkoj jedinici pod zapovjedništvom kapetana Elama Kurbishawa.

Krenuvši na jug u pljačkaški pohod, kapetan Kurbishaw je doveo svoje ljude u ono selo kamo su nekoć davno došli preživjeli s broda što je prevozio blago. Te večeri, o zalasku sunca, tražio je vojnik Stouten dopuštenje da razgovara sa zapovjednikom.

Kapetan Elam Kurbishaw bješe visok, hladan i spreman na sve. Saslušao je Stoutenov prijedlog.

Ubrzo je uhapsio seoskog zapovjednika, temeljito pretražio njegove sobe i pronašao stari izvještaj o ispitivanju zarobljenika. Uz izvještaj je našao jedan jedini zlatnik... sačuvan kao dokaz da se ono što je zapisano zaista i dogodilo.

Stari je zapovjednik već umro, pa je Elam Kurbishaw pustio novog zapovjednika. Dok je on odlazio, Kurbishaw mu je pucao u leđa ne želeći ništa prepustiti slučaju.

Ponoseći se na svakom koraku svojom obitelji i porijeklom, Elam Kurbishaw je ipak znao da obiteljski imetak polako nestaje nakon nekoliko godina lošeg gospodarenja. On i njegova dva brata čvrsto odlučise da obnove taj imetak, i pri tom nisu imali nikakvih obzira.

Ostavši sâm u svom šatoru, Kurbishaw je izvadio zemljopisnu kartu obale. Budući da su se vojne akcije poduzimale u unutrašnjosti, karta obale nije bila osobito precizna. Ipak, proučavajući kartu, Kurbishaw je bio uvjeren da može pronaći ono mjesto što ga je opisao vojnik. Vjerovao je da je blago u Laguni de Barril. No kao i Zaffietovi ljudi, smjestio je brodolom suviše sjeverno.

Još nešto nije znao Elam Kurbishaw: njegovo je tane pogodilo seoskog zapovjednika i srušilo ga, ali ga nije ubilo. Budući da je bio vrlo žilav, zapovjednik je preživio.

* * *

U tihoj sobi Jonasa Lockleara slušao sam napeto te nepoznate pojedinosti. Kako sam, ipak, malo znao o svom oču! Koliko je znala i moja majka? Znao sam da je otišao iz planina, ali nisam znao kako dugo ga nije bilo. Sada sam doznao da je otplovio iz Charlestona i bio zapovjednik riječnog broda na Rio Grande.

— Elam nije imao priliku da provjeri svoju pretpostavku — objasni Jonas. — Morao je otići na jug i pridružiti se generalu Milesu. Eric Stouten nije mogao zaboraviti da je Kurbishaw nemilosrdno pucao u seoskog zapovjednika i svaki je dan gledao Kurbishawove bezobzirnosti, te se počeo kajati što mu je ispričao o blagu. Htio je dezertirati. No najprije je namjeravao ubiti kapetana Elama Kurbishawa, kako bi s njim pokopao i tajnu. Uostalom, Kurbishaw mu nije bio ni potreban. Eric Stouten je znao spretno upravljati čamcem, dobro je plivao i ronio, a brod je ležao u razmjerno plitkoj vodi. Uveče, uoči bitke kod Chapultepeca, uzeo je nož i ušuljao se u

Kurbishawov šator. Upravo je podigao nož kad ga je zaustavio nečiji glas. Osvrnuo se i ugledao dvojicu Kurbishawa... treći je ležao na krevetu. Kriknuo je, ispustio nož i krenuo prema vratima, no ona ga dvojica ustrijeliše.

— Kako znate da oni nisu našli zlato? — upitah Lockleara.

— Nisu znali gdje da ga traže. Laguna de Barril je samo jedna od brojnih dražica i zatona duž obale. Nevolja je bila u tome što je mlađi vojnik ispričao previše. Između ostaloga je spomenuo i drugog očevica, pirata koji je ostao živ i koji je sada na nekom parobrodu na Rio Grande. Kad se već oni nisu mogli odmah dočepati zlata, htjeli su spriječiti i druge, pa su pokušali ubiti starog Duvala. Na taj je način upleten u borbu tvoj otac, i prvi se put sukobio s Kurbishawima. Ne znam sve okolnosti, no Falcon Sackett je pogodio metkom jednog od njih kad su pokušali ubiti Duvala, pa mu je Duval ispričao istinu.

I Kurbishawi su ušli u trag zlatu, te su odlučili da me ubiju, bojeći se da bih ja mogao otići po blago.

— Nakon onog razgovora u mojoj brodskoj kabini — nastavi Jonas — pričekali smo pogodan trenutak i potražili mjesto brodoloma. Voda je čisto bila plitka i bilo je mnogo pješćanih prudova, čiji se položaj mijenjao. Dva puta smo se nasukali, a nekoliko su puta pucali na nas. A onda se rat završio i više nismo imali nikakvu ispriku da budemo u tom kraju. Osim toga, mjesne su vlasti, znajući da se tu skriva nešto, bile prema svima sumnjičave. Tvoj je otac čak pronašao brodsku olupinu i uspio uzeti nešto zlata.

Iz našeg se razgovora postepeno rađao plan. Jonas Locklear treba svako da ode na svoj ranč na obali Meksičkog zaljeva. Mi ćemo poći s njim, zatim ćemo otići u Meksiko da bismo kupili stoku za ranč i za prodaju u Kansasu. Bit će potrebno da nekoliko puta posjetimo Meksiko.

Pri tom kupovanju stoke ja ću preuzeti glavnu ulogu, jer bi Jonasa i Tinkera mogao netko prepoznati.

Sve se može dogovoriti pismom, a ja ću tada preuzeti stado i krenuti na sjever, držeći se obale. Jonas i Tinker

će mi se pridružiti kao kauboji, jašući s ostalim kaubojima. Kad se sa standom približimo onom mjestu gdje bi moglo biti blago, ulogorit ćemo se... i potražiti zlato.

Sve je bilo vrlo jednostavno. Vjerovali smo da nitko neće posumnjati na stočara da traži zlato. Nismo mogli pronaći baš nikakve mane u tom svom planu. Na putu koji smo odabrali bilo je dovoljno vode za stoku i sočne trave. Dakle, taj put nije mogao nikome biti sumnjiv.

— Jesi li siguran — upita me Tinker — da ti otac nije ostavio ništa što bi nas moglo odvesti do broda? Nikakvu zemljopisnu kartu? Nikakve upute?

— Nije mi dao ništa na odlasku, a ako je imao kartu, možda je bila njemu potrebna.

— Po svoj prilici će vas ispitivati moj zet — reče Jonas ustavši. — Dogovorili smo se da ćete raditi na mom ranču, to je sve.

— Znači, idemo u Meksiko? — zapita Tinker.

— Što ti veliš, Sackette? — obrati mi se Jonas.

— U životu sam vidio malo zlata, a sada mi se pruža povoljna prilika — rekoh. Rukovao sam se s njima. — Nadam se jedino — dodah — da sam barem upola onakav kakav je uvijek bio moj otac.

IV

Do kuće na ranču stigli smo pred večer. Jahali smo već danima i ja sam se sasvim dobro držao premda nisam bio naviknut na jahanje.

Kuća je, zapravo, bila obična zemunica.

Locklear već neko vrijeme nije bio na svom ranču, pa se, kad smo se zaustavili pred zemunicom, otvoriše vrata i izađe neki čovjek.

Bio je visok poput mene, neobrijan i smrknut. Nosio je revolver nisko, pa bi neki zaključili da je revolveraš. Vidio sam u životu nekoliko revolveraša i svaki je nosio revolver na svoj način.

— Ja sam Locklear. Ovaj ranč pripada meni. I kuća. Tko ste vi?

Čovjek ga samo pogleda i progovori tek kad se pojavio drugi čovjek.

— Veli da je ranč njegov — reče. — Da mu odmah objasnimo?

— Možemo.

— U redu. — Čovjek prijede pogledom s Lockleara na Tinkera. — Ranč više ne pripada vama, Locklearu, nego nama. Bio je napušten, pa smo se naselili. Sada je naš, i dajemo vam vremena do mraka da ga napustite. Ranč je dugačak petnaest kilometara, pa se požurite.

Prije nego što je Jonas mogao odgovoriti, umiješah se. Taj mi je čovjek išao na živce.

— Čuli ste što vam je rekao Jonas Locklear — rekoh. — Ovaj je ranč njegov, upisan je u knjige, i ne možete se tu naseliti. Dali ste nam vremena do mraka. Međutim, mi vama ne dajemo toliko vremena. Imate samo dvije minute da pokupite stvari.

U ruci mu se nađe revolver. Priznajem, izvukao ga je prije nego što sam i mogao pomisliti na to.

— Brzo ste ga izvukli — rekoh — ali još treba da opalite, a prije nego što me ubijete, ja ću vas pogoditi. Izrešetat ću vas, vjerujte mi. Gledajte, Cullen mi je, dok me učio, govorio...

— Tko? Tko vam je govorio?

— Cullen. — Lice mi ostade mirno. — Cullen Baker. Dakle, dok me učio kako ću povući revolver, govorio je...

— Cullen Baker vas je učio potezati revolver? — On se oprezno osvrne oko sebe. — Dojahao je s vama?

— Logoruje s nama — odgovorih. — A što radi u međuvremenu, nemam pojma. On, Longley i Lee često lutaju uokolo. Cullenu je dosadivala Davisonova policija, pa mi je rekao: »Na jugu je bolje. Hajdemo na jug«.

Onaj neobrijani skrene pogled s mene na Tinkera, i najednom kao da se vidljivo povukao.

— Nisam znao da se vi družite s Cullenom Bakerom — reče. — Ne želim nikakve neprilike s njim ni s onima s kojima se družiti.

— Možete birati na koju ćete stranu — odgovorih mu. — Htio bih skuhati kavu prije nego što dođu ostali. Cullen obožava vruću crnu kavu.

Ubrzo su nestali.

Tinker pogleda Jonasa.

— Jeste li ikada vidjeli nešto ovakvo? — reče. — Gleda u revolversku cijev, i uspije ih natjerati da odu.

— Nisam lagao — reko. — Cullen je logorovao s nama, a zacijelo mu se i svidjela naša kava.

Do ponoći smo čistili zemunicu, a onda smo legli.

U svitanje smo već obilazili ranč. Svugdje je bilo trave, ali ne i stoke. Napokon naiđosmo na tridesetak grla u jednoj jaruzi, gdje su ljenčarila na jutarnjem suncu. Vidjelo se da su već podivljala.

U Teksasu su se vremena izmijenila. Kad su Tinker i Locklear bili tu, grlo je vrijedilo dva dolara i nije bilo kupaca. Sada su se, međutim, goveda plaćala ovdje pet-šest dolara po grlu, tjerala u Kansas, kamo je doprla željeznica, i prodavala ondje od osamnaest do trideset dolara po grlu. Tjeranje je stoke donosilo bogatu zaradu, ako bi se stado uspjelo probiti do tržišta.

— Tinkeru — reko — ako se želimo obogatiti na Zapadu, trebalo bi da okupimo omanje stado i krenemo u Kansas.

Tinker je samo zagundao. Mislio je na blago, na sjajno, žuto zlato, dragulje, bjelokost i ostalo.

Ne tvrdim da i ja nisam počeo maštati o blagu, ali ja sam praktične naravi. A što se može bolje prodati nego li stoka kad se ljudi zažele pečena mesa?

Spustismo se u malenu udolinu i ugledasmo neku meksičku kolibu. Oko nje se protezao ograđen vrt i obor.

Kad smo se približili, opazih puščanu cijev, uperenu u nas kroz prozor, a muškarac koji se pojavio na vratima nosio je opasač s revolverom. Bio je Meksikanac, visok i žilav, zgodna lica izuzev brazgotinu na obrazu. Čim je ugledao Lockleara, nasmiješi se.

— Senjor! Juana, senjor se vratio!

Puščana cijev nestane, a vratima pride vrlo lijepa Meksikanka, zaklanjajući rukom oči kako bi nas bolje vidjela.

— Tinkeru, Sackette... ovo je Miguel — reče Locklear. — Mi smo stari prijatelji.

Rukovali su se, a kad je Miguel ponudio meni svoju desnicu, prihvatio sam je i pogledao ga u oči. Odmah

sam zaključio da bi bilo dobro da Miguel pođe s nama. Vidio sam mu u očima ponos i hrabrost, i nešto što mi je kazivalo da neće pobjeći kad zaprijeti opasnost.

Tu sam postojanost osobito poštovao, jer nisam bio sasvim siguran u sebe. Svatko uvjerava sebe da će se suprotstaviti opasnosti kad se ona pojavi, no nitko ne zna kakav je dok se ne nađe u škripcu.

Kad smo upali u neprilike sišavši sa skele, dobro sam se držao. Kraj mene je bio Tinker, a sve se zbilo tako brzo da se nisam ni dospio uplašiti. Međutim, što bi se dogodilo da sam bio sam?

Jonasa i Tinkera sam bio zapanjio onom varkom pred zemunicom. No, na mene nije taj uspjeh ostavio tako jak dojam. Lako je pričati, ali što bih bio učinio da je onaj neobrijani čovjek opalio? Da li bih doista uspio povući revolver i uzvratiti vatrom?

Moja je nesigurnost rasla dok sam gledao svoje suputnike, izdržljive i iskusne, koji su se već mnogo puta suočili s opasnostima. Oni su poznavali sebe i znali su što će učiniti, ali ja to nisam znao.

Hoću li izdržati kad se pojave neprilike? Da li ću se boriti ili ću se okameniti i stajati kao kip? U životu sam se dovoljno naslušao o ljudima kojima se dogodilo baš to, ljudima o kojima su svi govorili s prezirom, i te su me priče najbolje pripremale za onaj trenutak kad se pojavi opasnost.

Još me nešto mučilo dok sam ležao i čekao da zaspim ili bio sam.

Nakon onog susreta s neobrijanim čovjekom pred zemunicom, spoznao sam da nikada neću brzo rukovati revolverom... bar ne dovoljno brzo. Usprkos silnom vježbanju, stigao sam do granice koju kao da nisam mogao prekoračiti.

O tome nisam mogao niti sam se usudio pričati. Međutim, nastojao sam pronaći nekakvo rješenje.

Treba da nastavim vježbati, zaključio sam, ali sada je bitno da uspijem uperiti revolver i ispaliti onaj prvi hitac. Taj hitac mora pogoditi, a ja se moram prisiliti da opalim gledajući već u plamen iz protivničkog revol-

vera. Moram uzvratiti vatrom, makar bio pogođen.

Uporno smo jahali na jug. Jahali smo i po suncu i po mjesecini. Neprestano smo hitali na stada koja su se kretala na sjever, prema Kansasu, a oblaci su prašine obilježavali njihov put. Slušali smo prerijski vjetar i kaubojske povike, a noću prerijske vukove dok su tulili na mjesec.

Uvečer bismo se često zaustavljali kraj logorske vatre i pripovijedali s kaubojima, doznawali novosti ili slušali stare priče.

Sretali smo i kočijaše. Oni su, tjerajući volove ili konje u dugačkoj karavani, prevozili teret iz Meksika ili u Meksiko.

Nailazili smo i na jahače, naoružane i spremne za neprilike. Na kaubojske družine koje su se vraćale kući iz Kansasa, na skupine odmetnika što su se zadržali još od rata, na kradljivce stoke i razbojнике.

Vjerujte mi, jahanje kroz Teksas otvorilo mi je oči, pokazalo mi da se Zapad ne sastoji samo od karavana i stada stoke što se tjeraju na tržište. Uvidio sam da su tu ljudi spremni na svašta. Na zakonito i ono drugo. Iskoristavali su neka temeljna načela, jašući na njima tako da im je jedna noga bila na zakonitoj strani a druga na nezakonitoj, dok su novac grabili objema rukama s obiju strana. To je dovođilo prije ili poslije do pucnjava.

Dakle, jahali smo na jug, prema granici.

Već drugog smo dana prestigli neku lijepu kočiju sa šest konja, koju je pratilo šest jahača sa sombrerima na glavama i vinčesterkama u rukama.

— Samo jedan čovjek mogao bi imati takvu kočiju — rekao je Jonas. — Kapetan Richard King, vlasnik ranča Santa Gertrudis.

Jedan jahač prepozna Jonasa i doviknu mu, a kad je King opazio Jonasa, naredio je da se kočija zaustavi. Jutro je bilo vruće, bez vjetra, te se sitna crvena prašina polako slijegala na nas.

— Jonase — reče King — ovo je moja žena, Henrietta. Henrietta, ovo je Jonas Locklear.

Richard King je bio plećat, odlučna lica. Imao sam dojam da ga ne muče nikakve sumnje. Zavidio sam mu.

— King je bio kapetan jednog parobroda na Rio Grande — objasnio mi tiho Tinker. — Poslije rata protiv Meksika, kupovao je zemlju od Meksikanaca koji su otada živjeli južno od granice i više nisu mogli iskoristavati zemlju na sjevernoj strani.

Poslije mi je Tinker ispričao malo više o tome kako se King jeftino dokopao zemlje. Kupovao ju je i od onih što su smatrali nevrijednima pašnjake po kojima su lutali Indijanci i odmetnici. Jednom je kupio petnaest tisuća jutara za dva centa po jutru.

I ti su postupci bili na rubu zakonitog i nezakonitog.

* * *

Trebalo je da se rastanemo u Brownsvilleu. U to je doba živjelo u tom gradu oko tri tisuće ljudi, no svi su bili vrlo zaposleni.

Odatle ćemo Miguel i ja produžiti sami.

Gledajući prema Meksiku, pitao sam se u kakvu se ludost upuštam. Svi oni koji su dosada imali veze s tim zlatom loše su prošli.

Pa ipak, odlučio sam da odem u Meksiko. Otac je imao na to zlato veće pravo nego bilo tko drugi, pa ga nisam htio iznevjeriti.

Najprije sam kupio novo crno odijelo i šešir, a i grublju odjeću za jahanje. Zatim sam kupio metke za novu pušku »henry«. Ta me je puška stajala 43 dolara, a kupio sam tisuću metaka kalibra 44 za 21 dolar. U istoj sam trgovini nabavio kutiju metaka kalibra 36 za svoj revolver. Stotinu sam metaka platio 1,20 dolara.

Puška koju sam kupio bila je izvršna. Mislim, iz nje se moglo pucati kako valja. Od pouzdanih sam ljudi čuo da točno gađa na tisuću metara, i vjerovao sam im. U nju se moglo staviti osamnaest metaka.

Svoju sam kobilu bio ostavio na Miguelovu malom posjedu. Približavalo se njezino vrijeme, pa joj je bila potrebna njega. Miguelova je žena znala mnogo o tome, te je kobila bila u dobrim rukama.

Oko podneva se Miguel i ja izrukovasmo s Tinkerom i Jonasom, zatim

prijedosmo preko rijeke i uđosmo u Matamoras.

Moj je konj bio mrkonja, žilav i naviknut na duga putovanja, dok je Miguel jahao na riđanu. Vodili smo i jednog tovarnog konja, dorata svijetle gubice.

Pošto smo ostavili konje u javnoj konjušnici, krenuo sam uz ulicu, dogovorivši se s Miguelom da ćemo se sastati u krčmi blizu staje.

Moja oprema nije još bila potpuna, jer nisam uspio pronaći dobar nož, a Tinker se nije htio rastati ni s jednim svojim nožem. Uđoh u trgovinu i počeh pregledavati lovačke noževe. Napokon nađoh jedan koji mi se sviđao. Dakako, bio je lošiji od Tinkerovih.

Platio sam nož i za tren zastao na vratima. Taj me trenutak spriječio da uletim ravno u neprimjenu.

Samo tri metra od vrata stajao je na rubu nogostupa Duncan Caffrey!

Bio je okrenut, pa sam mu mogao vidjeti samo obraz i leđa, no dobro sam mu upamtio nos. Ja sam ga učinio onakvim kakav je bio.

Tek što sam ga pogledao, pogled mi prijeđe na čovjeka s kojim je razgovarao. Osjetih da sam se naježio. Gledao sam najcrnje, najpodmuklije, najokrutnije oči koje sam ikada vidio.

Taj čovjek je imao cilindar i crni kaput. Lice mu je bilo dugačko, usko i izbrazđano dubokim crtama. Imao je na sebi prijavu bijelu košulju i crnu kravatu koja se doimala masno, čak i iz daljine.

Izišavši iz trgovine, polako sam krenuo na suprotnu stranu, dok mi se koža ježila jer sam bio uvjeren da me gledaju. Međutim, kad sam stigao do ugla i osvrnuo se, oni su još razgovarali i nisu se obazirali na mene.

Prvi put sam ugledao tog čovjeka s cilindrom, ali sam znao tko je on.

Biskup.

To je morao biti on. Opisali su mi ga mnogo puta, a Caffrey ga je spomenuo one večeri kad smo ga Tinker i ja slušali iz grmlja.

Nisam mogao vjerovati da je to nekakva slučajnost. Duncan Caffrey i Biskup imali su neki razlog zbog kojeg su bili u Matamoras. Čvrsto sam bio uvjeren da im boravak ovdje ima neke veze sa mnom.

U prvi se čas htjedoh vratiti u Bronswville i obavijestiti Tinkera i Jonasa. Oni bi pomislili da se bojim, ili tako nešto.

Stoga sam otišao u krčmu i sjeo na stolicu nasuprot Miguelu.

— Uživaj u tom piću — reko mu — jer večeras odlazimo.

— Večeras?

— Da, čim budemo mogli otići a da ne skrenemo pažnju na sebe.

Sjedeći za stolom, popio sam čašu piva i otkrio mu razlog. Čak i tu na jugu čuli su za Biskupa, pa je bio spreman da krene.

— Moramo jahati vrlo oprezno — napomene on — jer sam doznao da je iz zatvora pobjegao neki zatvorenik i negdje je južno odavde. Vjeruje se da će stići do granice, te vojnici tragaju za njim.

Minula je ponoć kad smo prošli kroz krug žutog svijetla pod fenjerom iznad stajskih vrata. Konjušar je spavao, naslonjen na zid. Iz krčme je dopirala glazba... a stajom se širio miris svježeg sijena, konjâ i kožnate orme.

Dok smo vodili svoje konje iz staje, sagnuo sam se i spustio konjušaru u krilo jedan novčić.

Jašući mimo krčme osvrnuh se. Učini mi se da na tamnim vratima pokraj krčme vidim vrške čizama i rub šešira nekog vrlo visokog čovjeka. Možda sam se prevario.

Zurno smo izjahali iz grada.

Noć je bila tiha, čuli su se samo kukci što su pjevali u grmlju.

Pred nama je bio dalek put. Stoka koju je trebalo da preuzmemo bila je na ranču jugozapadno od Santa Tere-se... a zlato se nalazilo negdje kraj obale.

Koliko smo mi mogli zaključiti, jedino je moj otac znao točno gdje je onaj potonuli brod. Kurbishawi su ubili čovjeka koji im je odao tajnu, vjerujući da mogu naći brod na osnovi opisa. Jedina zemljopisna karta obale koju je imao kapetan Elam Kurbishaw bila je prilično neprecizna i prikazivala samo jednu dragu na tom dijelu obale, premda ih ima nekoliko. Staviše, velik se dio obale pružao iza jednog isturenog pješčanog spruda. Kad bi se brod uspio provući kroz jedan od otvora na obalnoj liniji, on bi

se izgubio u labirintu dražica, kanala i zaljeva. Traganje za njim nalikovalo bi na traganje za kravom koja je mučnula u stadu od pet tisuća grla.

— Možda nas zaustave vojnici — opomene me Miguel. — Ne smijemo ih razljutiti, jer oni mogu biti gori od razbojnikâ.

Kad smo produžili, neprestano su mi se po glavi vrzmale Gin Locklear i ona zajedljiva mala Marsha.

Marshi je bilo četrnaest godina, i možda će već za dvije godine biti djevojka za udaju. Zalio sam njena budućeg muža. Što se tiče Gin, ona je bila starija od mene, ali mi se svidjela i ljepotom, i razboritošću. Nimalo se nisam čudio što ju je Jonas veoma cijenio.

U cik zore skrenusmo s puta u grmlje. Jahali smo još jedan kilometar, a onda smo pronašli jednu kotlinu u kojoj je bilo trave i vode. Sputali smo konje i legli da spavamo. Miguel nije gubio vrijeme, no meni je sporo dolazio san na oči.

Neprestano su mi kroz glavu prolazile različite misli, a sve su se vrtjele oko oca. Sjećao sam se da me je otac uvijek poučavao u svačemu. Da li mi je možda otkrio gdje je ono zlato, a ja to ne znam?

Tada počeh prebirati uspomene. Donosile su tugu.

Majke više nema. A otac? Što je s njim? Posvuda ima razbojnika koji vrebaju duž putova. Možda ga je ubio iz zasjede neki razbojnik...

Nikako nisam mogao vjerovati da su ga pobijedili Kurbishawi.

V

Za slijedećih nekoliko dana nismo vidjeli ni Biskupa, ni Kurbishawe.

U Santa Teresi, pospanu meksičkom naselju gdje su po ulici čepkale kokoshi, najviše su mi se svidjele tortilje. Nikada nisam jeo nešto bolje.

I na hacijendi na kojoj sam kupio trista goveda bilo nam je ugodno, a za povratak do granice posudili su mi tri čuvara da nam pomognu dok nam se ne pridruže naši kauboiji, s kojima je

trebalo da se sastanemo u logoru sjeverno od Santa Terese.

Pašnjak s kojeg smo kupili stoku bio je pretrpan, pa su goveda bila mršava, no odmah im se svidjela trava u obalnom području i obilje soli.

Četiri smo dana tjerali stado od hacijende do logora sjeverno od Santa Terese, no kad smo stigli u logor, u njemu nije bilo nikoga.

Tu je prema dogovoru trebalo da nas napuste posuđeni goniči i da se sami brinemo o stoci dok nam ne stigne pomoć sa sjevera. Znali smo da nam neće biti lako.

Tek što smo se ulogorili i zapalili vatru, začusmo šuškanje i topot kopita, i najednom opkolise naš logor vojnici, uperivši u nas puške.

Oficir im je bio mršav, žustrih pokreta. Jašući je obišao stado, pregledavajući žigove, a onda se vratio do vatre.

— Tko zapovijeda ovdje? — upita na španjolskom.

Miguel pokaže na mene.

— Amerikanac — odgovori. — Kupili smo stoku od senjora Ulloe. Tjeramo je u Teksas.

— Lažeš!

— Ne, senjor — javi se odmah jedan gonič. — Ja sam s Ulloine hacijende. Nas trojica smo pratili stado dovde. Tu će im se pridružiti njihovi jahači. To je istina, senjor.

Oficir me pogleda. Oči su mu bile hladne i neprijateljske.

— Kako se zovete? — upita osorno.

— Orlando, senjor. — Možda je čuo prezime Sackett, premda vrlo davno.

Nezadovoljno me promatrao.

— Poznajete li senjora Kinga? — promrmlja.

— Razgovarali smo s njim prije dva dana. Vozio se u Bronswville sa senjorom.

King je bio ugledan s obiju strana granice, te je spominjanje njegova imena i činjenice da smo ga upoznali moglo pomoći.

Oficir razmisli.

— Jedan je zatvorenik pobjegao — reče tada. — Želimo ga svakako uhvatiti. Ako ga sretnete, smjesta ga šćepajte i pošaljite jahača po mene. Tko god mu pomogne, bit će strijeljan.

Bez ikakva pozdrava okrene konja.

Kad su odjahali, onaj se gonič okrene prema meni, prestrašen i zamišljen.

— Senjor, to je Antonio Herrera — reče — vrlo zao čovjek. Izbjegavajte ga ako budete mogli.

Spremali su se za odlazak, i kao da im se najednom žurilo. Nisam im mogao zamjeriti zbog toga.

Kad su otišli nije nam preostalo ništa drugo nego da stražarimo uz stado i čekamo.

Imao sam dojam da sam, ostavivši svoju kobilu i odlutavši za zlatom, bio prava budala. Lagao bih kad bih rekao da se nisam bojao, jer onaj mi se Herrera učinio vrlo zlim, a u ovoj je zemlji on bio zakon.

Miguel je prvi čuvao stado. Tjerao je stoku na okup i pripremao je za noć. Goveda su bila poslušna i mirna, jer su se dobro najela.

Ja sam stalno pogledavao prema granici i nadao se da ću ugledati naše jahače.

Što onda ako Jonas i Tinker ne uspiju? Ako Herrera prepozna i njih kao pobjegle zatvorenike?

— Miguele — rekoh kad se zaustavio blizu mene — čim svane, krenut ćemo, stigli naši ljudi ili ne. Uputit ćemo se prema granici.

On kimne.

— To je mudro, amigo. Onaj Herrera je zao čovjek.

Ulogorili smo se na širokoj livadi, sedam, osam kilometara izvan Santa Terese, u morskome zaljevu. Uokolo je bilo mnogo grmlja i močvara.

— Onog zatvorenika neće lako uhvatiti — nastavi Miguel. — Ubio je stražara pri bijegu, a prije toga su ga mnogo mučili. Priča se da on navodno zna nešto o blagu.

— O blagu? — upitah tiho.

— Da. O tom se blagu mnogo priča, o blagu pirata Laffitea. Već ga tridesetak godina traže ljudi duž obale. Ponaјviše Antonio Herrera i njegov otac, zapovjednik ovog područja.

Što sam mogao reći na to? Samo sam još više poželio da potjeram stado.

— Miguele, krenut ćemo sat prije svitanja. Sutra moramo prijeći trideset kilometara.

— To je mnogo — reče on sumnjičavo.

— Trideset kilometara, i ni metar manje.

Kad je izašao mjesec, stoka se digla da protegne noge i malo se razgiba. Iz daljine su se čuli kojoti, a ne baš daleko od nas šumjeli su valovi.

Miguel pride vatri i, popivši kavu, legne.

Uzjahao sam na svog konja i počeo obilaziti stoku, pjevajući joj tiho kako bi znala da nije sama i da sam ja ona sjenka koju vidi. Pa ipak, goveda su bila uznemirena, i to nisam mogao objasniti. Zaključio sam da premalo znam o stoci.

U praskozorje se zaustavih kraj Miguela i probudih ga.

Sjeo je i stavio šešir na glavu, a onda je navukao čizme. Posegnuo je za velikim loncem za kavu, pocrnjelim od vatre i iznenađeno ga stresao.

— Piješ mnogo kave — promrmlja.

— Popio sam samo jednu šalicu — odgovorih. — Bojao sam se zaustaviti i popiti još. Nešto je uznemiravalo stoku.

— U loncu je bilo kave za najmanje pet šalica, amigo. Osobno sam skuhao kavu, pa dobro znam. Taj je lonac za deseticu ljudi.

— Spremi se — rekoh — pa potjerajmo stoku.

Goveda su spremno krenula. Jedan stari bik probije se na čelo i povede stado, kao što ga je vodio sve vrijeme od hacijende.

Koračajući, stoka je pasla; dopustili smo joj to prva dva-tri sata. Tada smo malo povećali brzinu, jer smo se obojica htjeli što više udaljiti od noćasnog logora.

Gotovo u svakom trenu bio sam spreman da posegnem za revolverom. S vremena na vrijeme bih ga opipao, i držak mi je ulijevao neobično samopouzdanje i smirivao me. Kad se približuju nevolje, ništa ne pruža bolju utjehu negoli držak dobra revolvera.

Neprestano smo pretraživali pogledom put pred sobom, nadajući se da ćemo opaziti svoje jahače. Na našu sreću, stoka kao da se željela udaljiti od onog logora baš kao i mi.

Nije bilo drveća. Mjestimice smo vidjeli livade, katkad se trava proteza-

la i kilometrima, a između puta i mora rasla je gusta šikara. Tu i tamo vidjeli su se znakovi da more povremeno dopire i do puta. Vjerojatno je doprlo 1844, za vrijeme snažne oluje o kojoj se još pričalo. Da li je i poslije bilo takvih oluja, nismo znali, ali ona iz 1844. bila nam je dobro poznata.

Stoka se kretala jednolično. Vrućina što se isparavala iz zbijenih goveda bila je zagušljiva kao i prašina. Tek s vremena na vrijeme pokušalo bi se poneko grlo odvojiti od stada. Brzo bismo ga odvratili od nauma.

Pa ipak, bilo je to preveliko stado za samo dvojicu jahača, pa smo dobro znali da će nam se konji ubrzo umoriti.

Zdesna se prostiralo more. Često sam pogledao prema njemu, jer premda smo mu se nekoliko puta približili, još ga nisam uspio ugledati.

Znao sam da tu negdje, na dnu blizu obale, leži brod s tovarom zlata i srebra, možda i dragulja. Otac ga je našao i donio zlato iz njega, a po svoj prilici se vratio ovamo kad me ostavio kod Caffreyjevih. Vjerojatno se pretvarao da skuplja krzna, a onda je skrenuo na jug prema zlatu. Zašto da skuplja kože kad je u plićaku vrijednost tisuću puta veća od njih?

Uznorio bih se čim bih počeo razmišljati o tom zlatu. Tek sada me uhvatila prava groznica. Uostalom, zbog zlata smo i došli na jug. Nismo došli zbog nekoliko stotina mršavih meksičkih goveda. Pitao sam se kad će to naslutiti i Herrara.

Doduše, neki su kupovali meksičku stoku. Isplatilo se čak i to, s obzirom na cijene u gradovima do kojih je doprla željeznica.

No zlato je zlato. Laffite nije bio samo pirat, bio je i kovač u New Orleansu... Hej, odakle znam to?

Da li je to spomenuo Tinker? Ili Jonas? Vjerojatno Jonas, dok smo razgovarali. Pa ipak, nisam se mogao osloboditi dojma da sam to već prije čuo.

Po svoj je prilici to plod moje mašte, zaključih. Nisam se mogao sjetiti da je bilo tko spomenuo preda mnom Jeana Laffitea prije nego što sam upoznao Jonasa.

Mrkalj je bio sav znojan, i prema njegovim sam koracima naslutio da je potpuno iscrpljen. Nismo prešli trideset kilometara. Ni približno.

Pridruži mi se Miguel, a njegov je konj izgledao još lošije.

— Moramo se zaustaviti — reče on.

— U redu — odvratih — ali nećemo prenoćiti. Odmorit ćemo se i produžiti.

Pogledao me i slegnuo ramenima. Znao sam što misli. Ako nastavimo ovako, tjerat ćemo tu stoku pješice. Bili su nam prijeko potrebni rezervni konji, a njih je trebalo da dotjera na jug Jonas. Nismo predviđjeli da ćemo morati sami tjerati tu stoku kad nas napuste meksički goniči.

Natjerasmo stado u krug i zaustavismo ga ondje gdje je trava bila visoka i gdje je krivudao spor potečić.

Nađosmo šiblja i zapalismo vatru kako bismo skuhalo kavu.

Miguel je šutio. Bio je mrtav umoran, kao i ja.

Ipak opazio sam nešto: obrisao je prašinu s revolvera, baš kao i ja, i pregledao mehanizam.

— Ne ide mi se u zatvor — rekoh iznenada. — Jednostavno ne čeznem za zatvorskom ćelijom. Ako me se onaj Herrara želi dokopati, neće imati lak posao.

— Nemamo nikakvih šansi — promrmlja Miguel.

— Onda predloži nekakav izlaz. Hoćemo li se boriti?

— Pokušat ćemo pobjeći. Pokušat ćemo izbjeći sukob. Kada to više ne budemo mogli, pucat ćemo. — On mi se nasmiješi, i najednom mi je kava bolje prijala.

Ne znam zašto sam najednom toliko zapeo za borbu; vjerojatno zato što sam se u posljednje vrijeme naslušao o tome što se zbiva u zatvorima, pa sam držao da je bolje umrijeti odmah. Osim toga, nije mi se svidao Herrara. Ako sam mogao srušiti vjevericu, zašto ne bih mogao pogoditi i njega, uvjeravao sam sebe.

Istina, nikada nisam pucao iz svoje nove puške. A ni iz revolvera.

Odmarali smo se tri, četiri sata. Istrljali smo konje, odveli ih do vode i potom ih pustili da pasu.

Napokon ih ponovo osedlasmo i uzjahasmo.

Goveda su bila protiv toga. Dojadjilo im je hodanje i nisu htjela krenuti. Udarili smo ih nekoliko lasima, i napokon su se uputila prema Teksasu.

Stado se ne može tjerati brzo. Tada se sve može lako pretvoriti u paničan bijeg. Najbolje je prijeći na dan dvanaest do petnaest kilometara. Mi smo putovali od četiri sata ujutro, a sada su već prošla četiri po podne. Kad smo ujutro krenuli, goveda su usput pasla, pa smo sporo napredovali. Ja sam se međutim htio što više udaljiti. Ako stignemo donde gdje se namjeravam zaustaviti, bit ćemo još četrdesetak kilometara od granice.

Vjerovao sam da bih tu udaljenost mogao i pretrčati ako budu pucali za mnom. Na svaki način, nimalo nisam želio vidjeti iznutra Herrarin zatvor.

Ja sam ljubavnik, a ne borac, uvjeravao sam sâm sebe, iako nisam imao pravo da tvrdim ni jedno, ni drugo. Znao sam što me više zanima.

Sjetih se Gin Locklear. Kakva žena! Svatko bi lako poludio za njom, ali samo će je pravi muškarac moći uhvatiti.

A ona Marsha... još je balavica i zajedljiva je, no mogla bi postati kao Gin. Isplatilo bi se obratiti joj pažnju.

Oko ponoći se zaustavismo blizu slane vode, okruženi visokom šikarom. Samo šest-sedam kilometara bilo je udaljeno od nas seoce Guadalupe.

— Ulogorit ćemo se ovdje — rekoh. — Pod onim je brežuljkom izvor svježe vode.

Miguel me čudno pogleda.

— Odakle to znaš? — zapita. — Senjor. Locklear je rekao da nisi nikada bio u Meksiku.

— Ja... — Htjedoh mu odgovoriti, ni sâm ne znam što, možda htjedoh poreći da sam bio tu ili da znam bilo što. Pa ipak znao sam.

Jesam li znao? Što onda ako nema izvora? Koliko mi je rekao Locklear?

Izvor je postojao, a Locklear ga nije spomenuo. Spoznao sam to kad sam pogledao izvor, jer su kraj njega, na golemom srušenom deblu, bili urezani inicijali. Te sam inicijale vidio već i to u planinama u Tennesseeju: »FSct«.

Ta je slova otac bio urezao na starom boru blizu kuće.

Znači, bio je ovdje.

Miguel nije opazio inicijale, a ako ih je i opazio, nije im obratio pažnju. Ne vjerujem da bi ih on povezao s Falconom Sackettom. Nisam znao koliko su mu ispričali. Nešto jesu, ali ne sve.

Goveda su jedva čekala da legnu. Okupili smo ih kako bismo ih lakše čuvali, a onda su pojela samo nekoliko čuperaka trave i spustila se na zemlju. Preživajući, zaspala su.

Miguel nije mnogo zaostao za njima.

— Leži — rekoh mu — i odspavaj malo. Ja ću stražariti.

Bio je tako iscrpljen da se nije prepirao.

Ja sam bio još posve budan, i znao sam razlog. Otac mi je nekoć pričao o tom mjestu, no ja sam to zaboravio. Njegove su mi se riječi zadržale u sjećanju, te sam nesvjesno tjerao stoku baš ovamo.

Sada je trebalo da se sjetim što mi je otac ispričao. Bez sumnje, nije mi otkrio samo dio, otkrio mi je sve.

Kada mi je to ispričao? Vjerojatno prije nego što sam navršio deset godina. Odjahao je kad mi je bilo jedanaest a majka je болоvala neko vrijeme prije toga. Tada je pričao vrlo malo sa mnom.

Kad mi je pričao o ovome, zacijelo je isticao pojedinosti, uporno mi ponavljao sve to kako bih upamtio. Nekako sam bio čvrsto uvjeren u takvu pretpostavku.

Vrzmajući se uokolo, nakupio sam granja i nekoliko komada naplavljena drveta, preostalih od oluja, i upalio vatru. Počeo sam grijati vodu za kavu.

Izenada se naježih. Pogledah svog konja.

Iako je bio umoran, podigao je glavu i naćulio uši. Širio je i stezao nozdre, pokušavajući da iz zraka zaključuje što je u tami.

Stari revolver »Walch Navy« bio mi je za pojasom, te ga malo pomaknuh kako bih ga lakše izvukao.

Nešto je bilo u mraku.

Nešto se micalo u mraku. Mrkonja je to znao, a znao sam i ja. Nevolja je bila u tome što je on znao više od mene, no nije mogao progovoriti. Samo je njuškao zrak.

Htjedoh prodrmati Miguela i probuditi ga, ali on bi pomislio da sam se prestrašio. A znate što? Uistinu sam se prestrašio.

Izvukao sam revolver i, čvrsto ga držeći, spustio sam ga u krilo. Odmah sam se osjećao ugodnije.

Najednom začuh s druge strane vatre škripanje pijeska. Znate kako zaškripi ponekad pod nogom. Čuo sam to škripanje sasvim jasno.

Podigao sam revolver i čekao.

Prođe neko vrijeme. Najednom mrkonja koji je već počeo jesti, opet digne glavu. Samo, ovaj put je gledao prema putu sa sjevera i vladao se tako kao da dolazi nešto zanimljivo. Nije bio napet kao maloprije.

Načulio je uši i najednom zarzao... a iz tame mu je odgovorilo rzanje.

Tada začuh i ja konjski topot. Miguel sjedne.

Obojica smo osluškivali i nije nam palo na pamet da se povučemo od vatre, kao što je učinio Tinker one noći kad su nas posjetili Baker, Lee i Longley... a i mnogo puta poslije toga.

Obojica smo sjedili ukočeno i dopustili neznancu da se približi vatri.

Kad se pojavio konj vitkih nogu i kad sam opazio tko je na njemu, nisam mogao vjerovati svojim očima. Nije mogao ni Miguel. Da smo ugledali duha, ne bismo se više iznenadili.

Na konju je sjedila Gin Locklear.

VI

Naravno, jahala je postrance, nabori suknje pokrivali su konja, a rukom u rukavici držala je nehalno uzde kao da nije jahala kilometrima kroz područje prepuno razbojnika da bi stigla ovamo. Bila je divna baš kao i posljednji put kad sam je vidio.

Zastao mi je dah dok sam je gledao. Potpuno me zapanjila svojim neočekivanim dolaskom. Zabezeknuto sam je gledao. Nisam mogao ništa smisliti ni reći.

Tada mi padne na pamet da bi joj trebao pomoći pri spuštanju sa sedla. Pridoh joj i pružih joj ruku. Tek kad je stala na zemlju, opazio sam podočnjake i umor na licu.

— Miguele — rekoh — pobrin' se za konja. Ja ću skuhati kavu.

Isprao sam lonac i ulio svježu vodu s izvora.

— Morala sam pucati u jednog čovjeka — reče iznenada Gin.

Trznuo sam se kad sam pogledao njene krupne oči.

— Jeste li ga ubili? — zapitah.

— Ne vjerujem.

— Bolje bi bilo da ste ga ubili — dohaci Miguel, okrenuvši se prema nama. — Sada će pričati o ljepoj senjoriti koja jaše sama na jug, pa će doći i drugi.

— S njim su bila još dvojica — reče ona — ali on mi je uhvatio uzde kad su mi naredili da sjašem. Derali su se, pill i govorili mi što će učiniti. Dabome, nisu vidjeli moj revolver niti su očekivali da ću pucati, no ja sam opalila na čovjeka koji je držao uzde i pobjegla. Jedan od njih mi se držao za sedlo i pokušao me zgrabiti. Vjerujem da je pao.

— Gdje se to dogodilo?

— Samo nekoliko kilometara izvan Matamorasa. — Ona doda: — Došla sam vam pomoći. Jonas i Tinker su uhapšeni. Barem Jonas. Prepoznali su ga.

— Prepoznali su ga? Tko ga je prepoznao?

— Došli su po njega kao da su znali da će biti ondje.

Odmah sam pomislio na Franklyna Deckrowa. On bi izvukao najveću korist kad se Jonas ne bi nikad vratio. Naravno, možda je Jonasa vidio netko tko ga se sjećao iz zatvora.

Prilično sam malo znao o Deckrowu, ali po onome što sam doznao zaključio sam da je uvalio imanje u dugove; Jonas je vjerovao da je to Deckrow učinio namjerno, kako bi poslije mogao kupiti hipoteku i postati vlasnik. Ako je to istina, onda je mogao poslati nekog jahača na brzu konju u Matamorasa.

— Niste smjeli doći — rekoh. — Ovo nije prikladno mjesto za žene.

— Žena treba da bude ondje gdje je potrebna — odgovori smiješeći mi se. — Znam jahati kao većina muškaraca, a imam dobrog konja. Osim toga, velik sam dio života provela na ranču.

— Jeste li vidjeli bilo koga jašati ovamo?

Ona me iznenađeno pogleda.

— Nisam vidjela već kilometrima nikoga. Put je bio posve pust. Da nisam opazila kako trepti vaša logorska vatra, možda bih bila projahala mimo.

— Niste kružili oko logora?

— Nisam.

Miguel me sada gledao, a u ruci je držao pušku.

— Oko logora se vrzmao netko — rekoh. — Netko ili nešto.

Miguel nelagodno pogleda u mrak s druge strane vatre. Nije nam se sviđala pomisao da je u blizini netko ili nešto što ne možemo vidjeti.

— Možda bi bilo najbolje da krenemo — predložim on.

— Ne, ostat ćemo ovdje. Neka se stoka odmori. — Takav je bio moj prvobitan plan, no Ginin ga je dolazak malo pokvario. Ako odmetnici dojure za njom, imat ćemo nevolja preko glave. — Potjerat ćemo stado kad svane — rekoh.

— Kamo?

— Prema granici. Možda se probije do nas jedan dio ljudi. Tinker je vrlo lukav. Ako je bilo što naslutio, nitko ga neće uhvatiti.

Gin se spusti na moj ležaj. Uskoro je zaspala.

U svitanje je puhao vjetar s mora, donosio svježinu i poseban miris.

Razmišljao sam o onim očevim inicijalima. Otac je ostavio taj znak za sebe, ili možda za mene. On je uvijek mislio na budućnost... Vjerojatno me poučio gdje je ono zlato. Samo, ja sam to zaboravio.

Sjetih se nečega. Naučio me kako se na indijanski način obilježava put. Možda je obilježio i ovaj put? Treba da pregledam okolicu, zaključih. Ako ne pronađem nikakav znak, tjerat ću stado onamo kamo me vode slutnje, ne izviđajući da li ima trave i vode. Možda se nesvjesno sjetim onoga što me učio otac.

Obišao sam logor, i nisam pronašao nikakav znak; ništa što bi ostavio otac.

Ali, pronašao sam ipak nekakav trag. Kada sam ga ugledao, nakostriješile su mi se sve dlake na tijelu.

Vidio sam vučje tragove, tako velike da ih nije mogao ostaviti običan vuk. Velike poput tanjura.

Zastao sam gledajući te sablasne tragove, a ostalih mi dvoje priđoše.

Miguel problijedi kao krpa kad je ugledao tragove, a Gin me uhvati za ruku.

Pitao sam se odakle su stigli ti tragovi. Počeh izviđati.

Tragovi su kružili oko jame s vodom ispod izvora. Stvorenje se, očito, htjelo napiti, no vodu je osvjetljavala naša vatra a mi smo bdjeli naizmjenice.

Iznenada među grmljem opazih trsku. Bila je slomljena. Čudio sam se kako je dospjela onamo.

Izvukavši trsku iz grmlja, još sam više zinuo od iznenađenja. Ta trska je bila dugačka skoro tri metra, sastavljena od nekoliko komada, gurnutih jedan u drugi. Mogla je doseći od grmlja do vode.

— Što je to? — zapita Gin.

— Netko je bio tako žedan da je spojio nekoliko trski i tako usisavao vodu. Zacijelo je pio dok sam ja mirno sjedio i gledao vodu.

Njih dvoje ne rekoše ništa.

Pogledao sam grmlje i napokon ustanovio gdje je čovjek klečao.

I tu sam našao vučje tragove.

— To je neki dvonožni vuk — rekoh. — Evo, tu je klečao i pio.

Vratio sam se po tragovima.

— Visok je — dodah. — Gledajte kako mu je dugačak korak.

Ponovo sam se zagledao u dugačku cijev od trske.

— Vrlo domišljato — promrmljao sam. — Tako nešto mogao bi smisliti Tinker.

— Treba da odemo — predložim Gin.

— Ne, nećemo — rekoh. — Nećemo otići dok ne uzmemo ono po što smo došli. Stigli smo predaleko i izvrgli se prevelikim opasnostima.

— Ali, kako biste vi mogli bilo što pronaći? — odvrati Gin. — Vi ne znate gdje treba tražiti.

— Možda znam. Možda se upravo počinjem sjećati što mi je ispričao otac.

Vjetar je ojačao, a nebo se natmuri-
lo.

Stoka je u malim skupinama prilazi-
la vodi, potom se vraćala, pasla ili se
odmarala.

Nasjekao sam granja i njime zašti-
tio vatru od vjetra.

Miguel je bio zabrinut, to se jasno
vidjelo, a i Gin, a ja sam razmišljao.

Jonas je u zatvoru, možda i Tinker,
pa sve ovisi o meni. Pridružila nam se
Gin, što baš nije sretna okolnost, a
negdje u blizini je onaj brod, prepun
zlata.

Jonasu je potreban njegov dio da bi
platio dugove, a Tinker želi svoj dio.
Što se mene tiče, ne bih se nimalo
bunio da dobijem dio tog zlata.

Ostavivši Miguela kraj vatre, odakle
je bđio nad govedima, Gin i ja odjahas-
mo kroz šikaru tražeći obalu.

Nismo mogli daleko jahati. Kroz tra-
vu se nazirala uska traka vode koja
je, krivudajući, vodila do zaljeva.

U navlaci na sedlu imao sam pušku,
a i Gin ju je imala. Nadohvat ruke
mi je bio revolver.

Polako jašući, nismo vidjeli ništa
osim niske obale obrasle travom, sive
vode što je sličila čeličnoj ploči, trsku
što su se svižala pod vjetrom i galebo-
va koji su kružili i kliktali nad nama.

Nije bilo tragova, nije bilo pepela
davno ugaslih vatri, nije bilo nikakvih
znakova po kojima bi se moglo zaklju-
čiti da je tu kročila čovječja noga.
Jedino djelo čovječjih ruku bila je olu-
pina nekog brodića. Bio je premalen
da bi mogao biti onaj pravi; osim
toga, brod za kojim smo tragali morao
je biti potopljen.

— Hladno je — reče Gin.

Mrštila se. Taj je kraj izazivao u
njoj potištenost. baš kao i u meni.

Pa ipak, ma kako divlji i pust bio,
imao je neku osobitu, sablasnu draž.

— Vratimo se — reče Gin.

Okrenusmo se i počesmo vraćati, ja-
šući duž obale. Vjetar je puhao sve
jače i i jače, povijajući pred sobom
grmlje i trsku. Pade nekoliko hladnih
kišnih kapi.

Mjesto na kojem se odmaralo stado
bilo je okruženo s triju strana morem.

Na istoku se protezao dugačak ruka-
vac, nigdje širi od pola kilometra, dok

su na jugu i jugozapadu zaljevi bili
širi.

— Sviđa mi se ovdje — rekoh iznena-
da, pokazujući rukom kraj oko nas. —
Prava pusta divljina, no sviđa mi se.

Zaustavili smo se i osvrnuli.

Obala mi se učini neobično pozna-
tom, i to me uzbudi. Namrštio sam se
i pokušao sjetiti bilo čega, ali ništa mi
ne pade na um.

— Vjerojatno mi je otac pričao o
ovom mjestu — rekoh. — Slutim to. Tu
je negdje zlato.

— Vaš je otac, očito, bio zanimljiv
čovjek.

I tako, dok je puhao leden vjetar,
počeh pričati o ocu onako kako sam
ga se sjećao. Bio je krupan, snažan i
tamnos, uspravan i visok. Kretnje
su mu bile spore kao da mu se nikada
ne žuri, a ipak je mogao munjevito
napasti kad je bilo potrebno.

— On nije mogao mirovati — rekoh —
znajući gdje je to zlato. Vratio se po
njega. Majka nije bila zato. Znate, pri-
je nego što su se vjenčali, sukobio se
s njezinom braćom, Kurbishawima, i
to zbog zlata. Njih su trojica. Predvo-
di ih Elam. Ostala su dvojica: Gideon
i Eli. Nikada nisam doznao cijelu isti-
nu, iako sam s vremena na vrijeme
čuo razgovor u kući. Oni su tražili zla-
to istodobno kad i otac, te su ga poku-
šali otjerati. Otac, vjerujem, nije bio
osobito sklon da bježi. Poslije, kad je
već imao u džepovima djelić toga zla-
ta, otišao je u Charleston i razmetao
se po gradu. Ondje je upoznao maj-
ku. Svidjeli su se jedno drugome, i
tek kad ga je pozvala kući i kad je
ugledao njenu braću, shvatio je tko su
oni.

— To zvuči vrlo uzbudljivo.

— Zacijelo je i bilo uzbudljivo. O
tome sam znao malo, ali sam doznao
podosta iz razgovora s Tinkerom i Jo-
nasom. Na taj sam način povezao ono
što sam čuo kao dijete.

Sada smo jahali korakom. Konjima
se vijorila griva na vjetru.

Osjećao sam se vrlo čudno sluteći
da je otac, tragajući za zlatom, mnogo
puta promatrao istu obalu i jahao duž
nje.

Začudo, nikada nisam razmišljao o
ocu kao o osobi. Vjerojatno je to

svojestveno svoj djeci. Roditelji su za njih otac i majka, i vrlo rijetko su bića koja imaju svoje nade, snove, želje i ljubavi.

Ipak, sada mi je otac svakog dana postajao sve stvarniji, te sam se pitao da li je ikada sumnjao u sebe kao što ja sumnjam, da li je ikada bio razočaran sobom, da li je čeznuo za nečim što nije mogao izraziti riječima.

— Otac bi vam se svidio — rekoh iznenada. — Što više razmišljam o njemu, to se više sviđa i meni. Mislim, i drukčije, ne samo kao otac. S takvim bih se čovjekom rado družio, a to je najveća pohvala koja se može izreći o nekome.

Pred nama ugledah klupko trave. Naglo sam povukao uzde. Grlo mi se steglo.

Gin htjede produžiti, ali kad mi je opazila lice, zaustavila se.

— Što je to, Orlando?

Gledao sam klupko trave, svezano jednom vlati.

To klupko kao da se našlo slučajno pored staze, no nije to bila slučajnost. Možda su mnogi tako obilježavali put; bez sumnje, Indijanci! Međutim, znao sam da je tu oznaku ostavio jedan određen čovjek, koji je vjerovao da ću je opaziti.

Moj otac.

— Gin — prošaptao sam — otac je blo ovdje.

Ona me pogleda i malo podigne obrve.

— Naravno, kad je pronašao zlato — odvrati.

— Ne... nedavno. Možda prije dva ili tri dana.

Skočivši sa sedla, držao sam uzde i čučnuo kako bih bolje vidio klupko trave. Ta je oznaka bila napravljena prije dan-dva, jer se vlat kojom je bilo svezano klupko još zelenjela.

Uspravio sam se i polako osvrnuo.

Osim te oznake nije bilo nijedne druge pa je ono što ona obilježava u blizini, na vidiku. Trebalo je samo da spazim ono bitno.

Međutim, pogledavši oko sebe, nisam vidio ništa. Samo oblačno nebo, sivu vodu s pjenu na vrhovima valova, zelenu travu što je dosezala goto-

vo do koljena, razbacano grmlje, trsku duž obale...

Trska!

Izvukoh pušku iz navlake na sedlu.

— Dobro otvorite oči, Gin. Gledajte sve, a ne samo mene.

Dvije-tri minute nisam se micao. Stajao sam kraj konja i promatrao tu trsku, promatrao sam pažljivo dio po dio.

Pustivši uzde, udaljih se od konja i oprezno se zavukoh u trsku. Puzao sam se vrlo polako, pazeci da ne šuškam.

Stigoh do malene čistine. Tu su vrhovi trske bili povezani i stvarali su zaklon, dugačak oko dva i po metra i širok metar i po. Dovoljan da čovjek spava u njemu.

— Ja sam prijatelj — rekoh tiho, ali tako da me je ipak mogao čuti neznanac. — Nemam nikakve zle namjere.

Nitko ne odgovori.

Približivši se još malo, kleknuh i zavirih u tu vrlo jednostavnu kolibu.

Bila je prazna.

Unutra je tlo, vlažno zbog blizine vode, bilo prekriveno trskom i buse-nima trave.

Povukoh se i ustađoh.

Otac me učio da gradim zaklon za nuždu baš na takav način, od trske ili tankog mladog drveća. Učio me kad mi je bilo šest godina, i nisam to zaboravio.

Dakle, otac je bio tu!

Sada sam čvrsto vjerovao u to. Ona oznaka, način na koji ju je upotrijebio, želja da mi skrene pažnju... i napokon ovaj zaklon.

Vrativši se do konja, gurnuo sam nogu u stremen i popeo se u sedlo.

Gin je čekala da joj ispričam što sam vidio.

— Otac je u blizini — rekoh. — Slu-tim da je on zatvorenik za kojim tra-ga Herrera.

— Sigurni ste da je u blizini?

Ispričah joj što sam vidio.

Ako je blizini, pronaći će me... osim ako leži ranjen.

No, ako je i ranjen, naći će me ili me nekako obavijestiti. Stoga krenusmo prema stadu. Sada smo jahali brže, želeći se što prije vratiti.

Bio sam tako zapanjen razvojem događaja da nisam motrio okolicu onako pažljivo kao što je trebalo. Zaobišavši šikaru, najednom ugledasmo petnaest ili dvadeset jahača, a usred njih Miguela.

Ležao je na zemlji, krvava lica. Kraj njega se raskoračio neki zdepasti Meksikanac, s bičem u ruci.

Herrara je sjedio na konju.

Spasilo me jedino to što su bili tako zauzeti da nisu osluškivali, a topot kopita po mekoj travi prilično je tih.

Izvukao sam hitro pušku iz navlake i napeo je.

To su čuli.

Svi su se osvrnuli kao da im je netko konopcem povukao glave, no ja sam uperio pušku u Herraru.

— Povuci tog čovjeka — rekoh — ili ću te ubiti.

Gledao me, a crne su mu oči bile potpuno bezizražajne i smirene. To mu moram priznati. Nije pokazivao baš nikakva straha.

— Opališ li u mene — reče gledajući puščanu cijev — u slijedećem ćeš trenutku biti i ti mrtav.

Nije me mogao prevariti ni preplašiti. Hladnokrvno sam ga gledao niz puščanu cijev.

— Ja ću ipak umrijeti drugi — rekoh. — Kad budem padao, ti ćeš već ležati na zemlji i ublažiti mi pad.

Gledali smo se. I mogu reći da me pravilno ocijenio. Ma što se dogodilo, ubit ću ga.

— A ova žena? Što će biti s njom ako mi umremo?

— To nećemo znati, nije li tako? — rekoh. — No, vjerujem da se ona sama može brinuti o sebi. Ako joj se dogodi nešto, Chenu se to neće svidjeti.

— Što znaš o Chenu?

— Ja? Gotovo ništa, ali senjoritina je obitelj bila u vrlo prijateljskim odnosima sa Chenovom obitelji dok je živio na sjevernoj strani granice. Kako bi se inače obična žena usudila jahati sama kroz Meksiko?

Šutke me slušao, i po svoj prilici mi je vjerovao. Lagao sam, dabome. Možda joj je obitelj poznavala Cortini-
nu obitelj, a možda i nije. Međutim,

htio sam Gin poštediti bilo kakvih neprimlika, a i spasiti svoju kožu.

Moje mu se riječi nisu svidale, jer su mu sputale ruke, ali još nije htio odustati.

— Zašto ste se zaustavili ovdje?

— Do vraga, pa ti znaš o stoci više nego ja — rekoh brzo. — Izmorio sam goveda tjerajući ih dovde. Imam djevojku s one strane granice, pa bi se htio što prije vratiti. Nisu mi došli kauboji koji su obećali da će mi pomoći, pa smo nemilosrdno tjerovali stado i potpuno iscrpili konje. Morali smo se odmoriti.

To je, naravno, bilo istina i zvučalo je uvjerljivo. Unaprijed sam pripremio takvu izjavu za njega ako nas opet posjeti.

— Da li se vašem logoru približio itko osim senjorite? — upita on tada.

— Ako se i približio, nismo ga vidjeli. Nadalje smo se da će naići netko tko bi nam mogao prodati hrane. Zalihe su nam se opasno smanjile.

Postavio je još nekoliko pitanja, a onda su odjahali, no slutio sam da će ostaviti nekoga da nas motri ili da se, možda, cijela skupina neće ni udaljiti.

Miguelovo je lice bilo otečeno i rasječeno. Bič ga je nekoliko puta zahvatio po licu, a dobio je i jedan udarac drškom, zato što im nije ništa rekao.

On opere krv s lica i tada se osvrne prema meni.

— Čuvaj se, amigo. Taj će te ubiti ili ćeš ti njega ubiti. Uperio si u njega oružje i prisilio ga da se povuče.

— Do granice je preostalo četrdesetak kilometara — rekoh. — Možemo li ih prijeći bez zaustavljanja? Makar izgubili nekoliko grla?

Miguel slegne ramenima.

— S malo sreće — odvrati on — Sve se može.

Zamislao sam se.

Sutra uvečer ili možda prekosutra, potjerat ćemo stoku prema granici. Nosit ćemo zlato po koje smo došli.

Međutim, nisam toliko razmišljao o zlatu, koliko o ocu, kojeg nisam vidio već osam godina, a koji je tu negdje u mraku.

Pitanje je bilo: da li on zna da sam ja tu?

VII

Miguel me probudi jedan sat poslije ponoći.

Sjeo sam, osjećajući vlagu zbog blizine Meksičkog zaljeva. Sjala je žeravica i pušio se lonac s kavom.

Gin je spavala s glavom na svojem sedlu.

— Tiho je — reče Miguel. — Pretiho.

Izgledao je vrlo loše. Lice mu je još bilo otečeno a iz jedne mu je otvorene posjekotine curila krv preko obraza.

— Očekuje nas vrlo naporan put do granice — rekoh mu. — Treba da se naspavaš.

Bio je mrtav umoran. Legao je i zaspao prije nego što sam dospio popiti kavu.

Opazih da mi je već osedlao konja. Takva mu je uslužnost bila svojstvena.

Pomislih na njegovu ženu u Teksasu. Znao sam da joj se on, ma što se dogodilo, svakako mora vratiti. Međutim, on neće otići bez mene. Bio je vrlo odan.

Stoka se odmarala i mirovala. Možda se pripremala za ono što je očekuje.

Među govedima, baš kao i među ljudima, ne mogu se naći dva potpuno jednaka stvora. I tu se razlikuju naravi. Meni su osobito upala u oči dva bika. Činili su mi se postojanima i pouzdanima. Vjerovao sam da će mi takva goveda biti i te kako potrebna, pa sam im posebno donio trave i lišća.

Iskreno rečeno, bio sam uplašen. Gin i Miguel su se oslanjali na mene, a ja baš nisam bio previše uvjeren da sam dorastao položaju. Još nikada se nisam našao u takvu škripcu gdje odlučuje oružje. Pa me je opterećivalo njihovo preveliko pouzdanje u mene.

U grmlju je zavijao vjetar.

Popivši kavu, stavio sam šalicu na zemlju i, gurnuvši pušku u navlaku na sedlu, uzjahao sam. Odjahao sam do stada, tiho pjevajući.

Obalu je zapljuskivala voda. šapćući među trskom i starim naplavljenim stablima. Jednom pade nekoliko kapi hladne kiše.

Ovakvo bi doba, mislio sam, bilo najpogodnije za bijeg. Herrera nas

motri, ali u hladnoj, neugodnoj noći mogli bismo nestati.

Dvaput se udaljih od stada da bih bolje vidio okolicu. Jahao sam vrlo oprezno, držeći revolver u ruci. Ništa nisam vidio, a ni čuo.

Ipak, malo-pomalo stvarala mi se u glavi određena slika. Na istoku se pružao onaj dugački rukavac a na zapadu i jugu bila je voda široka. Nejasno sam se sjećao da je otac jednog dana, dok mi je pričao, crtao nešto na zemlji pred stražnjim vratima kolibe. Crtao je baš ovakav kraj... a na vrhu rta nacrtao je križ.

Sutra ću sve provjeriti...

Svitalo je kad sam se vratio u logor.

Goveda su se već digla i većina ih je pasla.

Ako je ono što mislim istina, zaključio sam, možda pobjegnemo noću iz ovog kraja. Zaista sam se želio dokopati granice.

Gin je upravo kuhala kavu. Kako se uspjela tako uredno počesljati, ne znam.

Posegnula je za Miguelovom šalicom da je napuni... no nasuprot njoj nije sjedio Miguel.

Bio je to moj otac.

Sjedio je poguren, prebaciši gunj preko ramena. Bio je mršaviji nego ikad. Na licu mu se isticale kosti.

Digao je pogled kad sam se, vodeći konja, približio vatri.

Za tren-dva gledali smo se nijemo kao nekakve budale.

— Tata? — rekoh. Ništa drugo nisam mogao izustiti.

On se digno, a gunj pade na zemlju.

Bio je krupan čak i sada, premda je užasno omršavio. On je bio taj pobjegli zatvorenik za kojim se grozničavo tragalo, i tko zna kakva je sve zlostavljanja morao podnijeti u zatvoru.

— Sine? — Teško je izgovorio tu riječ. — Orlando?

— Dugo se nismo vidjeli, tata.

Ostao sam bez riječi, ali ni on nije bio u boljem položaju.

Ostavio me kao dijete, a sada je pred njim stajao odrastao čovjek. Pruži mi ruku, i ja je spremno prihvatih.

— Jak si — reče. — Uvijek si bio jak.

— Jesi li jeo?

— Popio sam kavu... i razgovarao s Gin.

Već ju je zvao Gin? Dakle, nije gubio vrijeme.

— Trebalo bi da jedeš — rekoh. Kad se razdani, otići ćemo na rt.

— O? — Vidio sam da je zadovoljan. — Znači, sjetio si se?

— Trebalo mi je dosta vremena, ali sada se bude uspomene.

— Gin mi je rekla da si prepoznao onaj zaklon... a i oznaku.

— Sjednite i omotajte se gunjem — savjetovala mu je Gin. — Ne osjećate se dobro.

Kad je sjeo, prebacila mu je opet gunj preko ramenâ, te sam, osjetivši blag ubod ljubomore, protiv volje zaključio da bi njih dvoje, da je otac obrijan i dotjeran, bili zgodan par.

Uzeo sam tavu i počeo mijesiti tijesto, slušajući ih kako pričaju.

Imao je ugodan glas kojeg sam se dobro, sjećao, i vladao se sasvim naravno. Pogledavši ih, najednom shvatih da je otac tu... da je živ.

Bio sam suviše zbunjen, suviše zapanjen da bih odmah spoznao svu dalekosežnost te činjenice.

Promatrao me dok sam mijesio kruh i vjerojatno se pitao kakav sam čovjek postao. No, još nešto mu je bilo na umu.

— Govoriš kao da se nisi školovao — reče. — Doduše, tako govori većina ljudi ovdje.

— Morat ćemo porazgovarati s Caffreyjem — odvratih. — Upotrijebio je tvoj novac za sebe. Ja sam od dvanaeste godine živio u našoj staroj kolibi i brinuo se sam o sebi. — Pogledavši ga, osmjehnulo sam se. — Dakako, povremeno su mi pomagali Čerohiji.

— Brinuo sam se zbog Caffreyja — reče otac — no žurilo mi se da što prije odem. Ali sada bi trebalo da nestanemo odavde. Ako me pronađu s vama, sve će vas pobiti.

— Nećemo otići bez zlata — odvratih. — Zbog njega smo došli tako daleko na jug.

— Pripremio sam već jedan dio — reče on. — Sâm sam ga izvadilo. Za ostatak... najveći dio blaga... treba vremena.

Gin me pogleda.

— Orlando, mislim da ima pravo — reče. — Bolestan je. Sudeći prema njegovu disanju, mogao bi dobiti upalu pluća.

Ta je riječ zvučala prijeteći, te me uzdrmala.

Miguel je spavao, zaključio sam da bi bilo najbolje da stoku otjeramo malo dalje, kao da tražimo nov pašnjak, i pripremamo je ondje za bijeg čim se spusti mrak.

— Možemo li uzeti to zlato? — upitah.

— Možemo.

— Otjerat ćemo stoku do kraja drage i zaustaviti se ondje kao da namjeravamo prenoćiti. Malo prije ponoći krenut ćemo prema granici.

Promatrao sam oca. Zaista mu nije bilo dobro. Ležao je u šikari bez kaputa, samo u košulji i hlačama. Čak su mu i čizme bile poderane i natopljene vodom.

Mirno smo okupili stoku, dok se otac skrivao u šikari, i otjerao je kilometar i pol od prvobitnog logora.

Tada smo, kasno po podne, upalili novu vatru i vladali se kao da ćemo tu prenoćiti.

Čekali smo več.

Miguel je bio nemiran. Nije se udaljavao od svoga konja i vidjelo se da je napet kao struna. Promatrao je šikaru, osluškivao, bojao se da će se dogoditi nešto nepredviđeno prije nego što pobjegnemo.

— Idem u Guadalupe — rekoh mu. — Potrebna su nam dva konja.

To nije mogao poreći, iako bi se bio rado suprotstavio mome prijedlogu. Nismo imali konja za oca, a ako bismo bježali, jahat ćemo bez odmora do granice.

Slegnuo je ramenima.

— Čini mi se da zasad ne prijeti nikakva opasnost — prizna kolebljivo — a konji su nam dosta potrebni.

Gin je imala novaca. Imala ih je više nego ja... što, zapravo, nije značilo ništa... te mi je dala stotinu dolara.

Osedlao sam konja. Prije odlaska prišao sam ocu, kraj kojeg je sjedila Gin.

— Ne brini — rekoh mu. — Nabavit ću dva-tri konja i vratiti se.

Do Guadalupea je bilo oko sedam kilometara.

Seoce je imalo oko desetak kuća, većinom od opeke. Postojala je tu krčma, zatvorena trgovina i ured mjesnog poglavara sa zatvorom.

U oboru sam vidio nekoliko naoko žilavih konja, ali nikoga nije bilo u blizini.

Zrak je bio leden i nagovještavao je kišu.

I pred krčmom je stajalo nekoliko konja.

Privezao sam svoga konja za prečku i ušao.

Prostorija je bila mračna, niska stroga, sa šankom i nekoliko stolova.

Za šankom su stajala tri čovjeka. Dvojica su bila zajedno, okrenuti meni leđima. Treći je, plečat Meksikanac sa sombreroom što mu je o uzici visio na potiljku i s prekrštenim ređenima na prsima, stajao na kraju šanka. Imao je pred sobom bocu. Cinio mi se kao Herrarin čovjek.

Ona su dvojica čavrljala, imajući između sebe bocu. Zanimali su, očito, Herrarina čovjeka.

Prišavši šanku, nalaktih se i naručih pivo.

Krčmar uzme moj novac i kratko mi se osmijehne, no učinilo mi se da mu u očima vidim opomenu. Kao da me gotovo neprimjetno upozorio na Herrarina čovjeka... ako je to bio Herrarin čovjek.

— Dotjerali smo stado u blizini grada — rekoh iznenada. — Potpuno smo izmorili konje. Zna li gdje bih mogao jeftino kupiti dva konja?

Skoro cijelu su se minutu svi vladao li kao da me nisu ni čuli.

— Ja imam tri konja i prodat ću ih — progovori tada onaj čovjek koji mi je bio najbliži — ali ne jeftino.

Bio je to Tinker.

Ne okrenuvši glavu, uzeh svoju bocu piva i ponovo napunih čašu.

— Još jednu bocu — rekoh, mahnuvši krčmaru. — Vidio sam ih pred krčmom. Zreli su za lešinare.

— A, dobri su to konji — pobuni se Tinker. — Dok niste progovorili, nisam ni pomišljao da ih prodam. Onaj sivac je izvrstan konj!

— Dat ću vam osam dolara za njega — rekoh i okusih pivo.

Polu sata smo se prepirali i cjenkali.

— U redu — rekoh napokon — dvanaest dolara za sivca, petnaest za dora... a vranca neću.

Tinker i njegov šutljivi drug, kojeg se nisam usudio pogledati bojeći se da ću svratiti pažnju na njega, kao da su se već malo napili. Tinker me pljesne po ramenu.

— E, vi ste pošten čovjek — reče on supijano. — Baš ste pošteti! Trebaju vam konji... u redu, ja ću vam ih prodati. Možete dobiti sva tri za četrdeset dolara i dobar obrok... eto, to je moja posljednja cijena.

Slegnuo sam ramenima.

— U redu. Samo, ako želite obrok, dođite u logor. Imam kod sebe samo četrdeset dolara.

Platih mu za šankom, te iziđismo. Tinker je pripito brbljao.

Herrarin mi se čovjek zapiljio u leđa.

— Promatra nas — reče Tinker kad sam se zaustavio da pregledam konje.

Uspravivši se, ugledah pred sobom Tinkerova druga: Jonasa Lockleara.

— Cortina me oslobodio — reče — ali moram napustiti zemlju. On ne želi da to zasada dozna Herrara.

Popeli smo se na konje i žurno izjahali iz seoca.

Kad smo stigli do logora, sunce je počelo zalaziti.

Otac je bio na nogama. Nosio je o boku revolver koji mu je Miguel dao iz naše opreme i gledao je sunce.

— Mogu nas promatrati samo s onog pješčanog brežuljka — reče. — S njega se vidi cijela okolica. Visok je oko dvadeset pet metara, a to je prava pravcata planina za ovaj ravni kraj. Pričekamo li još deset, petnaest minuta, sunce će sjati baš u oči izviđaču s tog brežuljka. Tada ćemo otići po zlato.

Sada smo imali već šest pušaka, i mogli smo se sasvim pristojno boriti. Jer je i Gin znala pucati; bar je rekla da zna, a ja sam joj vjerovao.

Pripremismo ležajeve, raspirismo vatru i stavismo na nju kavu i jelo. Kuhao je Miguel.

Kad se sunce dovoljno spustilo, otac, Tinker i ja uzesmo nekoliko platnenih vreća koje smo donijeli za tu svrhu i, potjeravši ona dva pitoma goveda, krenusmo u šikaru. Na jed-

nom su se govedu primjećivali stari tragovi iz vremena kada su ga upotrebljavali za teglenje.

— Ronio sam kako bih se dočepao tog zlata — reče otac dok smo hodali. — Izvukao sam ga iz pijeska na dnu. Brodski je trup još gotovo netaknut i većina je zlata u brodu. Izvukao sam na površinu toliko da mi se isplatio trud. Uzet ćemo to zlato i pobjeći; a onda ćemo pričekati da se situacija smiri i vratiti se.

Otac nas je vodio tako da je grmlje stalno bilo između nas i brežuljka na kojem je po svoj prilici bio izviđač, dok nismo stigli na obalu. Na rtu, baš gdje sam namjeravao tražiti zlato, otac se zaustavi.

— Brod je ondje — reče mi — na dubini od samo deset metara.

Pogleda preko ramena sunce, zatim se sagne, uhvati busen trave i povuče ga. Drugom rukom uhvati drugi busen. Podigne se velik komad zemlje kao nekakva zaklopna vrata.

Dolje su, u jami, bili kabao i limenke, puni zlata.

Nismo smjeli gubiti vrijeme. Zureći se što smo više mogli, natrpasmo sve u vreće, jer se sunce spuštalo i za nekoliko ćemo se minuta vidjeti sasvim jasno.

Svezavši po dvije vreće zajedno, prebacismo ih preko goveda i vratismo onaj veliki komad zemlje na njegovo mjesto.

Vraćali smo se kao da tjeramo dva otlutala grla.

Kad se počeo spuštati mrak, okupili smo se oko vatre i večerali.

Miguel i Jonas se najedoše prvi, onda uzjahaše i prihvatiše se stražarenja pored stada. Mi ostali vladali smo se kao da ćemo na spavanje.

I ostala dvojica izgubiše se u mrak, jedan za drugim. Kraj vatre smo sjedili još samo Gin i ja.

— Divan je čovjek — prozbori ona iznenada.

— Tata?

— Da. Nikada nisam upoznala takva čovjeka.

Na to nisam mogao ništa reći. Uostalom, nisam bio ni raspoložen za razgovor. Brinulo me je ono što nas očekuje.

Stoka će se smiriti, preživati i drjemati. Međutim, nakon nekog se vremena, ponajčešće oko ponoći, goveda dignu, protegnu noge, malo pasu i opet legnu. Taj smo trenutak odabrali za pokret. Treba da ih uhvatimo na nogama, pa ćemo imati manje posla.

Napokon se udaljismo od vatre. Naslagao sam grane tako da će padati u vatru kad jedne izgore i stvoriti dojam da netko stalno loži.

Izlišavši iz osvijetljena kruga, pridoh svom konju u tami i pritegnuh kolan.

— Ti si raspoložen za trčanje — rekao mu — pa noćas pokaži što možeš.

Čekali smo i čekali. Ona su glupa goveda samo preživala i spavala.

Izenada se diže jedna stara krava. Za minutu-dvije bilo je već desetak goveda na nogama, zatim sve više i više.

Krećući se tiho, potjerasmo stado. Miguel je bio s jedne strane a Jonas s druge.

Uporno smo tjerovali goveda, i napokon ih nekoliko krene. Trebalo nam je određeno vrijeme da bismo potjerali cijelo stado na onu stranu na koju smo htjeli, no postigli smo to bez ikakve vike.

Pustili smo stoku da dva kilometra ide sporo, a onda smo je potjerali malo brže. Tek kad smo prevalili pet kilometara, više se nismo suzdržavali i prisilili smo goveda da trče onako kako je nama odgovaralo.

Imali smo pune ruke posla. Moram priznati da se Gin iskazala. Jašući postrance, kao i uvijek, obavljala je svoj posao spretno kao pravi kauboj. Jedino, opazio sam da sve vrijeme motri jednim okom tatu.

To me pogodilo, iako nisam htio priznati. Uvjeravao sam sâm sebe da, s obzirom na njegovo stanje, netko treba da bdije nad njim. Pa ipak, bio sam i malo ljubomoran. Vjerujem da me kopkala taština svojstvena svakom muškarcu; čim ugleda tako lijepu ženu, želi je za sebe. Ona je, naravno, bila mnogo starija od mene, ali i mnogo mlađa od oca.

Držali smo stado na okupu i dobro napredovali. Povremeno bismo usporili goveda da malo predahnu, ali ih nismo usporavali toliko da bi se mogla

dosjetiti što se zbiva s njima. Zatim bismo ih opet ubrzali.

Kad smo prešli desetak kilometara, približi mi se Tinker.

— Najbolje bi bilo da ti i ja zaostanemo — reče — i da budemo zaštitnica.

Noć je odmicala.

Kad smo stigli do nekakva potoka, dopustili smo govedima da se poredaju duž obale i napiju. Tada smo već bili prešli petnaestak kilometara, ali smo željeli do svitanja prijeći još nekoliko. Dobro smo znali da nas jahači, koje ništa ne zadržava, mogu brzo stići i da će tada biti vraški vruće.

Uspjeli smo zadržati na oku ona dva grla koja su nosila zlato. Vreće smo čvrsto svezali i nije prijetila gotovo nikakva opasnost da bi mogle pasti s govedâ, no ipak smo neprestano provjeravali da li je sve u redu.

Mračno nebo počeo sivjeti.

Prevalili smo više od polovine puta, ali još je bilo pred nama poprilično kilometara.

Stoka je sada išla korakom, vidljivo umorna.

Otac je izgledao užasno. Lice mu je bilo zgrčeno i blijedo, no jahao je kao i svi mi. Oči su mu upale u duplje, te su se činile većima nego inače.

Pustili smo goveda da idu korakom, da dižu što manje prašine.

Istočno od Matamorasa granica je krivudala prema jugu, pa nam je tu bila najbliža. Skrenusmo stado na tu stranu i zaobiđosmo nekakvo jezerce ili baru.

Oko podneva, kad nam je do granice ostalo još devet-deset kilometara, najednom su se pojavili.

Malo prije toga pala mi je na um jedna pomisao i, ne rekavši nikome ništa osim Tinkeru, približio sam se Gin.

— Slušajte — rekoh — vi i otac odvedite ono dvoje goveda i krenite ispred nas. Ako se budemo morali boriti, bit će nam lakše. Nećemo se morati brinuti o vama.

— Ja se mogu boriti — usprotivi se otac.

Njegov me izgled zaprepastio. Kašljao je a čelo mu je bilo znojno. Premda su mu obrazi bili bolesno blijedi, vjerovao sam da ima vrućicu.

— Poslušajte me — ustrajao sam. — Vas dvoje pobjegnite prema granici. Mi ćemo se, ako budemo morali, boriti i štititi vas. Tim novcem izvući ćete nas iz zatvora ako nas uhvate.

— Ako ne poginete — promrmlja otac.

— Nije mi ni na kraj pameti da umrem — rekoh. — Uostalom, ti i ja treba da se vratimo u Tennessee i porazgovaramo s Caffreyjem.

Gin ga je uspjela nagovoriti, te su otjerali ono dvoje goveda ispred stada.

Samo nekoliko minuta nakon njihovog odlaska ugledali smo na cesti iza sebe oblak prašine. Tinker i ja smo se malo pogledali, a meci već fijuknuše prema nama. To mi je donekle bilo drago, jer nisam htio pucati na ljude dok ne znam što namjeravaju.

Prinio sam pušku ramenu i prvim hicem srušio jednog jahača iz sedla. Bar, mislio sam da je to moj hitac.

Obojica smo opalila, a onda smo se okrenuli i dali u bijeg. Jurili smo mimo stada kao i Miguel i Jonas.

Počesmo okretati stado, i ubrzo je ono bilo između nas i progoniteljâ.

Pokušali smo natjerati stoku u paničan bijeg prema protivnicima, no samo je nekoliko goveda krenulo a ostala su bila suviše zbunjena.

Svi smo pucali, jahali i pucali, a onda su zaobišli stado s obiju strana i otvorili vatru na nas. Konji su nam bili suviše iscrpljeni da bismo mogli pobjeći. Prihvatili smo borbu.

Skočivši s konja, okrenuh ga i opalih preko sedla.

Svuda oko mene praštale su puške, pa nisam imao vremena da se uplašim.

— Lando! — vikne Tinker i uhvati me za ruku. — Popni se na konja i bježi!

Obojica skočismo na konje. U tom času opazih čovjeka u crnom odijelu kako se izdvaja iz skupine protivnika. Imao je u rukama sačmaricu, i kad se Jonas okrenuo prema svom konju, opalio je u njega iz obiju cijevi.

Miguel je već pao, a sada i Jonas. Nije mi bio potreban liječnik da bih znao da je Jonas mrtav.

Prije nego što sam mogao opaliti na tog jahača u crnom odijelu, on je nestao.

Ipak, jasno sam ga vidio.

Bio je to Franklyn Deckrow. I Tinker ga je vidio.

Potjerasmo konje. Upravo su prešli u galop kad sam osjetio da se moj konj trznuo podla mnom. Sunovratio se na pijesak i bacio me preko glave.

Vidio sam još Tinkera kako me zapanjeno pogledao, a onda je odjurio.

Prema izrazu na licu, zaključio sam da me smatra mrtvim.

Ispružih ruku i uhvatih pušku, koja mi je ispala iz šake.

Uto mi nagazi na prste nečija čizma. Digavši pogled, spazio sam Antonija Herraru. Promatrao me. Po izrazu njegovih crnih očiju znao sam da sam upao u grдне neprilike.

Proći će mnogo vremena prije nego što ponovo ugledam Teksas... ako ga ikada ugledam.

VIII

Mučni su dani sporo prolazili: tjedni su se pretvarali u godine. I godine su prošle, a ja sam još bio zatvorenik.

Danju sam radio kao rob, što sam i bio, i dobivao hranu poput životinje, a noću sam spavao na prljavoj slami i maštao o danu kad ću biti slobodan.

Uvijek sam bio potpuno sâm. Izvan malog svijeta u kojem sa živio, svijeta mučnog rada, znoja i strašne vrućine, nitko nije znao da sam živ. Nisam mogao ni s kime razgovarati.

Radio sam s Indijancima Jakijima, dovedenima iz Sonore, koji su bili povučeni u se i ogorčeni kao i ja, no nisu znali ništa o meni niti su vjerovali bilo kome izvan svoje grupe.

Tisuću sam puta pripremao bijeg i tisuću su mi puta propale zamisli. Vrata koja bi mi se već odškrinula, ponovo bi se zatvorila, stražari koji bi pokazali slabost bili bi zamijenjeni.

Dlanovi su mi postali žuljeviti od držanja motike, lopate i pijuka. Na ramenima su mi iskočili mišići toliko sam zamahivao teškim maljem. Budući da sam po prirodi bio snažan, sa svakim sam danom postajao sve snaž-

niji. Gradio sam ceste, radio u rudnicima, krčio teren prekriven gustim grmljem.

Katkad, dok sam čamio u svojoj ćeliji, sjetio bih se onog prvog dana kad me ispitivao Herrera. Čvrsto svezanih zglavaka, stajao sam pred njim.

On se široko raskoračio, gurnuo sombrero na potiljak i netremice me gledao u oči. Smješkao se, pokazujući pravilne bijele zube. Bio je zgodan na divlji način.

— Uperio si pušku u mene — rekao je i udario me po licu bičem.

Bio je to tek početak patnji.

— Kaži mi gdje je zlato, pa ću te pustiti.

Lagao je. Nije mu bilo ni na kraj pameti da me pusti, htio me samo gledati kako se mučim i umirem.

— Zlato je nestalo. Odnijeli su ga.

— Mislim da lažeš — rekao je i gotovo nehaljno me opet ošinuo bičem po licu. Osjetio sam okus krvi na rasjecačnim usnama, i u meni se počela radati silna mržnja.

Bio je to početak ispitivanja, samo početak.

Herrara je znao da postoji zlato i htio ga se dočepati, baš kao i drugi prije njega. Prvobitni zapovjednik, čije ime nisam doznao, bio mu je ujak. Prepričavanjem se zlato, navodno skriveno na obali, višestruko povećavalo.

Znao sam da ću, ako mu bilo što kažem, umrijeti, a htio sam živjeti kako bih ga ubio, pa sam šutio. Poslije svakog su me ispitivanja odvodili u ćeliju i ostavljali ondje, i svaki put sam se bojao da ću umrijeti. No muke su me čeličile. Bio sam otporniji nego što sam mislio.

Herraru ću upamtiti. A i Franklyna Deckrowa, koji nas je izdao i predao u njihove ruke i koji je ubio svog šurjaka Jonasa. Za to se isplatilo živjeti.

I živjet ću. Ma što se dogodilo, preživjet ću kako bi ta dvojica umrla.

Nisam mogao očekivati nikakvu pomoć, jer su svi vjerovali da sam mrtav. Jonas je poginuo, a Miguel također, premda se on možda izvukao nekako. Bili su me prisilili da pokopam Jonasa, no Miguelova tijela nije bilo nigdje. Nadao sam se da se on spasio. Međutim, Tinker se bio osvr-

nuo kad sam pao i vidio me da ležim na zemlji, te me, bez sumnje, drži mrtvim.

Iznenada me jedne noći premjestiše iz zatvora. Usred sna me probudiše i izvedoše iz ćelije.

Kraj mene je jahao Herrara.

— Tvoji prijatelji ne odustaju — kazao je — a imaju moćne prijatelje u Meksiku, pa te moramo odvesti gdje te neće pronaći.

Odveli su me na ranč razbojnika Floresa, koji je krao stoku s rančeva i zbog toga nije imao nikakvih teškoća s mjesnim čuvarima zakona.

Dužnost je odvela Herraru na jug, pa su premlaćivanja prestala, ali sam morao raditi s Indijancima. Većinu su bili poslali na vlažni jug, gdje su ubrzo pomrli, a samo ih je nekoliko ostalo na sjeveru.

Rad mi je bio ugodniji nego boravak u ćeliji. Uživao sam u svojoj sve većoj snazi.

Desetak sam puta pokušao prokrijumčariti poruke preko granice. Dva-put su ih otkrili, te su me nemilosrdno istukli.

— Kaži mi — rekao mi je Herrara za vrijeme jednog od svojih iznenadnih posjeta — kaži mi gdje je zlato, pa ćeš dobiti konja i slobodu.

Nisam mu ništa rekao.

Herrara je postao moćan. Razbojnici su ga podržavali, a on ih je štitió. Noć na noć odlazili su ljudi s Floresova ranča i pljačkali, zatim se vraćali s govedima, konjima i ženama.

Na ranč nisu dolazili nikakvi drugi Meksikanci, pa sam zaključio da razbojnike mrze svi iz okolice, ali su bili odsječeni od vlasti i nisu mogli poduzeti ništa.

Nije prošlo ni dana a da nisam pripremao bijeg. Zapažao sam svaku povoljnu priliku. Osjetila su mi uvijek bila budna dok sam spremno čekao pogodan trenutak.

A onda je opet došao u posjet Herrara. Zaškrupala su teška hrastova vrata i on je ušao. Držao je u ruci revolver a u drugoj težak bič, onakav kakvi su se upotrebljavali na brodovima. Iza njega su na pragu stajala dvojica s revolverima.

— Ovo je kraj — reče on. — Više neću čekati. Večeras ćeš mi ispričati

sve. Ako to ne učiniš, ovime ću ti iskopati oči.

Podigne bič. Na kratkom drvenom dršku visjelo je devet kožnatih uzica, a svakoj je kraj bio obavijen žicom. Takvim se bičem mogao ubiti čovjek.

U tom sam času spoznao da više ne mogu čekati. Moram ga ubiti ili ću poginuti.

Koraknuo je prema meni, a ja ostadoh na svom mjestu, zguren u kutu, odupirući se jednom nogom o zid, spreman da jurnem na njega. Podlaktice sam naslonio na koljena i čekao, gledajući ga poput zvijeri natjerane u škrupac.

Bili smo na manjem ranču, oko kilometar od Las Cuevasa, Floresova sjedišta. Bio je 19. studenoga 1875. Taj datum neću nikada zaboraviti.

Te se noći dogodila jedna pogreška, a o takvim pogreškama pokatkad ovise čovječji životi. Takve pogreške uništavaju ili spašavaju čovječji život. Izvan moje ćelije, izvan zidova oko ranča, čak s druge strane granice, krenuli su događaji svojim tokom, i te su večeri jahali ljudi kroz noć, po putovima obrubljenim kaktusima.

Koraknuvši prema meni, Herrara je držao uperen revolver, jer je bio lukav i znao što mi se vrzma po glavi. Podigao je bič, no teško me mogao dohvatiti, jer me djelomično štitió kut.

Obliznuo sam usne. U meni je plamtio neugasiv bijes, izvirući iz duboke mržnje, i najvažnije mi je bilo da ga šćepam za vrat; ni za što drugo nisam mario.

On će me udariti. Njegov će mi se metak zabiti u tijelo, možda i meci one dvojice na vratima, no ruke mi moraju dohvatiti njegov vrat. Te ruke, koje su još prije dan-dva svijale potkovu, moraju se stegnuti oko njegova vrata. Dabome, poginut ću, ali ću najprije ubiti njega.

Trznuo je bičem, no ja se ne pomaknuh. Tada me ošinuo bičem odozgo i udario me po glavi i ramenima, ali ja se još nisam micao.

Najednom ga obuzme slijepi gnjev, mrzio me iz dna duše zato što sam mu onemogućio da se dokopa bogatstva i položaja koji bi njime kupio, mrzio me zato što sam mu se tako odupirao.

Iskesio je zube i povukao ruku natrag kako bi se snažno ošinio po licu. Te uzice sa žičanim završecima iskopat će mi oči. Mržnja je potpuno ovladala njime, to mu se vidjelo na licu.

Iznenada dopre izvana pucnjava, brz topot kopita i teksaški povici.

Ona dvojica na vratima okrenuše se i potrčaše prema dvorištu.

I Herrera se zbunio, baš kad me htio ošiniti.

U tom času skočih.

Lijevo sam ga rukom uhvatio za zglavak ruke u kojoj je držao revolver, a desnom sam ga šćepao za vrat. Uhvatio sam ga za Adamovu jabučicu.

Revolver opali, no cijev je bila okrenuta u stranu. Prasak se izgubi u pucnjavi izvana.

Tresnuo sam njime o kamenu zid. Držeći ga desnom rukom za vrat, podigao sam ga na nožne prste. Drugom rukom sam mu svom snagom udario zglavkom o zid.

Napokon je odustao od pokušaja da vikne i više nije mogao držati revolver.

Pustio sam ga i ustuknuo.

Slabašno me lupnuo bičem, a onda sam ga, raskoračivši se, udario lijevom šakom, pa desnom, izvlačeći snagu iz ramena. Jedna ga je šaka pogodila u rebra i slomila ih, a druga u lice.

Bubnuo je glavnom o zid i zatim, staklenih očiju, počeo se rušiti prema meni.

Još jednom sam ga udario, i kad je ovaj put pao, znao sam da je mrtav.

Brzo sam mu otkopčao opasač i podigao s poda revolver. Hodnik pred ćelijom bio je prazan, te potrčah kroza nj. Skrenuvši u drugi hodnik, stigoh do stambenih prostorija.

Vrata su ostala otvorena kad je počela pucnjava i izmamila ljude, pa šmugnuh kroz njih.

Soba je bila prazna. Žurno sam prišao ormariću s oružjem. Podigao sam jednom rukom stolicu, zamahnuo njome i razbio staklo.

Izvadih samčaricu i napunih džepove municijom.

U ormariću je bila i puška »Henry«, pa sam uzeo i nju i dva ređenika što su bila prebačena preko naslona jedne stolice.

Okrećući se već u stranu, krajičkom oka opazih u kutu ormarića svoj stari revolver »Walch Navy«. Brzo sam ga uzeo i gurnuo za pojas.

Dok sam trčao kroz hodnik nitko se nije pojavio. Nađoh se na dugačkoj verandi i zaustavih u sjeni.

Amo-tamo jurili su jahači i sijevali su kroz tamu plamići iz cijevi.

Jedan jahač pogodi Meksikanca na verandi. Meksikanac padne s nje naglavce.

Jahač okrene konja i u tom času spazi mene. Okrene revolver, spreman da opali.

— Ne! — viknuh. — Ja nisam odavde!

— Tko si ti? — zapita odrješito.

— Zatvorenik. Držali su me ovdje šest godina.

— Šest godina?

Za prečku je bio privezan jedan konj i on ga smjesta odveže. Izvan dvorišta se pojačala pucnjava.

— Hajde! — dovikne mi. — Požuri!

Jurnuo sam za njim prema povećoj skupini jahača.

— Pogriješili smo — dovikne jahaču kraj mene jedan čovjek. — Floresov je ranč kilometar odavde!

— Ondje su dvije stotine ljudi! — viknuo sam im.

Hajdemo! — odlučio čovjek kraj mene.

Započne povlačenje.

Jahali smo u divljem galopu. Tek poslije dva-tri kilometra konji prijeđuše u kas, zatim nastaviše korakom.

Pogledah zvijezde. Činilo mi se kao da nas zove Sjevernjača.

— Krenut će za nama — reče čovjek kraj mene. Nije bio pogodan trenutak za ispitivanje.

Jahali smo u grupi, ponovo potjeravši konje brže. Rio Grande bio je još kilometrima ispred nas.

Noć je bila svježja. Povremeno smo, dok smo prolazili kraj stijenja, osjećali kako još isijava dnevnu toplinu.

Ponovo usporismo, a čovjek kraj mene okrene se u sedlu i pogleda me.

— Velite, šest godina?

Objasnio sam mu sve što sam rekao. Nisam mu baš pokazao zlato, ali sam natuknuo da su htjeli doznati od mene jednu tajnu koju je-

dino ja znam. Kad sam pričao o Her-
rari, smrknuto je kimnuo.

— Njega bih i ja rado šćepao — pro-
gunda.

— Ne gubite vrijeme na njega — re-
koh. — Od sada ga možete otpisati.

Iznenadeno me pogledao.

— Upravo me bičevao kad ste vi
upali u dvorište, te su njegovi ljudi
otršali.

— Hoćete reći da je mrtav?

— Da, mrtav je.

— Ja se zovem McNelly — reče tada
jahač. — Ovo su teksaški rendžeri.

Tridesetak ih je bilo prešlo rijeku
kako bi kaznili razbojнике koji su na-
padali rančeve i krali stoku sjeverno
od granice... a katkad i južno od nje.

Las Cuevas je već dugo bio razboj-
ničko sjedište, pa su rendžeri namjera-
vali napasti to gnijezdo. Međutim, po-
griješili su i stigli na sporedni ranč,
koji je pripadao vlasniku Las Cuevasa
i bio nedaleko od glavnog ranča. Ta
mi je pogreška spasila život.

Stigavši do Rio Grandea, jahači se
okrenuše kao na zapovijed. Razbojnici
nisu bili daleko.

— Vi, Sackette — reče kapetan — pri-
jedite granicu. Imali ste već dovoljno
nevolja.

— Ako nemate ništa protiv, ostat ću,
kapetane — rekoh. — U tom čoporu
ima ljudi koji su me tukli, pa im du-
gujem ponešto. Uostalom — dodah —
odnio sam im sačmaricu. Pošteno bi
bilo da im vratim municiju.

Tu kraj rijeke bio je zrak hladniji
zbog vlage što se dizala iz vode. Prvi
put sam poslije šest godina mogao slo-
bodno disati.

Razbojnici su dojurili kao vior, že-
leći da dostignu rendžere prije nego
što prijeđu preko rijeke, ali ih je doče-
kala žestoka paljba.

Jedan se jahač prebaci sa sedla.
Njegov pad i naša vatra izazvaše prau
zbrku dok su se povlačili. Nestado-
še u gustišu.

Nekoliko se rendžera približi tijelu
kako bi ga bolje vidjeli. Slijedio sam
McNellyja.

— Dakle — rekoh — pogodili ste jed-
no, ali vrijedno. To je Flores glavom.

Preplivali smo rijeku i popeli se na
teksašku obalu.

Odjahao sam s njima u njihov lo-
gor, koji je bio na obali potoka, nekoli-
ko kilometara od Rio Grande.

— Trebalo bi da vam damo odjeću —
promrmlja McNelly, gledajući dronjke
u kojima sam bio. — Ne možete ovak-
vi hodati po svijetu.

Bili su zaista poštteni. Obukli su me.
Potom sam, kako bih se dokopao nekak-
ve gotovine, prodao za šest dolara je-
dan revolver (imao sam čak tri), a sač-
maricu sam za dvanaest dolara pro-
dao McNellyju.

— Ako itko bude tražio od vas po-
tvrdu da ste kupili tog konja na kojem
ste prešli granicu — reče mi McNelly
— neka se obrati meni.

Okupao sam se u potoku i riješi svo-
jih dronjaka.

Kad sam ujutro krenuo prem a Rio
Gradne Cityju, osjećao sam se kao da
sam se ponovno rodio.

Ipak, sloboda nije bila onakva kak-
va je mogla biti. Prije svega, nisam
znao kamo da odem. McNelly nije čuo
ništa o mom ocu i sjećao se samo da
je Jonas Locklear poginuo prije nekoli-
ko godina. Nije znao što se dogodilo s
njegovom zemljom.

I tako bio sam slobodan čovjek, ali
bez cilja.

Međutim, imao sam nešto: kobilu i
mladu mazgu. Pitao sam se samo hoću
li ih naći.

U Brownsville sam ušao u košulji i
hlačama koji mi nisu pristajali, u čiz-
mama što su me žuljale i s otrcanim
meksičkim sombrero na glavi. Budu-
ći da sam bio tamnopus i nosio preko
prsa prekrizene redenike, čak sam iz-
gledao kao Meksikanac.

Navratio sam u krčmu i naslonio se
na šank.

Kad se krčmar nije obazirao na
mene, stavio sam na šank pušku tako
da je cijev dodirivala police s bocama.

— Želim viskija — rekoh — i to od-
mah. Hoćeš li mi ga dati ili da te
mlatnem po glavi i sam ga uzmem?

Pogledao je mene, zatim pušku, te
stavio na šank bocu.

— Mi ne služimo Meksikance — pro-
gunda.

— Grješite — rekoh. — Ja nisam
Meksikanac, ali sem upoznao nekoliko
glavnih Meksikanaca. Oni se nimalo ne
razlikuju od nas koji živimo na sjever-

noj granici nekoliko divnih Meksikanaca. Oni se nimalo ne razlikuju od nas koji živimo na sjevernoj strani granice. Neki su dobri a neki zli.

— Oprostite — reče on — mislio sam da ste Meksikanac.

— To nije važno, velim ti — napomenuh. — Natoči mi piće i zaveži.

Napunio mi je čašu i udaljio se.

Dva su me kauboja odmjeravala pogledom, pitajući se kakav bih otpor pružio kad bi počela gužva, no mene nije zanimala nikakva tučnjava. Stoga se, jednostavno, nisam obazirao na njih.

Međutim, slušao sam razgovor za stolom iza sebe.

— On je mudar — govorio je jedan čovjek. — Nije se samo naselio na zemlji kao većina. Kapetan King upisuje u knjige svaki komad zemlje što ga kupi. Zbog toga se on i kloni Locklearova posjeda. Prijepono je kome pripada imanje. Deckrow tvrdi da je njegovo, no svastika mu pobija to pravo.

— Ima zle krvi i između Deckrowa i njezina muža. Doći će do pucnjave.

— Neće, osim ako mu Deckrow ne bude pucao u leđa — rekoh — Tako je ubio i Jonasa Lockleara.

Okrenuo sam se i progovorio glasno premda to nisam namjeravao.

Sva se lica u prostoriji okrenuše prema meni.

Jedan od ljudi za stolom pogleda me hladno.

— To su puste riječi — reče — Deckrow je ugledan čovjek u Teksasu.

— Ne bi bio prvi koji ne zasluži takav ugled — odvratih. — Kad ga vidite, recite mu da sam ja izjavio da on puca u leđa. Recite mu da sam izjavio da je tako ubio Jonasa Lockleara i da je bio tada među meksičkim razbojnicima.

U krčmi nisam vidio nijedno prijateljsko lice, izuzev možda jednog čovjeka za stolom.

— A tko ste vi? — upita on tiho. — Htjeli bismo mu reći tko ga optužuje.

— Zovem se Orlando Sackett — odgovorih — i ponovit ću svoje riječi u svako doba. Jonas mi je bio prijatelj — dodah.

— Orlando Sackett — ponovi zamišljeno čovjek — Jedini Sackett kojeg

znam, osim Falcona, poginuo je u Meksiku prije pet-šest godina.

— Čuli ste laž. Ja nisam mrtav niti ću to biti skoro.

Ispraznivši čašu, okrenuh se i izidoh iz krčme.

Prešao sam preko ulice i otišao u restoran.

Nekoliko minuta poslije mene uđe vitak čovjek plavih očiju i sjedne nedaleko od mene.

Nije me ni pogledao, i baš to mi se učini čudnim jer sam privlačio pažnju sviju.

U Rio Grande Cityju sam se ošišao i obrijao bradu. Zadržao sam brkove, kao i većina muškaraca u to doba, ali sam ih podrezao. Za šest godina provedenih južno od granice dobio sam desetak kilograma, i to uglavnom u prsima i ramenima. Da, nesumnjivo je bilo da privlačim pažnju ljudi.

Dok sam jeo, promatrao sam tog plavookog čovjeka, koji je bio mlad i mršav, a revolver je nosio nisko.

Ubrzo uđe još jedan i sjedne kraj njega, okrenut meni leđima.

Kad se poslije nekoliko minuta osvrnuo i pogledao, opazio sam da je to Duncan Caffrey.

Donekle se izmijenio. Lice mu je ostalo isto, ali je bio visok i snažan. Oči su mu postale mnogo tvrđe nego što sam ih se sjećao, a kad je stavio ruku na naslon sugovornikove stolice, opazio sam da su mu zglobovi prstiju puni ožiljaka i tragova lomova. Bez sumnje, mnogo se tukao.

Pogledao me pažljivo, zatim se namrštio i okrenuo glavu. Nije bio siguran. Postao sam mnogo krupniji otkad me nije vidio i mnogo tamnije puti izuzev onaj dio lica gdje sam obrijao bradu, no i taj je dio donekle potamnio dok sam jahao iz Rio Grande Cityja.

Ustavši i plativši večeru, opazih u ogledalu o čemu je riječ. Brkovi su me znatno izmijenili, a ožiljci još više. Zaboravio sam ožiljke. Imao sam tri, dva na obrazu i jedan na bradi, a svi su potjecali od onog biča koji se urezivao u meso kao nož.

Kad sam izašao na ulicu, iznenada mi pade nešto na um.

Ako je onaj plavooki čovjek ubojica i ako ga Caffrey namjerava poslati za

mnom, onda bi bilo najbolje da nestanem. Ruke su mi snažne i sposoban sam za tučnjavu, ali pucati iz revolvera nisam vježbao već šest godina.

Izjavivši iz grada, krenuo sam na istok, zatim sam jahao u luku i uputio se na sjever.

Nekoliko dana poslije toga zaustavih se pred kolibom gdje sam ostavio kobilu.

Na vratima se pojavi mlada žena i zakloni oči gledajući me. Bila je u poderanoj odjeći i umorna. Dječak koji je stajao kraj nje promatrao me smjelo, no činilo mi se da su oboje prestrašeni.

— Zar me se ne sjećate, senjora? Odjahao sam oдавде prije mnogo godina... s Miguelom i senjorom Lockleárom.

Oči joj za tren bljesnu kao da me prepoznala, no samo reče:

— Odlazite. Miguel je mrtav.

— Mrtav, senjora?

— Da. — Ona u unezvjereno pogleda oko sebe kao da se boji da je netko promatra. — Vratio se iz Meksika, a onda jednog dana nije došao kući. Ubili su ga razbojnici u preriji.

— Razmišljao sam o tim razbojnicima i Franklynu Deckrowu. Promijenih temu. — Kad sam odlazio oдавде, ostavio sam kobilu koja je trebala da se oždrijebi. Obecali ste da ćete se brinuti o njoj.

Pogled joj postane topliji.

— Sjećam se, senjor.

— Je li ždrijebe ovdje?

Dječak se htjede umiješati, ali mu se ona brzo obrati na španjolskom. Ja sam sada dobro govorio taj jezik, no nisu mi bili blizu, pa nisam jasno čuo riječi.

— Ovdje je, senjor. Manuel će ga dovesti.

— Čekaj. — Pogledah dječaka. — Jesi li jahao na tom ždrebetu?

— Na mazgi, senjor? Jesam, jahao sam.

Dječak me nije gledao prijateljski. Bio je nizak, premda je navršio već jedanaest ili dvanaest godina.

— Trči li dobro? Poput vjetra? — upitah.

Oči mu se uzbuđeno zaiskre.

— Da, senjor — odgovori oduševljeno. — Trči vrlo brzo.

Juana Korakna iz kolibe.

— On voli tu mazgu — reče. — Bojim se da je voli previše. Uvijek sam mu govorila da ćete se vratiti po nju.

— Govorili ste mu da ću se vratiti?

— Da, senjor. Miguel nije vjerovao da ste poginuli. Nije mogao vjerovati u to. Jedino on. Doduše, i senjora Sackett je povremeno mislila da ste živi.

— Senjora Sackett?

— Zena vašeg oca. Sestra senjora Lockleára.

Dakle, Gin se udala za mog oca. Postala mi je maćeha. Pa sad, nisam se ni čudio. Od početka je postojalo nešto između njih dvoje.

Juana pride mom konju kad je dječak teška srca otišao po mazgu.

— Bilo je mnogo neprimika — reče mi ona. — Senjor Deckrow nam je dopustio da živimo ovdje, ali nas je upozorio da ne smijemo razgovarati sa strancima. Rekao mi je da smjesta pošaljem k njemu Manuela ako se vi ikada vratite.

U tom času moj konj podiže glavu i ja se osvrnuh. Ugledah mladu mazgu.

Bila je visoka, tijela dužeg nego većina mazgi koje sam vidio i dugih, vitkih nogu.

Gledajući je kako slijedi dječaka, zaključio sam da se dobro slažu.

Međutim, kad sam joj prišao, ispružila je gubicu prema meni.

— A kobila?

— Zaklali su je vukovi, senjor, dok je još mazga bila malena. Da ih nisam rastjerao, bila bi stradala i ona.

Gladeći mazgi gubicu, razmišljao sam o situaciji.

— Manuele — rekoх — mislim da bi trebalo da ti i Juana napustite ovo mjesto. Otiđite u San Antonio ili nekamo drugdje. Morao bi se školovati.

— Kako? Nemamo novca. Ne možemo nikamo otići. Imamo samo svoje koze i nekoliko kokoši.

— Imate konje?

— Nemamo, senjor. Konji pripadaju senjoru Deckrowu.

— Ipak, jašite na njima i otiđite oboje u San Antonio. — Ušutjeh za tren. — Ako Deckrow dozna da ste razgovarali sa mnom, mogli biste imati neprimika. Osim toga, potreban mi je dječak koji zna jahati na mazgi... hoću reći,

koji bi se mogao utrkivati na njoj. Da li bi ti to mogao, Manuele?

Oči mu bljesnu, no odgovorio je vrlo ozbiljno.

— Da, mogao bih — reče. — Mazga trči vrlo brzo, senjor.

— Takve je krvi — odvratio. — Možete li poći već večeras?

— A što ćemo s kozama?

— Ostavite ih — rekoh. One će se već snaći.

Nismo gubili vrijeme. Imali su prilično malo stvari koje su mogli ponijeti sa sobom. Manuel se popeo na mog konja, odjahao i vrlo brzo uhvatio dva konja. Spretno je rukovao lasom, a ja nisam. U posljednje mi se vrijeme činilo da nisam spretan ni u čemu, premda sam cijelim putem od Brownsvillea dovde vježbao rukovanje onim »Walch Navyjem«, koji mi se sviđao više nego drugi revolveri.

Odabrali smo put kojim se kretala stoka u Kansas.

Smatrao sam da dugujem ponešto Miguelu, a nisam vjerovao onom Deckrowu. Ubit ću dvije muhe jednim udarcem ako otpratim Manuela i njegovu majku u San Antonio i nagovorim Manuela da jaše mazgu u moje ime.

— Misliš li da bi ta mazga mogla pobijediti ovog konja? — zapitah Manuela.

— Svakako — odvratio on smireno. — Ona juri kao munja.

Dogovorismo se da se utrkujemo do visoke stare topole što smo je vidjeli pred sobom, udaljene oko kilometar.

Na znak krenusmo.

Konj na kojem sam jahao bio je hitar i naviknut na to da mora brzo krenuti. Osim toga, pripadao je razbojnicima, a razbojnici uvijek nastoje imati što bolje konje.

Naglo je poskočio i u prvih je pedeset metara stvorio već prednost od dvije dužine. Povećao je taj razmak. Prešli smo već pola puta do topole kad je mazga shvatila da je to utrka.

Uskoro smo već jahali usporedo, a onda je mazga jednostavno odjurila i ostavila nas.

Namjeravao sam prirediti predstavu u Oakvilleu. S obzirom na to da sam imao vrlo malo novca, nisam mogao očekivati veliku zaradu.

Oakville je bio malen, živjelo je u njemu samo stotinjak ljudi, no proćuo se kao mjesto u kojem su česti sukobi. Za deset godina nakon građanskog rata poginulo je tu četrdeset ljudi. Nalazio se baš na putu što je vodio od granice na sjever, te su kroz njega prolazili s vremena na vrijeme gonili kansaske stoke.

Kad smo ujahali u grad, rekao sam Manuelu i njegovoj majci da pronađu neko svratište i dao im jedan dolar.

U gradu je tog dana bilo tiho. Na ulicama su stajala dvojka kola i četiri-pet konja pred prečkama za vezanje.

Kad sam gurnuo vrata i ušao u krčmu, unutra je bio samo jedan čovjek izuzev krčmara. Bio je visok i mršav, ridih brkova i očiju koje su odavale da je uvijek raspoložen za šalu.

— Da vam platim piće? — predložih.

Zamišljeno me pogledao.

— U redu. — Potom doda: — Samo prolazite ovuda?

— Uglavnom je tako — rekoh — no htio bih prirediti konjsku utrku. Moram se brinuti o jednoj Meksikanki i njezinu sinu. — Kad me pogledao, dodao sam: — Njezin mi je muž pomagao u borbi južno od granice.

— Poginuo je?

— Aha. Imaju rodbinu u San Antoniju.

On okusi viski i ne reče ništa. Kad ga je popio, počasti mene pićem.

— Posudit ću vam dvadeset dolara — predložio. — Već ćemo se negdje sresti.

— Htio bih prirediti utrku konja — snizih glas. — Imam jednu brzu mazgu. Ako počne kladenje, mogao bih udvostručiti onih deset dolara koje imam. Kladeći se na mazgu, mogao bih čak postići nejednake oklade i zaraditi još više.

On priđe vratima i pogleda iznad njih mazgu, koja je bila svezana kraj mog konja. Tada se vratio, nasloni na šank i iskapi viski.

— Jedan čovjek istočno od grada ima brzog konja. Pred večer će dojahati ovamo. Nemate ništa protiv ako se budem kladio?

— Bit će mi drago. Vi ste odavde?

— Ne, ja sam iz Beevillea. Samo prolazim povremeno ovuda. Poslovno. Kupujem stoku.

Covjek koji je živio istočno od grada imao je, zaista, brza konja, ali ga je moja mazga prestigla, iako ju je Manuel, kao što sam mu napomenuo, malo obuzdavao.

Na toj se utrci onih deset dolara pretvorilo u dvadeset, a nakupac stoke dao mi je još dvadeset.

— Ne brinite — reče on. — Dovoljno sam zaradio. Zamišljeno me pogleda. — Jeste li ikada bili u Beevilleu? Ondje kola mnogo novca, a za subotu se pripremaju neke konjske utrke. Ako hoćete, mogli bismo otići onamo. Morat ćete, doduše, malo skrenuti sa svog puta, ali ne previše.

— Treba mi novac — odvratih — pa mi skretanje nimalo ne smeta.

— Pripremaju i boksački meč. Ondje žive ponajviše Irci; Beeville su osnovali irski useljenici oko 1830. — Nastavi, pogledavši me: — Imate široka rame-na. Da li se povremeno tućete?

— Tući ću se kad pronađem dvojicu koju tražim — rekoh.

— Kockar je doveo nekog borca koji je umalo ubio momka koji je predstavljao grad — nastavi on. — Stoga je građanima sada povrijeđen ponos i pripremaju novu borbu kako bi se donekle osvetili.

— Ja se tućem samo kad me netko izazove — rekoh.

— Šteta. Na konjskim utrkama može se zaraditi, ali kad biste mogli pobijediti tog Duna Caffreyja, tada biste...

— Izazvan sam — promrmljah. — Zaista sam izazvan. Jeste li rekli da se zove Dun Caffrey?

— Da, tako mu je ime. Vješt je, imajte to na umu, a podupire ga Biskup.

Sjetih se ožiljaka na Caffreyjevim prstima kad sam ga sreo na granici. Tko bi pomislio da će se on pretvoriti u boksača? Istina, bio je jak i spretn. Možda sam imao sreću što sam ga pobijedio kao dječak.

U to vrijeme krčma nije bila samo mjesto gdje se pije. Bila je i sastajalište, klub, mjesto gdje se sklapaju poslovi, kladionica i mjesto gdje se izmjenjuju informacije. Tko je htio doznati nešto o nekom putu, ili o tome da li su Indijanci na bojnom pohodu, ili tko ima stoku za prodaju, išao je u krčmu.

— Kladite se — rekoh — ali ne spominjite ime. Recite mu samo da sam iz Oakvillea ili da sam upravo stigao iz Meksika.

Nakupac stoke zvao se Doc Halloran i doimao se pametno.

— Dun Caffrey je dobio šest borbi u Teksasu — reče — a još više u Louisiani i Mississippiju. Razbijač je, ali nije glup. On je kockar i druži se s kockarima.

— Može sve to biti istina, ali ako me podržite, pobijedit ću ga.

— Imate li dovoljno snage?

— Šest sam godina robijao u meksičkom zatvoru — rekoh. — Bez brige, imam dovoljno snage.

U Beeville udosmo sporednim ulicama. Doc Halloran me odveo svojoj kući. Čim sam stigao onamo, legao sam da bih se odmorio.

S nama su došli u grad i Juana i Manuel.

Doc je otišao prijaviti moju mazgu za utрку i najaviti boksački meč.

U zalazak sunca vrati se Manuel pošto se neko vrijeme vrzmao po gradu. Bio je vrlo ozbiljan.

— Čekaju nas velike nevolje, senjor — reče. — Po svoj prilici su nas slijediti dovdje, jer je stigao senjor Deckrow. Dovezao se kočijom sa senjoritom, no s njim je stiglo i mnogo ljudi.

Sjedoh na rub kreveta i zagledah se u svoje snažne šake, žuljevite od rada. Zamislio sam se. Nisam vjerovao da su nas uspjeli pronaći tako brzo niti da je Deckrow doveo senjoritu kao što je rekao Manuel. To bi mogla biti mala Marsha.

Samo, njoj je već oko dvadeset godina, mislio sam, već je gotovo usidjela. U to su se vrijeme djevojke udavale sa šesnaest ili sedamnaest godina.

— Ne vjerujem da su nas slijedili, amigo. Možda putuju u San Antonio. Deckrowu su potrebni pratilci zbog zaštite. Priča se da duž putova ima mnogo lopova.

Sjedeći na rubu kreveta pošto je dječak otišao, razmišljao sam o situaciji. Možda me čeka obračun do kojeg je moralo doći prije ili poslije. Bit će tu Dun Caffrey, Deckrow... i koliko drugih?

Doc Halloran se vrati prije ponoći. Njegovo je dugačko, prijazno lice bilo ozbiljno dok je stajao i gledao me.

— Dakle, borba je ugovorena — reče — a mazga je prijavljena za utrku. Međutim, mislim da smo zagrizli prevelik zalogaj.

— Što se dogodilo?

On obližne usne.

— Kladio sam se u pet tisuća na mazgu, no tada su me počeli izazivati, pa sam izgubio glavu. Kladio sam se u dvadeset pet tisuća da ćeš pobijediti Duna Caffreyja.

Pomislilo sam da je poludio. Pogledao sam ga i zamolio da to ponovi.

— Dvadeset pet tisuća!

To mi je bilo neshvatljivo. Jednom riječi, nemoguće.

— Spremno su me dočekali — reče on. — Uostalom, to im je posao. Spomenuo sam da ima borca, a oni su posumnjali u to. Rekli su da se nitko ne može suprotstaviti Caffreyju. Zatim su me nastavili izazivati i na kraju predložili da svoje riječi potkrijepim novcem. Učinio sam to.

— Doc, za takvu bi svotu ubili oni pedesetoricu poput nas. Neću se boriti. Reci im da odustaješ od oklade.

— Ne mogu ... natjerali su me da uložim novac. Nasamarili su me.

Biskup će pripremiti skupinu grubijana koji će ukloniti konopce i linčovati nas ako im se učini da bih ja mogao pobijediti. On će spremno dočekati tu borbu.

— I oni su uložili novac?

— Naravno. — Halloran je uznemireno koračao kroz sobu. — Sackette, ako izgubim tu okladu, opet ću postati običan kauboj. To je sve što sam uspio zaraditi i uštedjeti za četrdeset pet godina. Nije mi jasno kako sam mogao biti takva budala.

Ustadoh.

— Ne brini — rekoh. — Borit ću se. I pobijedit ću ga. No, treba da netko čuva blagajnu u krčmi, ako je ondje novac. Ne preostane li im ništa drugo, oni će opljačkati blagajnu.

— Da, u tome je nezgoda. Biskup ima svoje ljude u gradu. Nekoliko ih je pristalo da ostanu u krčmi i stražare. Propali smo, Sackette. Uništeni smo!

Začu se kucanje na vratima, i ja odmah izvukoh iza pojasa onaj svoj revolver.

— Otvorite vrata — rekoh Juani. — I brzo se maknite u stranu.

Ona otvori vrata a preko praga koračne visok i vrlo mršav čovjek, žućkastih očiju, sa zlatnim naušnicama.

— Lando — reče on — mislio sam da si to ti.

Preda mnom je stajao Tinker.

IX

Ona pažljivo zatvori vrata.

Sobu su mutno osvijetljavale jedna svijeća i treptava vatra iz ognjišta.

— Kad sam čuo da netko ima mazgu za utrke — reče on — naslutio sam da si to ti.

Priđe mi i pruži ruku, a meni se od ganutosti tako steglo grlo da nisam mogao progovoriti. Imao sam malo prijatelja, no želio sam da Tinker bude jedan od njih.

— Ojačao si — reče on — i bogami, postao si muškarac!

Pošto sam ga upoznao s ostalima, svi sjedosmo. Iskustvo me naučilo da ne smijem previše vjerovati nikome, a već godinama smo bili razdvojeni. Pa ipak, on mi je bio prijatelj, čvrsto sam vjerovao u to, i baš sada mi je bio prijeko potreban.

— Mazga je prava munja — rekoh. — Kad zagrabi nogama, nema je na vidiku.

— I morat će juriti kao munja. — On me lukavo pogleda. — Znaš li tko je uložio novac protiv tebe? Biskup. Biskup i Caffrey. Tvoj Caffrey nije samo borac, nego i kockar. Dobar kockar. Biskup i on su ortaci.

— Čuo si za borbu?

— Priča se o njoj. Ovo je irski grad, a znaš kakvi su Irci. Obožavaju boks.

— Naplatit ću neke dugove. Želim mu oderati kožu, ali i isprazniti mu džep.

Tinker je šutio nekoliko minuta. U sobi se čulo samo povremeno pucketanje iz ognjišta i tiho šištanje lončića za kavu.

Tinker je gledao pred sebe, Doc Halloran je stajao, visok i zamišljen, dok

Sve su majstorske usluge danas vrlo skupe, a u vašoj kući, u vašem vikendu, na vašem automobilu ili čamcu uvijek treba nešto popraviti, dotjerati i obnoviti. Ako želite uštediti novac i olakšati posao, onda nabavite

SAM
SVOJ MAJSTOR

list, u kojem ćete naći tisuću potrebnih savjeta i uputa za niz zanata, koji su vam potrebni za održavanje kuće i vikenda, za nadogradnju i poboljšanje vaših životnih uvjeta uopće.

Za hobiste naše stalne rubrike:

Filatelist, numizmatičar, ribič, lovac, kinolog, oružar, vrtlar, tajne zanata.

su se u pozadini svjetlucale Juanine i Manuelove crne oči.

— Deckrow je u gradu — progovori napokon Tinker i pogleda Juanu. — Traži vas.

— Njegova kćerka je s njim?

— Putuju u San Antonio. Zbog imanja se vodi sudski postupak. — On me pogleda. Sutra bi trebalo da stigne ovamo tvoj otac sa ženom.

— Oženio je Gin?

— Zaljubili su se: jedno u drugo na prvi pogled. On je opet u velikoj formi i izgleda dobro, a Gin je lijepa kao i uvijek. Međutim, Franklyn Deckrow tvrdi da mu preko žene pripada imanje i tvrdi da je kupio založnice. Ja se ne razumijem u pravo, no tako se priča. Spor će se riješiti u San Antoniju ili Austrinu, ali najprije idu u San Antonio, a onda će u Austin.

— Moram biti prisutan — rekoh. — Mogu predočiti važan dokaz.

Juana me pogleda, a u očima joj se odrazi strah.

— Da li on to zna? — izusti tiho. — Da li to zna senjor Deckrow?

— Zna. Vidio sam ga, i on je to opazio.

— Što će biti sutra kad su budete borili?

Doc i Tinker me pogledaju.

— Deckrow je te noći bio s Herrarim i Cortininim ljudima — rekoh. — Upravo je on ubio Jonasa. On i nitko drugi. Javio im je da smo otišli u Meksiko po zlato, te su nas očekivali.

— On će vas ubiti. Mora vas ubiti.

Pogledavši svoje velike šake, slegnuo sam ramenima.

— Pokušat će — promrmljah.

Te sam noći dugo ležao budan, promatrajući crveni žar i razmišljajući o svom životu. Dosada nisam postigao baš mnogo. Htio sam se obogatiti na Zapadu, no ta potraga za Laffiteovim zlatom bila je moja propast. Možda sam pogriješio još onda kad sam s Tinkerom otišao iz planina.

Kad se ovo završi, otići ću nekamo. Ima Sacketta u Novom Meksiku. Otiću ću onamo.

Ovdje me ništa ne veže. Otac se vjenčao sa Gin i zacijelo pomišlja na novu obitelj, i to je sasvim ispravno.

Kad nađem djevojku za sebe, nadam se da će ona biti poput Gin.

Ona i otac, vidjelo se to odmah, kao da su bili stvoreni jedno za drugo.

A tko je stvoren za mene? Ja nemam ništa. Široka su mi ramena i velika snaga u rukama, ali nemam ništa drugo. Jašem na konju što sam ga oduzeo konjokradicama, mazge sam se dokopao prijevarom i nemam baš ništa čime bih se mogao ponositi. Nisam položio temelje za svoj budući život.

Sutra će se održati konjska utrka, zatim borba, i ako budem imao sreće; pobijedit ću u jednoj ili objema. No, pitanje je hoću li preživjeti i moći uživati u svojim pobjedama. Uostalom, život se ne može temeljiti na utrkama i tučnjavama.

Sutra ću se sresti s Dunom Caffreyjem u ringu. On je spretan boksač, a ja sam samo vrlo snažan ali nedovoljno uvježban.

Ako porazim Caffreyja, donekle ću mu se odužiti; a ako sredim račune s Deckrowom i ostanem živ, onda ću otići na Zapad i početi iznova kao što sam odavno želio.

Ipak, nešto sam naučio za ovih proteklih godina: znao sam govoriti španjolski. Negdje, jednom u budućnosti, to bi mi moglo pomoći.

Došao sam na Zapad kako bih se tu obogatio, ali prošlo je šest godina a ja nemam nimalo više negoli na početku.

Napokon sam zaspao.

Kad sam se probudio, već je svanulo a žeravica je još blijedo tinjala. Soba je bila prazna.

Sklopivši ruke pod glavom, pokušah predvidjeti čitav dnevni raspored iako je to bilo nemoguće, jer je mnogo činilaca bilo izvan moje moći. Prije nego što se završi dan, vratit ću Dunu Caffreyju dugove ili ću izvući teške batine.

Međutim, najveću opasnost nije donosio poraz, nego pobjeda. Ako izgubim, dobit ću batine, ako pobijedim, velika je mogućnost da ću biti ustrijeljen.

U sobu uđu zajedno Tinker i Halloran.

— Utrka će se održati u deset sati — reče Halloran. — Staza je već određena; gačka je sedam stotina metara.

— U redu.

— Borba je predviđena za jedan sat. Ring je dugačak šest metara i smje-

šten u velikom oboru. Oni koji se ne budu mogli približiti ringu, sjedit će na ogradi.

— Koliko grla sudjeluje u utrci?

— Pet, uključivši i tvoju mazgu. Nitko ne vjeruje da bi mazga mogla brzo trčati, osim nekoliko ljudi koji su došli iz Oakvillea. U ovom su času oklade sedam prema jedan protiv tvoje mazge.

Izvadih iz džepa na košulji četrdeset dolara, sve do pare što sam imao.

— Uloži taj novac. — rekoh. — Ako pobijedimo u utrci, uloži sve pare na mene u boks. U međuvremenu ću malo prošetati.

Beeville se sastojao od triju skupina kuća. Kroz njega su prolazili goniči stoke, te je obilovao krčmama i kockarnicama. Ljudi u okolici grada živjeli su od uzgoja stoke, a neki i od krađe stoke. Kad smo mi došli u grad, oba su posla cvjetala. Gradom su kolale znatne svote novca i trošile se uglavnom na piće i kockanje. Što se tiče stočarstva, postojalo je nekoliko uspješnih ljudi u okolici Beevillea; a što se tiče krađe stoke, najuspješniji je bio Ed Singleton.

Grad je bio podjednako podijeljen na rančere i kradljivce i svi su znali jedni druge po imenu. U to se doba mogao objesiti svaki kradljivac stoke, ali ga je trebalo uhvatiti na djelu. A Singleton i ostali bjehu vrlo lukavi.

Sklapale su se brojne oklade u vezi s boksom i utrkom. Neki su se kladili i na mene, premda me još nisu ni vidjeli. Ljudi su spremni da sklapaju bilo kakve oklade, samo ako im se ukaže prilika.

U gradu je vladala prava vrev. Neki su ljudi, kao što rekoh, stigli iz Oakvillea, no mnogi su došli iz Hele-ne.

Polako sam šetao ulicom, izbjegavajući skupine ljudi što su se prepirali. Napokon zastadoh kraj obora kako bih pogledao ring.

Činio mi se velikim i istodobno malim.

Kraj mene zastane neki čovjek, gledajući između prečki ograde ring. Pogleda me ocjenjivački i pruži mi ruku.

— Ja sam šerif Walton — reče. — Već ste se mnogo puta borili?

— Samo kad sam morao. Nikada ovako.

— On je iskusan i grub. Vidio sam već kako se bori. — Šerif ušuti. — Po svoj prilici vjerujete da ga možete pobijediti.

— To se nikad ne zna — rekoh — no kad smo bili djeca, razbio sam mu nos i slomio vilicu. Tada sam ga nadmudrio, pa mi to možda opet pode za rukom.

— Znači, riječ je o starim računima?

— Svakako. Njegov me otac tukao i opljačkao. A on me pokušao zlostavljati. Vjerujem da zna o boks mnogo više nego ja, ali slutim da je u duši kukavica. Možda ću teško iznijeti na vidjelo tu njegovu osobinu, no truditi ću se.

Walton se uspravi.

— U gradu ima pedeset do stotinu protuha koje bi mogle imati nekakve veze s Biskupom. Ja ću učiniti sve što mogu, ali ništa vam ne obećavam.

— U ovom kraju svatko mora sam rješavati svoje teškoće — rekoh.

Walton ode, a ubrzo se i ja vratih kući i osedlah konja. Približavalo se vrijeme utrke.

Manuel je već izveo mazgu.

— Sve zanima kako se ona zove — reče.

— Kako si je prozva'o?

Manuel slegne ramenima.

— U redu, nazovi je Bonaparte. Nadjajmo se da ne ide u susret Waterloo.

Iziđe Tinker i uzjaše, a i Doc Halloran.

Pojavi se neki snažan Irac s dvocijevnom sačmaricom.

— Ja sam gonič mazgi — reče i kladim se na nju. U svom sam životu vidio nekoliko brzih mazgi, a ovu sam vidio kad je trčala u Oakvilleu.

Na trkalištu su već bili Biskup i Dun Caffrey. Opazih da imaju najmanje dva konja u utrci.

— Manuele — rekoh — kako zao možeš biti?

Pogledao me svojim krupnim tamnim očima.

— Ne znam, senjor. Nikada nisam bio zao.

— Onda imaš samo jednu mogućnost. Potjeraj mazgu odmah na čelo i pusti je da trči. Na onim dvama konjima

bit će podmukli jahači. Jedan ili obojica pokušat će ti zakrčiti put ako opaze da imaš šansi, pa se čuvaj.

— Učinit ću sve što budem mogao — obeća dječak.

Trkači se poredaše na startnoj liniji. Mazga joj je prišla tako lijeno kao da joj nije na umu ništa drugo doli da legne i zadrijema. Biskupovi se konji postave svaki s jedne strane.

Stoga pridoh Biskupu. Prišao sam mu pred svima.

— Kockaru — rekoh — moli boga da oni tvoji momci ne ozlijede dječaka. Ako ga ozlijede, ubit ću te.

Mislio je da su to prazne riječi. Mahne glavom i prema meni koraknu dva snažna razbijača.

— Caffrey će te ubiti — reče Biskup, a glas mu je bio dublji nego što sam ga ikada čuo — no oni će te najprije malo obraditi.

Jedan od njih zamahne na mene, i u tom sam času instinktivno iskoristio ono što me naučio Tinker.

Šćepavši ga za zglavak, prebacio sam ga preko ramena. Tresnuo je u prašinu.

Budući da sam se pri tome sagnuo, drugi me protivnik promaši. Opazio sam mu na prstima mjedeni bokser. Lijevom ga rukom zgrabih za ovratnik košulje i tako ga zavrnuh da je počeo krkljati i gušiti se. Drugom mu rukom digoh šaku, tako da su svi mogli vidjeti bokser.

Kao što sam već napomenuo, bio sam neobično jak i prije nego što sam dospio u zatvor, a u zatvoru sam još ojačao. Svom sam mu snagom stezao zglavak. Tada ga uhvatih za prste i naglo ih svinuh uvis. Oni koji su stajali u blizini čuli su laju.

Pridoh Manuelu.

— Jaši pošteno, dječko — rekoh. Govorio sam tako glasno da su me svi mogli čuti. — Ako se oni posluže nekakvim prljavštinama, dobit će ono što su zaslužili.

Netko klikne, a onda odjekne revolverski hitac.

Konji jurnuše kao strijele, naviknuta na brz polazak.

Moja je mazga ostala na početnoj liniji.

Međutim, Manuel je lukavo postupio. Zadržao je mangu, a onda se dva

jahača s lijeve i desne strane sudarila. Manje su se bojali moje prijetnje nego Biskupove. Da se Manuel našao između njih, bio bi teško ozlijeđen.

Tada Manuel vikne, i mazga jurne kao da joj gori pod nogama.

Zaostala je za dvije dužine prije nego što je poskočila, no do tada nisam ni opazio kako su joj dugačke noge. Imala je golem korak i trčala je brže nego bilo koji konj.

Nisam mogao vidjeti kraj utrke. Staza je bila ravna, te se činilo da su sva grla u grupi.

Izenada dojaše u galopu jedan od sudaca, čovjek na bijelu konju.

— Ta prokleta mazga! — dovikne. — Pobjedila je za pola dužine!

Zaradio sam poprilično novca, a i Halloran mi je dao dio svoje zarade. Dao je ponešto i Manuelu. I ja sam mu dao.

Dječak je u tim dvjema trkama zaradio više nego što su on i Juana imali otkad je umro Miguel.

Ispružio sam se na krevetu i ležao, odmarajući se za borbu. U želucu sam osjećao određenu mučninu, pa sam se već počeo pitati da li se bojim.

Istina, pobijedio sam nekoć Caffreya, no tada nije bio pravi borac. Bio je samo visok, nespretni dječak, a mene je možda poslužila sreća. Sada se dokazao protiv poznatih boraca, porazio ih je sve, i ne može mu se poraći iskustvo.

Između borbi je često vježbao siskusnim protivnicima, te je upoznao sve varke koje mogu znati samo profesionalci.

No, sjetih se Jema Macea koji je učio Tinkera. On je bio vrstan boksač. Nikada teži od osamdeset kilograma, postao je svjetski prvak, pobijedivši i protivnike koji su bili trideset kilograma teži od njega.

Razmišljajući o tome, zadrijemao sam i probudio se tek kad me prodrmao Tinker.

— Miči se — savjetovao mi je. — Otjeraj pospanost. Natjeraj krv da brže kola.

U kuću dođe i O'Flaherty, Irac koji se kladio na našu mazgu.

— Nisam vas vidio kako se borite — reče — ali kad sam se kladio na mazgu, kladit ću se na vas i u boks.

TRAG
biblioteka
kriminalističkih
romana izlazi svakih
14 dana cijena 10
dinara

SIRIUS
biblioteka znanstvene
fantastike izlazi
svakog 5. u mjesecu
cijena 10 dinara

LASO
vestern roman izlazi
svakog tjedna (u
petak) cijena 5 dinara

ŽIVOT
ljubavni roman izlazi
svakog tjedna (u
utorak) cijena 5 dinara

POPAJ
strip-zabavnik izlazi
svakih 14 dana (u
ponedjeljak) cijena 5
dinara

ALAN FORD
super strip izlazi
svakih 14 dana (u
srijedu) cijena 6
dinara

TOM I JERRY
Vrtrep-strip za djecu
izlazi svakih 14 dana
(u srijedu) cijena 5
dinara

Tinker je nosio revolver, što je bila prava rijetkost za njega, a Irac je donio svoju sačmaricu. Doc Halloran je imao izbočine pod kaputom, što je značilo da nosi dva revolvra, a i ja gurnuh revolver za pojas.

Uzjahasmo i uputismo se prema ringu.

Međutim, tek što sam krenuo, netko mi dovikne. Kad sam se osvrnuo, opazio sam da me zove djevojka u lijepoj kočiji. Bila je to Marsha Deckrow, ljepša nego što sam mogao i zamisliti.

Zaustavivši se, skinuh šešir.

— Još predlažete ulaz za poslugu? — rekoh.

Osmjehnula se, pa su joj se na obrazima pojavile jamice.

— Bila sam tada dijete, Orlando. Vjerojatno sam se vladala zajedljivo.

— Jeste.

— Strogi ste! — Ona mi se nasmije. — Zao mi je što ste bili u zatvoru. Otac mi je pričao o tome.

— Moram ići — rekoh, iako sam to, da budem iskren, najmanje želio.

— Borit ćete se s onim užasnim čovjekom. Otac mi ne dopušta da prisustvujem, iako sam obećala da bih sjedila u kočiji pa ne bismo morali biti blizu. Nedaleko od obora postoji brežuljak, pa se kočija mogla zaustaviti ondje. Ipak, gledat ću vas. Našla sam jedan pogodan prozor.

— Borba će biti krvava — napomenuh — i možda me porazi.

— Hoćemo li se vidjeti poslije borbe, Orlando? Uostalom, mi smo rođaci, nije li tako? Vaš se otac oženio mojom tetkom.

— Viđate li ih često?

— Zar da se viđamo kad je vaš otac zauzeo onakav stav prema tati? Ne možemo se viđati! Štaviše, upravo putujemo u Austin.

Uzeh uzde. Tinker i Doc su nestrpljivo čekali. Imali smo malo vremena.

— Poručite svome tati da mu je najpametnije da se okani suda. Neka zaboravi što je naumio. U početku je radio za Jonasa, a kad se ovo završi, neće zauzimati više ni takav položaj.

Stisnula je usne.

— Znači, vi ste mi neprijatelj?

— Nisam ja ničiji neprijatelj — odvratih — ali znam što je ubojstvo... I izdaja.

Pogled joj za tren nije bio baš osobito ljubazan, a onda se opet smješkala.

— Poslije borbe, Orlando? Pobijedili ili izgubili? Hoćete li doći? Tata se ne bi složio s tim, ali ako posjetite mene... Odsjela sam kod Appletonovih, na kraju ulice. Nisu imali sobu i za tatu, pa on neće biti ondje. Svaka-ko dođite.

— Dobro, vidjet ću — promrmljao sam. Ipak nisam mogao odoljeti njenim čarima.

Kad sam sjahao kraj obora, opet sam osjetio mučninu, jer posvuda su na ogradi sjedili ljudi.

U ringu su smočili zemlju i potom je nabili, tako da je bila tvrda.

Tek što sam sjahao, začuše se sa svih strana poklici. Iz kočije je upravo izlazio Dun Caffrey.

Imao je na sebi prugast pulover, a kad ga je skinuo, vidjela su se izvanredno lijepa ramena.

Bio je malo viši od mene, sedam-otam centimetara, i imao je duže ruke. Bio je i teži, ali bez imalo sala.

Uokolo je bilo ljudi... na kolima, na konjima i pješice. Takvu gužvu još nisam vidio.

Caffrey je imao na sebi tamnoplave pletene gaće i posebno izrađene cipele, dok sam ja imao mokasine i crne gaće, koje mi je pribavio Tinker.

— Imaju rukavice — reče Doc Halloran — možeš se boriti s njima ili bez njih.

— Uzmi ih — savjetovao mi je Tinker. — Štite ti šake, a udarat ćeš još jače. Mnogi to ne shvaćaju, no udara se jače omotanom šakom i rukavicom nego golom šakom; zbijenija je udarna površina a manja je opasnost da će se ozlijediti šaka.

Kad smo se složili, donesoše mi par rukavica, pa sam zavukao ruke u njih. Bile su to rukavice od tri unce, i kad sam stisnuo šaku, bila je tvrda kao kamen.

— Borit ćete se po londonskim pravilima — objasni Doc.

— Zna on sve to — progundā Tinker. Pogleda me. — Nadam se da nisi zaboravio ono što sam te učio mjesecima dok smo putovali. Ako ga natjeraš u kut, udaraj ga dok te ne prekinu.

Svi su obraćali pažnju Caffreyju, i kad sam se svukao, nitko me nije pogledao.

Bio sam smeđ poput Indijanca, a na leđima i ramenima imao sam ožiljke od biča.

Usprkos Caffreyjevoj većoj težini, bio sam mišićaviji i malo širi u ramenima, a pogotovo u prsima.

Sudac je bio Walton. On objavi da će ustrijeliti svakoga tko se pokuša provući između konopaca ili pokuša iščupati ugaoni stup i tako srušiti ring.

Oko ringa su se okupili kockari. Odmah sam uočio da su nas nadmudrili.

Svuda oko ringa, osim u mom kutu, bili su Caffreyjevi prijatelji. U drugom redu također. Moji prijatelji, ionako malobrojni, ostali su odsječeni, podalje od ringa.

Što onda ako se cijeli prvi red sasvim približi ringu, provali u nj? Što će tada učiniti Walton?

Počela je borba.

Čim smo se našli u sredini ringa, Caffrey me udari. Pogodio me lijevim direktno u lice, i to snažno.

Navalih na njega, udarajući objema rukama, a on je obilazio oko mene kao bačvar oko bačve.

Triput me pogodio u lice a da ja njega nisam udario ni jednom.

Gomila počne vikati.

On opet navali na mene, ali ovaj put sagnuh glavu, naslonih mu je na prsa i udarih ga dvaput kratko u trbuh prije nego što me uspio dohvatiti oko vrata i srušiti na koljena.

Time se završila runda. Prema londonskim se pravilima runda završavala čim bi se netko našao na tlu, bez obzira na to da li zbog udarca, okliznuća ili bacanja nekim zahvatom.

Kad sam se vratio u svoj kut i sjeo na Halloranovo koljeno. usna mi je već otekla od udarca a na jagodičnoj sam kosti imao čvorugu.

Morao sam mu priznati da dobro udara.

— Budi blizu njega — prišapne mi linker. — Malo više podigni ruke i štiti se laktovima. Udaraj ga po tijelu kad god ti se pruži prilika.

Čim je počela druga runda, Caffrey dojuri iz svog kuta i počne me gadati objema šakama.

Pogodio me nekoliko puta, ali sam mu opet prislonio glavu na prsa i počeo ga objema rukama udarati po trbuhu.

Pokušao me odgurnuti, no ja ga pogodih sa strane u lice, te se srušio i završio rundu.

U nastavku je borba bila vrlo oštra. Obojica smo snažno udarali.

On je bio brz, pun snage, i dobro se kretao.

Prvih šest rundi završilo se za četrnaest minuta, no sedma je trajala pet minuta.

Udarao me po glavi, ali me još nije uspio ozbiljno pogoditi. Doduše, rasjekao mi je usnu o zube.

Na njemu nisu moje šake ostavile još nikakvih tragova.

Oklade su se popele na tri prema jedan u njegovu korist.

Na kući nasuprot nama otvorio se na drugom katu prozor, te sam vidio na njemu dvije žene kako promatraju borbu.

Na istoj je kući bio otvoren još jedan prozor, ali kroz njega nije gledao nitko.

Početkom osme runde otiđoh hitro do sredine ringa. Zadržah njegov udarac lijevom rukom i pogodih ga u rebra. Izgubio je dah.

Bio je to moj prvi snažni udarac u toj borbi, i čini mi se da se iznenadio.

Povukao se, promatrajući me, a ja sam nastavio napad. Varao sam ga da ću udariti desnicom, te on korakne prema meni i ispruži desnu ruku.

Meni je lijeva šaka bila u razini ramena a lakat blizu kuka. Trznuo sam lijevo rame i kuk naprijed, dok sam šaku zadržao na istom mjestu. Kad je Caffrey zamahnuo desnicom, ispružio sam ljevicu, povučenu već okrenutim ramenom.

Pogodio sam ga u jagodičnu kost i odbacio preko ringa među konopce.

Dočekaše ga spremne ruke i gurnuše opet meni u susret.

Navalio sam i ponovo ga udario lijevom šakom, no bio sam previše nestrpljiv i promašio ga desnicom. Ušao je u klinč i jednim me iznenadnim udar-

cem srušio na zemlju. Pao je na mene i koljenom me pogodio u prepone.

Bacivši ga sa sebe, brzo sam se digao, razjaren i malo ošamućen jakim bolom. On podigne šake, a onda se umiješa Walton i prekine rundu.

Poslije toga me dvaput natjerao na konopce, i jednom me udario netko izvan ringa, udario me snažno baš iznad bubrega. Okrenuo sam se da prigovorim, i u tom me času Caffrey srušio udarcem. Bio je to pravi nokdaun.

Gomila je već pomahnitala. Svuda oko nas prepirali su se ljudi, a neki su se i tukli.

Jednom, dok sam se rvao s Caffreyjem u klinču, učini mi se da se netko miče na onom praznom prozoru. Odlučih da to spomenem Docu.

Borba je sada postala krvava. Približivši se, udario sam ga desnicom po ustima i rasjekao mu usnu, tako da je potekla krv.

— Ubit ću te, Sackette! — reče on promuklo kad smo se našli u klinču. — Ubit ću te u ovom ringu!

— Jednom sam te već slomio — odvratih — pa ću i ovaj put!

Uhvativši mu pod pazuhom lijevu ruku, poremetih mu ravnotežu i udarih ga dvaput u trbuh prije nego što sam ga pustio.

Nismo se odvajali jedan od drugoga, udarajući objema rukama, a izvan konopaca gomila je urlala i svađala se. Više se ništa nije čulo.

Neprestano sam ga udarao po tijelu, ali želudac i rebra kao da su mu bili od kamena.

Rasjekao mi je kožu iznad oka i bacio me među konopce, a ondje me netko udario po potiljku vrećicom s pijeskom ili nečim sličnim.

Dok sam se rušio, Caffrey navali na mene i udari me dvaput u lice.

Pao sam naprijed, i gotovo nisam bio pri svijesti dok su me Tinker i Doc vukli u kut. Međutim, kad se javilo zvono, bio sam na nogama.

Sada me bjesomučno napadao, a ja se, još osjećajući posljedice onog udarca po glavi, nisam mogao pribitati. Udarci su mi kasnili i bili slabiji, dok je Caffrey snažno zamahivao objema rukama.

Približivši se, obuhvatio sam ga oko struka, podigao i bacio na zemlju tako snažno da je ostao bez zraka.

— Mlatnuo te onaj u prugastom odijelu — šapne mi Doc.

Pogledavši prema drugoj strani ringa, opazih tog čovjeka široka lica. Imao je na glavi crn šešir.

Caffrey je sada bio oprezan, pa smo neko vrijeme obilazili jedan oko drugoga.

Tada ga počeh polako tjerati prema čovjeku u prugastom odijelu. Zapazio sam da taj čovjek skriva desnu ruku pod kaputom.

Kad smo se približili konopcima, navalio sam, prividno zamahnuo, izbjegao lijevu šaku i pogodio ga desnicom ispod srca. Odbacio sam ga među konopce. Udarivši ga u trbuh, namjerno sam ga pritisnuo uz konopce tako da su ljudi što su se okupili ondje morali popustiti, a onda sam snažno zamahnuo prema njegovoj glavi, ali tako da ga promašim.

Pogodio sam čovjeka u prugastom odijelu. Pogodio sam ga u crven, kvrgav nos i razbio ga. Polio ga je mlaz krvi dok se rušio.

Potom smo se borili nasred ringa, ne uzmičući, već samo udarajući.

Ono što me naučio Tinker, sada mi je počelo pomagati.

Pogodio sam ga lijevim direktnom u usta, zatim desnim aperkatom u bradu.

On me snažno udari desnicom. Posrnuo sam. Međutim, kad se približio, ušao sam u klinč. Uhvatio sam mu desni lakat lijevom šakom a desnom ga rukom obuhvatio oko struka. Tada sam ga prebacio preko kuka.

Dizao se sporo, a ja sam se najednom osjećao bolje. Imao sam rasjekotinu nad okom, oteklinu na jagodičnoj kosti koja mi je gotovo zatvarala oko i curila mi je krv iz usne, no osjećao sam se bolje.

Predahnuo sam. I opet isplivaše na površinu moji osjećaji prema Caffreyjevima. Oni su me opljačkali i izrabljivali, postupali su sa mnom okrutno kad sam bio nemoćan. E, vidjet ćemo sada!

Kad je odjeknulo zvono, brzo sam napustio svoj kut.

Najprije sam prividno napao, zatim sam ga desnicom pogodio u vilicu. Pokleknuo je, ali mu brzo priđoh kako bih ga uhvatio prije nego što se sruši i gurnuh ga do konopaca. Ako se sruši, znao sam, odmorit će se i oporaviti.

Ljudi su ga pokušavali odgurnuti od konopaca kako bi pao, po ja sam ga zadržao i objema šakama udarao svom snagom u lice.

Kad se počeo rušiti u stranu, zadao sam mu još jedan udarac, a onda je pao.

Okrenuvši se prema svom kutu, opazih za tren nekačav bljesak. Nehotice sam se pognuo, ali nije bilo ničega. Pogledavši onaj prazni prozor, opazih da na njemu još ni sada nema nikoga.

Kockari su se svom težinom naslanjali na konopce, te im šerif Walton dovikne da se povuku. Nije mogao nikoga izdvojiti iz te gomile, a nije mogao tek tako pucati.

— Dune Caffrey — rekoh kad smo se ponovo našli u sredini ringa — opljačkali ste me ti i tvoji prijatelji, ali sada ću naplatiti dio duga.

Opsovao me i pogodio ljevicom tako snažno da me uzdrmao.

Zaista je bio pun snage. Osim toga, morao sam priznati da je borac.

Gledaoci su divlje vikali, zajapurišši se od bijesa. Nisu očekivali da ću izdržati tako dugo. Još sam stajao na nogama i prijetio porazom njihovu izabrniku.

U oči mi je tekao znoj, pa me zapekla sol. Za tren sam oslijepio i nisam vidio njegovu desnicu, koja me odbaci na konopce.

Sada je on mene priklješčio uz konopce, i dok me mlatio objema šakama, nekoliko me ljudi udaralo otraga po potiljku i bubrezima. Da su to prepustili samo jednom čovjeku, vjerojatno bih bio loše prošao, no budući da su bili suviše nestrpiljivi i uglavnom pripiti, smetali su jedni drugima.

Pognuo sam glavu i naslonio mu je na prsa, i opet mi je pomogla moja velika snaga. Odgurnuo sam ga do sredine ringa.

Kad smo se razdvojili, obojica spremni za novo udaranje, u oči mi pljesne sunce... sunce koje se odrazilo na pušćanoj cijevi. Na prozoru koji je

dosada bio prazan, neki je čovjek gađao u mene puškom.

Nasumce sam zamahnuo na Coffreya i istodobno se bacio na pod. No, dok sam još padao, čuo sam fijuk pušćanog metka kad je prozujao mimo mene.

Podigoh se na ruke i koljena. Oko mene je bilo vrlo tiho.

Gomila se povlačila. Na ugaoni stup ringa naslanjao se neki čovjek s okruglom plavkastom rupom nad jednim okom. Metak mu je prošao kroz glavu.

U tom času Biskup, koji je znao iskoristiti svaku priliku, uskoči u ring držeći u ruci sat i tvrdeći da sam bio na podu do deset i da sam zbog toga izgubio nokautom.

— A, ne! — vikne Walton i izvuče revolver. — Borba će se nastaviti. Neka pobijedi bolji.

Protuhe i kockari počеше se vraćati prema ringu, vičući srdito da je borba završena, no prije nego što su mogli stići do konopaca, ispriječi im se na putu jedan konj i na njemu čovjek sa sačmaricom.

— Dalje od konopaca! — Glas mu je bio miran kao da razgovara, ali je ipak ulijevao strahopoštovanje. — Nećemo dopustiti da se bilo tko miješa u to.

Protuhe su gledale sačmaricu i čovjeka koji ju je držao. Oklijevali su. Sasvim opravdano. Kapetan McNelly nije govorio tek tako.

— Savjetujem vam — reče on — da se osvrnete oko sebe prije nego što se odlučite za bilo kakvo nasilje. Ja sam McNelly, a ovi ljudi koje vidite pripadaju mojoj rendžerskoj četi. Mi ćemo se pobrinuti za to da sve bude prema pravilima.

Polako su se osvrnuli, ne želeći da vjeruju svojim očima, no uvjerilo ih je trideset naoružanih jahača.

Priznajem, obradovao sam se ugledavši rendžere.

— Šerife Waltone — reče mirno McNelly — borba može početi ako ste spremni.

— Vrijeme! — vikne Walton i ustukne.

Dun Caffrey nije bio kukavica. Možda je imao svakakvih drugih imena, no zbog kukavičluka mu se nije moglo prigovoriti. Predahnuo je nekoliko

NOVI HIT! HITCHCOCK

bira za vas

Na 144 stranice najbolje kriminalističke pripovijetke poznatih svjetskih autora u izboru majstora trilera, glasovitog filmskog redatelja Alfreda Hitchcocka! Novo, napeto, zabavno, uzbudljivo! Za mlade i stare ljubitelje krimi-literature!

25. srpnja!

Potražite kod svog prodavača novina svakog 25. u mjesecu –

**HITCHCOCK
BIRA ZA VAS**

minuta, te je sada bodro krenuo prema sredini ringa. Pokazao je da je iskusan. Jer, samo iskusan borac zna sačuvati snagu, natjerati protivnika da se iscrpi.

Ja, istina, nisam sudjelovao u toliko borbi kao on, ali sam mnogo naučio od Tinkera. U ovoj sam borbi obnovio to znanje.

Mišići su mi bili opušteni a tijelo zagrijano. Ritmično mi udaranje više nije bilo nimalo naporno, pretvorilo se u sasvim prirodne kretnje, a mozak mi je radio kao sat.

Dok sam mu se polako približavao, sjećao sam se onoga što me učio Tinker.

Caffrey ispruži ljevicu prema mom licu, a ja ga, sagnuvši se ispod nje, pogodih desnicom u srce. Istodobno sam izbjegao njegovu desnu ruku.

Udarim ga ljevicom po rebrima, zatim ga desnicom iznad njegove ruke pogodih u glavu. Taj ga je udarac uzdrmao, tako da je zatreptao očima. Približivši se, uzdrmah ga još jednom desnicom, pa ljevicom.

Cijelu smo se minutu udarali. Od njegovih mi je udaraca zujalo u glavi.

Opazih njegovu šaku i skrenuh je u stranu, pogodih ga zatim desnicom u bradu. Uzmaknuo je, nastojeći da se snađe. No, služenje pameću u borbi nije mu bilo baš jaka strana.

Izmičući se, udarih ga objema rukama.

Gledaoci su se derali, klicali i ljutito dovikivali. Više ne krvoločno, već uzbuđeni pravom dramom u ringu.

Caffrey me pogodi ljevicom, ali u rukama više nije imao dovoljno snage.

Lagano ga udarih lijevom rukom, očekujući kretnju koju sam želio. I doista, on ponovo preširoko zamahne ljevicom kao i prije nekoliko trenutaka. Samo, ovaj put sam iskoristio tu njegovu neopreznost.

Moja ga šaka udari u vrh brade kao malj, te se srušio na lice. Pao je kao pokošen.

Za tren sam stajao i gledao ga. Prema mnom je ležao poražen čovjek čiji su me roditelji prevarili i opljačkali. Obogatili su se novcem koji je trebalo da potroše na moje školovanje. I danas sam žalio zbog toga jer sam premalo naučio.

Pa ipak, najednom, nisam više osjećao nikakvu mržnju, kao da se isparila za vrijeme borbe.

Sagnuvši se, podigoh ga i pomogoh mu da ode u kut. Kad sam zastao u kutu, gdje najednom nije bilo više nikoga da ga dočeka, on otvori oči i pogleda oko sebe.

Pustio sam ga i pružio mu rupčić.

— Dobro si se tukao, Dune. Izdržljiv si.

Zatreptao je očima, a onda je pružio ruku, i stajali smo obojica iznenađeni, kao dvije budale.

Tada se okrenuh i iziđoh iz ringa. Naslonih se na konja kojeg su mi doveli. Tinker mi je pružao pulover.

— Obuci se — reče mi. — Prehladit ćeš se.

— Moram potražiti onog čovjeka — promrmljao sam uzimajući pulover.

— Onog koji te pokušao ubiti? Pobjegao je.

— Ne, nije.

Tinker i ja pođosmo prašnjavom ulicom. Iza nas je išao Doc Halloran s kapetanom McNellyjem i šerifom Waltonom.

Približavala su nam se kola. Za tren sam pomislio da će nas pregaziti, ali zaustavio je konje kad smo mu zakrčili put.

Marsha je sjedila kraj oca, i nikoga drugog nije bilo s njima. Ostali su sami njih dvoje, no čini mi se da su oduvijek bili sami.

Deckrowovo je lice bilo bezizražajno kao i uvijek. Pogledao me hladno upitno.

— Ubili ste svog šurjaka Jonasa Lockleara — rekoh mu — i javili Her-rari da smo mi u Meksiku. Obavijestili ste ga i o razlogu.

— Pojma nemam o čemu govorite — odvrati on, gledajući me strogo. — Zacijelo sam ja posljednji čovjek na svijetu koji bi pucao u svog šurjaka.

— Vidio sam vas kad ste pucali — ustrajah — a vidio vas je i Miguel. Zbog toga je i umro. Zbog toga ste i mene pokušali ubiti danas.

— Trebalo bi da se stidite što pričate takve laži o mom ocu — umiješa se Marsha.

Žalio sam ga. Bio je malen čovjek i u životu nije imao nikakvih velikih uzbuđenja; usprkos svem mozganju i

domišljanju, nije uspio u životu. S druge strane, Jonasa je, premda je činio sve pogrešno, uvijek služila sreća i imao je dovoljno novca. Za Deckrowa je sada kucnuo čas kad je trebalo da položi račun.

Moja je slaba strana uvijek bila što nisam mogao dugo mrziti. Uživao sam u pobjedi, ali pobjeda bi mi bila draža da nitko nije morao izgubiti.

Kad dođe do borbe, premlatit ću protivnika i izbiti mu sve zube, a onda ću mu pomoći da ih pokupi i još ću platiti račun zubaru. Takav sam uvijek bio.

— Imanje pripada Gin i vašoj ženi — reko — a ne vama. Osim ako drukčije piše u oporuci. Nemate nikakvih prava — nastavih glasnije jer sam opazio da me želi prekinuti — pa ste ih se htjeli dokopati ubojstvom. Mogu se zakleti, ovdje i na sudu, da ste izdajica i da ste ustrijelili svog šurjaka. Osim toga — dodah laž — mogu dovesti Meksikance koji će posvjedočiti da su to vidjeli. Odrecite se bilo kakvih svojih zahtjeva i shvatite da sva prava imaju Gin i vaša žena...

— Žena me napustila — reče on.

— Odrecite se svih zahtjeva, inače ću vas predati sudu zbog ubojstva.

Gledao me držeći uzde i mržeći me, ali nije mogao ništa reći. Slutio sam da će se izjesti zbog tog neuspjeha, no nije me bila briga.

Pogrešno je vjerovati da takve ljude peče savjest zbog onog što su učinili... njih muči samo to što su ih uhvatili. Nikada ne priznaju da su pogriješili... svemu je kriva zla sreća. Zločinac se ne kaje zbog zločina, kaje se samo zbog neuspjeha.

U blizini je stajao Biskup i slušao, no nisam se obazirao na njega. Nekoć mi se činio strašnim i opasnim, ali to je sada bila prošlost.

— Upamtite što vam velim, Deckrowe — reko — jer kojem god se sudu obratili, u San Antoniju, ili Austinu, ili bilo gdje drugdje, ja ću se pojaviti.

Kad sam dojahao pred Halloranovu kuću, ondje su stajali otac i Gin. Oboje su izgledali divno, no znao sam da je nikada neću moći zvati majkom.

Spustih se sa sedla i izvukoh pušku iz navlake, dok me otac gledao.

— Netko ti je dao poštene batine — reče mi.

— Nije mi ih dao — odvratih — već sam ih uzео.

— Hoćeš li sada poći s nama? Sačuvao sam tvoj dio zlata.

— Kupi njime nešto u moje ime. Doći ću po to jednog dana... ili ću poslati svog sina.

— Vratit ćeš se po ostatak zlata?

— Kad sam odlazio iz Tennesseeja, htio sam se obogatiti, ali radom i trgovinom, a ne vađenjem zlata koje je pripadalo nekoj stradaloj posadi. Sada namjeravam ostvariti svoje prvotne namjere.

— Još želiš da putujem s tobom? — zapita Tinker.

— Zajedno smo napustili Tennessee, pa treba da produžimo svojim putem. Nisi mi prodao još nijedan svoj nož...

— Makni se u stranu, Gin — progovori iznenada otac. — Pripremaju vam neprijatelje.

Okrenuvši se, stadoh kraj oca, ali ne preblizu. Tinker se postavi kraj mene.

Nasuprot nama stajala su trojica Kurbishawa, tri visoka čovjeka u prašnjavoj crnoj odjeći: Elam, Gideon i Eli.

Otac prvi progovori.

— Dojahao si čak iz Charlestona, Elame — reče.

— Tražili smo tebe.

— Najveći je dio zlata još na svom mjestu. Uzmite ga ako možete — odvrati hladnokrvno otac. — Mi smo uzeli svoj dio.

— Više nije riječ o zlatu — reče Gideon. — Želimo obračun.

— To sam i slutio — odvrati otac, još i sada smireno. — Progonili ste svoju sestru sve dok nije umrla. Progonili ste mog sina.

— I sada smo ga uhvatili — reče Elam. — A i tebe.

Otac nije želio borbu, to sam vidio. Govorio je kako bi je spriječio, ali ga oni nisu slušali.

Bili su čudni. Vidio sam takav soj ljudi u gomilama koje pripremaju linč. Oni su znali ono što ja nisam: znali su mrziti.

— Više nisam sâm — reče otac. — Sada smo dvojica.

— Trojica — doda Tinker.

— Niste se usudili boriti sa mnom dok sam bio sâm — promrmlja otac — pa kako to da sada želite borbu?

— Od tada smo stekli bogato iskustvo — odgovori Elam. — Živjeli smo s revolverom u ruci.

— U redu — reče otac — kad baš nećete drukčije...

Gideon je gledao mene, pa sam, kad je otac povukao revolver, okrenuo puščanu cijev prema njemu i opalio u nj. Vidio sam kako mu se zakovtitlala prašina nad opasačem kad ga je pogodio metak. Povukao sam zatvarač i ponovo opalio. Visoko je podigao ruku s revolverom kao da pleše i potom je pokušao spustiti... Pokušao je uperiti revolver u mene.

Koraknuo sam prema njemu i ponovo opalio.

Pucnjava je ispunila ulicu, a onda nastala tišina. Oštar se smrad baruta pomiješao s prašinom, dok smo nas trojica stajali i gledali ih na zemlji.

Živ je bio još jedino Eli, ali je i on umirao, nemoćno stežući držak Tinke-rova noža koji mu se zabo u prsa.

— Ako je to jedini način da se dobi-je tvoj nož — rekoh Tinkeru — onda ću još pričekati.

Gledajući tu trojicu na zemlji, razmišljao sam o njihovu životu. Kamo ih je doveo čudan put kojim su kročili? Samo do ovoga, do smrti na prašnjavoj ulici, gdje nitko ne mari za njih. Uskoro ih se više nitko neće ni sjećati.

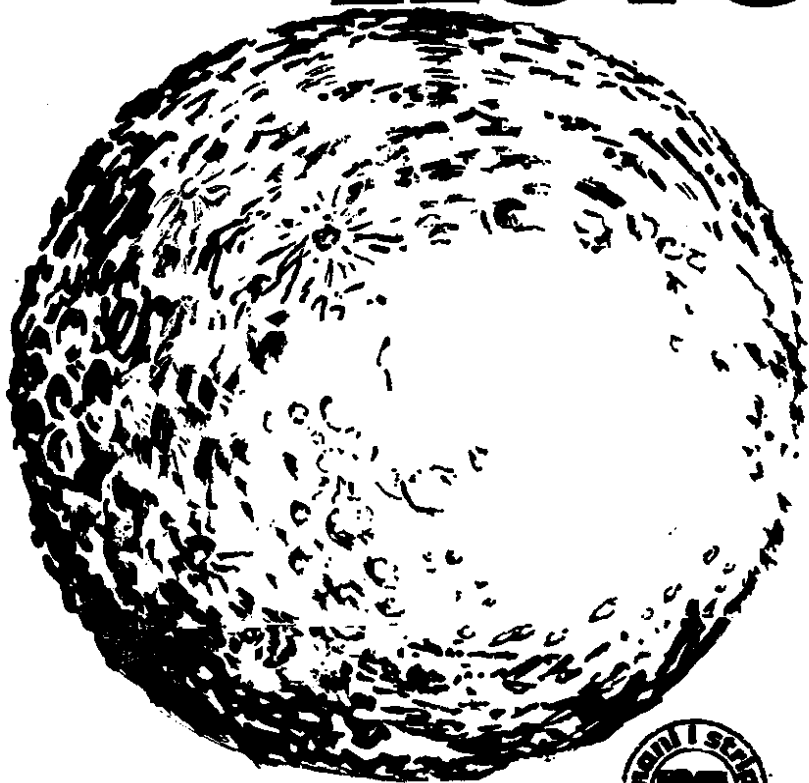
Na kraju im je mržnja donijela samo ovo... samo ovo i gorke godine prije toga.

Vjerovao sam da me nešto očekuje na Zapadu, nekakav drukčiji život, možda i neka žena. Želio sam da ona, kad je pronađem, bude poput Gin.

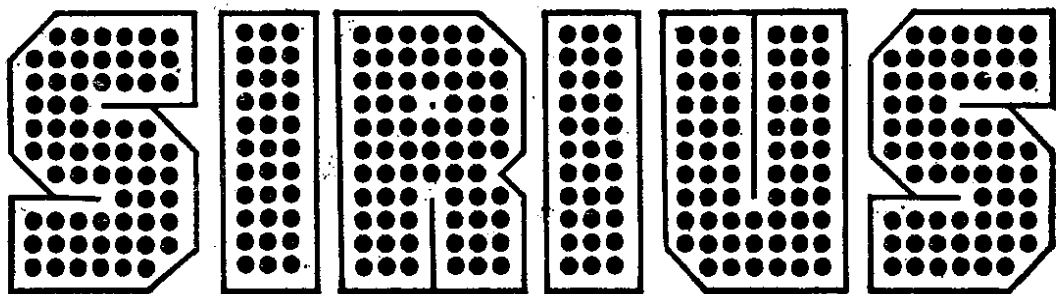
Mlađa, dabome, kao što i pristaje meni, ali poput nje. Žena koja će biti tako glupa da se zaljubi u momka iz Tennesseeja, koji nema ništa osim svojih dviju ruku i trkaće mazge.

KRAJ

ново!

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE **10d**

DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

- 194. H. S. Sharon: **POKAŽI IM ZUBE!**
- 195. Louis L'Amour: **CALLAGHEN**
- 196. H. S. Sharon: **HRANA ZA VUKOVE**
- 197. Barry Cord: **U OKOVIMA LUDILA**
- 198. Frank Gruber: **VELIKA ZEMLJA**
- 199. H. S. Sharon: **NE VJERUJ NITKOVU!**
- 200. Giles A. Lutz: **PROGONJENI KAUBOJ**
- 201. Louis L'Amour: **TAJANSTVENI STRIJELAC**
- 202. Barry Cord: **TELEGRAFSKA LINIJA**
- 203. Louis L'Amour: **PUSTA ZEMLJA**
- 204. Louis L'Amour: **MATAGORDA**
- 205. Kyle Hollingshead: **DUG**
- 206. Louis L'Amour: **OBRAČUN U DOLINI**
- 207. Clay Hunter: **NEUKROTIVI**
- 208. H. S. Sharon: **GUTAČ VATRE**
- 209. Louis L'Amour: **KANJON OSAMLJENIH**
- 210. Kyle Hollingshead: **PLJAČKA U FRANKLINU**
- 211. H. S. Sharon: **PRLJAVA DRUŽBA**
- 212. G. F. Unger: **SVI PROTIV NJEGA**
- 213. Louis L'Amour: **NA SJEVER DO ŽELJEZNICE**
- 214. Thorne Douglas: **RANČ »BRAVO«**
- 215. H. S. Sharon: **OPASAN POKLON**
- 216. Louis L'Amour: **MRAČNOM STAZOM**
- 217. H. S. Sharon: **LOVAC NA VUKOVE**
- 218. William Vance: **ODMETNICI**
- 219. Frank Glaser: **SIN PAKLA**
- 220. G. F. Unger: **DVOJE IZ BRAZOSA**
- 221. J. T. Edson: **VELIKI LOV**
- 222. G. F. Unger: **TRKA ZA BLAGOM**
- 223. William E. Wance: **LOVAC**
- 224. G. F. Unger: **BIO SAM REVOLVERAS**
- 225. Louis L'Amour: **VELIKI PODVIG**
- 226. J. T. Edson: **MLADIĆ S RIJEKE HONDO**
- 227. John Kilgore: **KRENIMO DRUGIM PUTEM**
- 228. G. F. Unger: **ZAKON ČASTI**
- 229. John Dryden: **PRAVDA STIŽE**
- 230. G. F. Unger: **U TEKSASU ČEKA SMRT**
- 231. Louis L'Amour: **INDIJANSKI PRIJEVOJ**
- 232. G. F. Unger: **OBMANUTI ŠERIF**
- 233. J. T. Edson: **GRAD BEZ ZAKONA**
- 234. F. Unger: **MESA KING**
- 235. B. Garfield: **IZMEĐU DVIJE VATRE**
- 236. G. F. Unger: **NA ZAPAD**
- 237. Louis L'Amour: **KID RODELO**
- 238. G. F. Unger: **POVRATAK CINCAIDA**
- 239. Louis L'Amour: **LANDO**

U PRIPREMI:

- 240. G. F. Unger: **GALOP U NOĆI**

VAŠA REVIJA

STUDIO

POUZDANI VODIČ TV-EKRANOM